

Što može umjetnost?

U Subotici je zatvorena ovogodišnja XIV. međunarodna likovna kolonija »Bunarić«, a iduće godine u okviru programa »Dužijanca« obilježiti će se 15. jubilej ovoga događanja, kada se slikari okupljaju i stvaraju u zajedništvu. Posljednjih godina, tijekom kolonije »Bunarić« ili tijekom književne kolonije u Kanjiži, te nakon izložbi, koncerata, kazališnih predstava, filmskih projekcija i književnih večeri, sve sam češće čuo pitanje – može li umjetnost promijeniti život i svijet? Pri postavljanju ovoga pitanja misli se na budućnosnu projekciju svijeta kojeg karakterizira više dobrote, humanosti, iskrenosti, harmonije, plemenitosti i tolerancije, a mogli bi nabrajati još mnogo riječi koje se, nažalost, u postmodernoj epohi nastoje devalvirati ili se koriste za manipulaciju.

Kao i nekada, tako i danas ima mnogo umjetnika koji svojim djelima iskazuju težnju mijenjanja društvenog okruženja umjetnosti, u uvjerenju kako preuzimanje odgovornosti za umjetnički čin znači sudbinsko opredjeljenje da umjetnik mijenja svijet oko sebe i to ne u metaforičkom, nego u doslovnom značenju. Postoji, naravno, i druga strana medalje. Veliki dio umjetnosti je počeo podržavati novac, dakle tržište. Postoje brojne slike koje se prodaju po više desetina milijuna eura ili dolara. Čovjek se sablažne, a pojednostavljeno, suština stvaranja enormnih tržišnih vrijednosti umjetničkih djela je investiranje novca. Na svakoj aukciji se nadglasavanjem stalno povećava cijena djela, što znači nove zarade za one koji investiraju. Neki zadovoljno trljaju dlanove, jer je komercijalnost nadvladala duhovne vrijednosti. No, trgovalo se uvijek i tu nema spora, ali je činjenica da je proces diktata novca uspostavio »vrijednosni« sustav suvremene umjetničke scene i drastično izmijenio kulturološki kontekst suvremene civilizacije.

O ekonomskim temama, koje zaokupljaju naše živote u vremenu tranzicije, donosimo više priloga u ovome broju tjednika, a što se tiče umjetnosti, stići ćemo i do odgovora na pitanje – može li umjetnost promijeniti život i svijet? Podimo od toga da i dalje važi ono što je Paul Klee davno rekao: »Umjetnost ne reproducira vidljivo, ona čini da vidimo«. Dakle, odgovor na pitanje je jednostavan. Umjetnost ne može promijeniti nekakav zamišljen »svijet«, ali kako umjetnost nije geto, nego ima i karakter interakcije, svijet mogu promijeniti svi oni ljudi koje umjetnost pobuđuje i inspirira. I to je taj, među ostalim značajkama, mali doprinos umjetnosti ovom svijetu.

Z. S.

Sve zainteresirane osobe koje bi željele obavljati posao kolportera tjednika »Hrvatska riječ« na dogovor se mogu javiti u Uredništvo NIU »Hrvatska riječ« na adresi Trg cara Jovana Nenada 15/II.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava oštetilo Bošnjake

DISKRIMINACIJSKA ODREDBA MORA BITI ISPRAVLJENA.....6

Mađarski premijer Viktor Orbán na proslavi blagdana Svetoga Stjepana u Subotici

MATERIJALNA POTPORA ZA VOJVODANSKE MAĐARE.....7

TEMA

Rezultati dosadašnjeg tijeka turističke sezone u Hrvatskoj

JOŠ JEDNA REKORDNA GODINA.....8-9

Za male i srednje voćare sama proizvodnja više nije dovoljna, mora se otkriti put do krajnjeg potrošača

ISPLATI SE SAMO RAD OD JUTRA DO SUTRA.....16-17

INTERVJU

Stipan Kaplar, umirovljenik i djelatnik u seoskom turizmu

SUSTAVNI RAD DONOSI USPJEH.....12-13

SUBOTICA

Stanje subotičkog gospodarstva danas

ŠIŠANJE TVRTKI UZ BLAGO-SLOV DRŽAVE..... 18-20

DOPISNICI

Uspjela inicijativa hrvatske manjinske zajednice u Stanišiću

ZAPOČELA OBNOVA DOMA.....25

KUDH »Bodrog« osvojio prvo mjesto na Smotri folkloru u župi Vidoši, Livno

POBJEDA SVOJIH MEĐU SVOJIMA.....27

REPORTAŽA

Južnomoravska regija u Češkoj

PRISTOJNA RJEŠENJA ZA MUKE PO TRANZICIJI.....28-29

KULTURA

Održana XIV. međunarodna likovna kolonija »Bunarić 2010.«

STVARALAŠTVO U ZAJEDNIŠTVU.....32-33

SPORT

Sončanski Dinamo na pragu novog prvenstva

U NOVU SEZONU S OPTIMIZMOM.....46

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA OŠTETILO BOŠNJAKE

Diskriminacijska odredba mora biti ispravljena

Dok u normalnim državama zbog ovakve pogreške ministri bespogovorno podnose ostavke, u Vladi Srbije ne spominju takvu mogućnost, a u DS-u kažu kako će analizirati je li ministar Čiplić ovu pogrešku napravio slučajno ili namjerno, piše beogradski Blic

Ministar za ljudska i manjinska prava Svetozar Čiplić priznao je kako je bilo prekranja poslovnika za izbor Bošnjačkog nacionalnog vijeća i obećao da će ispraviti »diskriminacijsku odredbu« na koju je ukazala povjerenica za zaštitu ravnopravnosti Nevena

nacionalna vijeća drugih nacionalnih manjina. Do povrede načela jednakosti došlo je usvajanjem novog poslovnika konstitutivne sjednice BNV-a od 6. srpnja 2010. godine, kojim je propisano da je za konstituisanje nacionalnog vijeća potrebna verifikacija najmanje dvije trećine mandata. Ona je navela kako je propisivanjem posebnog uvjeta samo za konstituiranje Nacionalnog vijeća bošnjačke nacionalne manjine izvršena diskriminacija koju zabranjuje Ustav Srbije, međunarodni ugovori i zakonski propisi.

DEMOKRATSKA STRANKA IZRAŽAVA ŽALJENJE

Nevena Petrušić, međutim, za Blic nije htjela komentirati bi li ministar Čiplić zbog ovako ozbiljne pogreške trebao podnijeti ostavku, ocjenjujući kako je to pitanje političke odgovornosti.

»Nije moj posao davati političke procjene« rekla je Nevena Petrušić za Blic.

Petrušić, piše Blic. I dok u normalnim državama zbog ovakve pogreške ministri bespogovorno podnose ostavke, u Vladi Srbije ne spominju takvu mogućnost, a u DS-u kažu kako će analizirati je li ministar Čiplić ovu pogrešku napravio slučajno ili namjerno, piše beogradski dnevnik u srijedu.

Nevena Petrušić je prethodno priopćila kako je napravljena diskriminacija pri konstituiranju Nacionalnog vijeća bošnjačke nacionalne manjine (BNV) i da je s tim u svezi Ministarstvu za ljudska i manjinska prava uputila preporuku da do 20. kolovoza osigura iste uvjete za konstituiranje tog vijeća koji su vrijedili i za vijeća ostalih manjina. Kako je ocijenila, neopravdano je napravljena razlika glede uvjeta za konstituiranje Nacionalnog vijeća bošnjačke nacionalne manjine u odnosu na

O tome bi li ministar Čiplić trebao biti smijenjen zbog ovako grube pogreške, nisu htjeli govoriti niti zaštitnik građana Saša Janković i povjerenik za informacije od javnog značaja Rodoljub Šabić. Janković je, međutim, pri-

mijetio kako ministar Čiplić »nije ništa priznao«, nego je samo »primio k znanju ono što je odlukom mjerodavnog tijela utvrđeno« i rekao da će postupiti prema preporuci.

U Demokratskoj stranci, pak, kažu kako »ne bježe od odgovornosti ni ministarstva, ni ministra«, ali da moraju »analizirati je li pogreška napravljena slučajno ili namjerno.«

»Nesumnjivo je da je pitanje nacionalnih manjina od esencijalnog značaja za Demokratsku stranku. Žao nam je što je napravljena pogreška prema Nacionalnom vijeću Bošnjaka i interes nam je da se taj problem riješi što prije. Ako se utvrdi odgovornost ministarstva i ministra osobno za pogrešku, nećemo bježati od odgovornosti«, izjavila je za Blic glasnogovornica DS-a Jelena Trivan.

OPORBA ZA SMJENU MINISTRA

Oporba smatra da ministar treba biti smijenjen jer, kako kažu, ovo nije prvi skandal koji je napravio.

»Doista je bizarno da imamo ministra za ljudska i manjinska prava koji je uhvaćen u grubom kršenju ljudskih prava i provođenju otvorene diskriminacije«, rekao je dužnosnik LDP-a Ivan Andrić. Prema njegovim riječima, LDP je generalno protiv toga da imamo posebno ministarstvo za ljudska prava jer je to »signal da država ima namjeru u politički kontekst stavljati tako osjetljive teme kao što je urođeno pravo svakog pojedinca«. Andrić podsjeća kako je ministar na mjesto

povjerenika za ravnopravnost htio »progurati svog savjetnika iz ministarstva« i dodaje da bi »vjerojatno u tome uspio da nije bilo pritisaka javnosti«.

Zamjenik predsjednika SNS-a Aleksandar Vučić ocijenio je kako bi Čiplić trebao biti smijenjen »jer je puno grešaka napravljeno«, ali ne vjeruje će do toga doći.

»Bilo bi dobro kada bi se princip odgovornosti podigao na višu razinu, ali ohrabruje to što je ministar priznao pogrešku«, rekao je Vučić. Ministarstvo je najavilo kako će do 20. kolovoza ponovno sazvati konstitutivnu sjednicu u dogovoru s predstavnicima svih triju lista – Bošnjačke kulturne zajednice, Bošnjačke liste i Bošnjačkog preporoda. Zukorlićeva BKZ, međutim, smatra kako je konstituiranje Nacionalnog vijeća Bošnjaka za njih završena priča. Predstavnici BKZ-a više su puta optužili vlast za diskriminacijsko ponašanje i kršenje pojedinačnih i kolektivnih prava ove nacionalne zajednice, upozoravajući da je to u suprotnosti s europskom orijentacijom službenog Beograda.

Bošnjačka lista, čiji je nositelj na lipanjskim izborima za Nacionalno vijeće bošnjačke nacionalne zajednice bio narodni zastupnik Esad Džudžević, zatražila je od Ministarstva za ljudska i manjinska prava da raspiše nove izbore. Džudžević u priopćenju upozorava mjerodavna tijela, institucije i ustanove da je nefunkcioniranjem Bošnjačkog nacionalnog vijeća dovedeno u pitanje daljnje ostvarivanje manjinskih prava Bošnjaka u Srbiji i realizacija kapitalnih nacionalnih projekata.

PREMA NAJAVAMA MINISTRA MILUTINA MRKONJIĆA

Alijansa željeznica kreće 1. listopada

Prvi vlak zajedničke željezničke Alijanse Srbije, Hrvatske i Slovenije trebao bi krenuti balkanskim prugama 1. listopada. Srbijanski ministar za infrastrukturu Milutin Mrkonjić najavio je kako bi u sljedećih desetak dana, tj. do kraja kolovoza, trebali biti precizirani detalji funkcioniranja zajedničkog poduzeća.

Teretnom vlaku od Ljubljane do Istanbula danas je potrebno oko 60 sati. Međutim, kada od jeseni njegov put zajednički budu organizirali Srbi, Hrvati i Slovenci, tu će rutu prolaziti za 40 sati.

Zajedničko željezničko poduzeće omogućit će da teret brže prolazi

policijske, carinske i sanitarne kontrole u svim trima zemljama. U Srbiji je već organizirana jedna služba u okviru policije koja će to objediniti.

»Velikih zadržavanja na granicama više neće biti i to je suština. Dovoljno je reći kako danas na koridoru 4 Mađarska, Bugarska, Rumunjska ima 7000 vlakova, a na koridoru 10 oko tisuću vlakova. Ako bismo skraćenjem vremena putovanja kroz ove tri zemlje uspjeli privući barem 2000 tisuće vlakova više, imali bismo neto devizni priljev značajniji i veći nego što ga imamo danas«, kaže Mrkonjić.

»Ja očekujem da će prvi vlak krenuti već 1. listopada. Imamo još mjesec i pol dana.« Mrkonjić vjeruje kako će do konca sljedeće godine Srbija osjetiti blagodati zajedničkog posla, kada bi, prema njegovoj računici, Srbija trebala svoj devizni priljev uvećati za 50 milijuna eura.

U MAĐARSKOJ DANAS NA SNAGU STUPA ZAKON O DVOJNOM DRŽAVLJANSTVU

Put prema zajedništvu Mađara

Danas, 20. kolovoza, u Mađarskoj na snagu stupa zakon o dvojnog državljanstvu, koji je mađarski parlament usvojio svibnja ove godine, vrlo brzo nakon formiranja nove Fideszove vlade, a osam godina otkako je ta inicijativa pokrenuta. Novi zakon, na osnovi kojeg će prve potvrde o dvojnog državljanstvu Mađari iz dijaspore dobiti od 1. siječnja 2011. godine, novim vlasnicima mađarske

putovnice donosi i status državljanina EU, što znači slobodnije kretanje, mogućnost zapošljavanja i neke od povlastica prilikom studiranja, piše beogradski Danas.

Uvođenje dvojnog državljanstva u Mađarskoj je postalo jedno od ključnih pitanja nakon što je inicijativa, inače pokrenuta među vojvođanskim Mađarima, odbijena na referendumu 2004. godine. Nakon osvajanja većine u parlamentu

na posljednjim izborima stranka *Viktora Orbána* zakon je izglasovala gotovo apsolutnom većinom.

Premijer Mađarske Viktor Orbán istaknuo je kako je zakon o dvojnog državljanstvu jedan od puteva prema zajedništvu Mađara, koji su cijepanjem nekadašnje države 1918. godine rasijani u sedam različitih država. On to zajedništvo također vidi i kao europsku stečevinu i put koji podrazumijeva

povezanost i suradnju i svih drugih naroda u okviru EU.

Izvan granica svoje matične države živi oko 3,5 milijuna Mađara. Inače, mađarsko će državljanstvo moći dobiti i oni građani Srbije, ali i Hrvatske, Austrije, Slovačke, Ukrajine, Rumunjske, čiji su preci živjeli na teritoriju Mađarske i koji koliko-toliko poznaju mađarski jezik.

D. B. P.

MAĐARSKI PREMIJER VIKTOR ORBÁN NA PROSLAVI BLAGDANA SVETOGA STJEPANA U SUBOTICI

Materijalna potpora za vojvođanske Mađare

Pomoć mađarske vlade mogla bi se iskoristiti za školske stipendije, izgradnju jednog kolegija i pokretanje mreže školskih autobusa za mađarske đake u rasejanju, kaže predsjednik SVM-a István Pásztor

Predsjednik Vlade Republike Mađarske Viktor Orbán obećao je u Subotici da će matična zemlja materijalno pomoći Mađarskom nacionalnom vijeću (MNV) u Srbiji, piše Tanjug.

»Mađarska će vlada materijalno pomoći MNV-u kao najvišem tijelu kulturne autonomije vojvođanskih Mađara«, rekao je Orbán.

Prema riječima mađarskog premijera, postignut je načelni dogovor o toj pomoći za ostvarivanje programa MNV-a u iduće tri godine.

Predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara István Pásztor je poslije susreta s Orbánom pojasnio kako bi se pomoć mađarske vlade mogla iskoristiti za školske stipendije, izgradnju

jednog kolegija i pokretanje mreže školskih autobusa za mađarske đake u rasejanju.

Orbán je 14. kolovoza boravio u jednodnevnom posjetu Subotici na poziv SVM-a, u povodu nacionalnog praznika posvećenog osnivaču mađarske države kralju Stjepanu, posthumno promoviranom u sveca, zato što je ugarska paganska plemena preobrazio u kršćane.

Na središnjoj proslavi na Paliću, Orbán je posebice naglasio važnost zajedničke nacionalne suradnje. »Samo ako djelujemo složno možemo postati uspješna nacija u Europi u 21. stoljeću«, rekao mađarski premijer i založio se za prekogranično jedinstvo »cjelokupnog mađarstva« u Karpatskom basenu, kao uvjet političkog, gospodarskog i kulturnog napretka.

JAVNI POZIV MINISTARSTVA KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

Za priznanja se predlažu i kulturnjaci iz redova manjina

Ministarstvo kulture Republike Srbije uputilo je javni poziv za podnošenje prijedloga za dodjelu priznanja umjetnicima, odnosno stručnjacima u kulturi za vrhunski doprinos nacionalnoj kulturi, odnosno kulturni nacionalnih manjina. Prijedloge mogu podnijeti sve zainteresirane umjetničke i strukovne udruge, ustanove kulture, nacionalna vijeća nacionalnih manjina, te druge pravne i fizičke osobe. Rok za podnošenje prijave je do 31. kolovoza 2010. godine.

Prijedlog za dodjelu priznanja utvrdit će za to posebno оформljeno povjerenstvo, čije članove imenuje Ministarstvo kulture, na razdoblje od godinu dana, s mogućnošću ponovnog imenovanja.

Na osnovi prijedloga povjerenstva, Ministarstvo kulture, u skladu sa sredstvima osiguranim temeljem Zakona o proračunu Republike Srbije, predložit će Vladi Republike Srbije akt o dodjeli posebnih priznanja, na osnovi kojeg ona donosi rješenje o dodjeli posebnih priznanja.

Posebno se priznanje umjetniku dodjeljuje i isplaćuje u vidu doživotnog mjesečnog novčanog primanja, u neto iznosu od 50.000 dinara.

Zainteresirani prijedloge mogu dostaviti poštom, preporučeno, s naznakom: »Javni poziv za dodjelu priznanja umjetnicima, odnosno stručnjacima u kulturi za vrhunski doprinos nacionalnoj kulturi, odnosno kulturni nacionalnih manjina«, Ministarstvo kulture, Vlajkovićeve 3, 11000 Beograd, ili osobnom dostavom.

Formular – prijedlog za dodelu posebnog priznanja za vrhunski doprinos nacionalnoj kulturi u Republici Srbiji zainteresirani mogu preuzeti na prijavnici Ministarstva kulture, Beograd, Vlajkovićeve br. 3 ili sa sajta Ministarstva kulture www.kultura.gov.rs. Dodatne informacije mogu se dobiti u Ministarstvu kulture na telefone: 011/33-45-654 i 011/30-32-222 ili putem elektroničke pošte, na adrese: vladimir@kultura.gov.rs ili bozidar.manojlovic@kultura.gov.rs.

D. B. P.

Još jedna rekordna godina

Prošli je vikend, za blagdan Velike Gospe, označio posljednju veliku smjenu turista u Republici Hrvatskoj, u kojoj je gotovo izjednačen broj odlazaka i dolazaka stranih gostiju, a na graničnim prijelazima kolone su se protezale i po dvadesetak kilometara. S obzirom na činjenicu da blagdan Velike Gospe u Hrvatskoj u pravilu znači i prvu ozbiljniju kišu te prestanak nesnosnih ljetnih vrućina i pogoršanje vremena, ali i skori početak turističke posezone, prigoda je to da turistički djelatnici okrenu pogled unatrag i počnu zbrajati prve rezultate dosadašnjeg tijeka turističke sezone. Ti prvi pokazatelji su ohrabrujući i izmamili su osmijeh na lice ministru turizma Republike Hrvatske *Damiru Bajsu*, jer službeni podaci govore kako je u srpnju ove godine na Jadranu boravilo 2,7 milijuna turista, odnosno 9 posto više nego u istom mjesecu prošle godine, i da su oni ostvarili 19 milijuna ili 7 posto više noćenja nego u srpnju prošle godine. Dakle, riječ je o najboljem, rekordnom srpnju u povijesti hrvatskog turizma koji je izbrisao turističke minuse iz prvih šest ovogodišnjih mjeseci.

Naime, u prvoj polovici ove godine ostvaren je turistički minus u odnosu na isto razdoblje 2009. godine, ali je zahvaljujući srpanjskim rezultatima cijeli turistički sektor u prvih sedam mjeseci ušao u plus. Upravo je u tom razdoblju zabilježeno 5,5 milijuna turističkih dolazaka ili 3 posto više u usporedbi s prvih sedam mjeseci 2009. godine te 31 milijun noćenja, što je oko 5 posto više u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje.

SVAKI PEDESETI EUROPSKI TURIST DOĐE U HRVATSKU

»Kada je riječ o turističkim noćenjima, u prvih sedam mjeseci ove godine ostvarili smo 5 posto bolji

rezultat u odnosu na 2009. godinu, 2 posto bolji u odnosu na rekordnu 2008. a i 7 posto bolji rezultat u odnosu na 2007. godinu«, izjavio je ministar Bajsi i dodao kako je dolazak turista u srpnju ove godine, u odnosu na srpanj prošle godine, veći za 5 posto u Istarskoj županiji, 11 posto na Kvarneru, 14 posto u Ličko-senjskoj županiji, 11 posto u Zadarskoj, 6 posto u Šibensko-kninskoj, 14 posto u Splitsko-dalmatinskoj i 10 posto u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

»U dosadašnjem dijelu ovogodišnje sezone«, nastavio je ministar, »ostvarujemo i jedan od postavljenih ciljeva – zadržavanje međunarodnog udjela u Europi, koji je prošle godine prvi puta prešao 2 posto, što znači da svaki 50. turist u Europi dođe u Hrvatsku. Uz to smanjen je pad broja domaćih turista iz prvih šest mjeseci ove godine, tako da je nakon sedam ovogodišnjih mjeseci taj broj sada na razini 2009. godine«, rekao je ministar i upozorio na činjenicu da se u dosadašnjem dijelu ovogodišnje sezone bilježe minusi s dva hrvatska najvažnija emitivna tržišta – njemačkog i talijanskog. Stoga bi, smatra, u kolovozu te u sezoni trebalo uložiti dodatne napore kako bi te minuse pretvorili u plusove budući da će o tome ovisiti uspjeh cjelokupne turističke 2010. godine.

Isto tako službeni podaci govore kako je u dosadašnjem dijelu sezone, posebice u srpnju, zabilježen najveći porast broja turista iz Rusije, Španjolske i Slovenije koji su nadoknadili minuse njemačkog i talijanskog tržišta.

PROMIDŽBA

Dakako da ovako dobri rezultati hrvatskog turizma u još uvijek recesijskim godinama, kada je težak zadatak dobiti stranog turista za kojeg se velikim spuštanjem cijena istovremeno bore i Grčka,

Turska i Tunis, nisu dogodili slučajno jer su se promidžbene aktivnosti radile ciljano, sustavno, profesionalno i sveobuhvatno zajedno s privatnim sektorom te u koordinaciji s Ministarstvom turizma i Vladom Republike Hrvatske.

Nikad jača ciljana promidžba u svijetu i pojačana promocija u Hrvatskoj, koje su zajedničkim snagama realizirali Ministarstvo turizma i Hrvatska turistička zajednica kroz sustav svojih turističkih zajednica, pojačana je dodatnom promidžbom i tržišnom aktivnošću kroz devet modela koje imaju ključnu ulogu u dovođenju gostiju u pred i posezoni.

»Dobrim rezultatima dosadašnjeg dijela sezone nisu doprinijeli samo 30 milijuna eura uloženi u oglašavanje već i niz drugih mjera poput privremenog ukidanja viza Rusima i Ukrajinčima, ali i nekim drugim državama, te pojačanog ulaganja u promidžbu putem Interneta«, ustvrdio je direktor Glavnog ureda Hrvatske turističke zajednice *Niko Bulić* i dodao kako su u Kini, 25. svibnja

u Šangaju i 27. svibnja u Pekingu, sa Slovenijom imali zajedničko predstavljanje turističke ponude na kineskom tržištu, kao jednom od mjera za dovođenje kineskih turista na Jadran, te podsjetio da je Kina, prema turističkom barometru Svjetske turističke organizacije, po turističkoj potrošnji 2009. godine pretekla Francusku te se nalazi na visokom četvrtom mjestu. Primjerice, prošle je godine 50 milijuna Kineza turistički otputovalo izvan granica Kine, od čega ih je dva milijuna posjetilo Europu, a pretpostavka je da će svake sljedeće godine broj Kineza koji putuju izvan granica svoje zemlje rasti za 10 posto.

Prema riječima Nike Bulića ključni razlozi zbog kojih su Hrvatska i Slovenija odlučile zajedno nastupiti na ovom dalekom, ali izazovnom tržištu su racionalizacija troškova, odnosno smanjenje rizika, uz istu dobit, te stvaranje zajedničkog turističkog proizvoda. Osim toga, istakao je da dvije susjedne zemlje nisu konkurencija na dalekim tržištima,

Kada je riječ o turističkim noćenjima, u prvih sedam mjeseci ove godine ostvarili smo 5 posto bolji rezultat u odnosu na 2009. godinu, 2 posto bolji u odnosu na rekordnu 2008. i 7 posto bolji rezultat u odnosu na 2007. godinu, izjavio je ministar Bajs

poput kineskog, te podsjetio da je Slovenija, kao članica Europske Unije, obuhvaćena Schengenskim sporazumom i da je Hrvatska ove godine prilagodila vizni režim za turiste s dalekih tržišta, među kojima je i kinesko, uz uvjet da su turisti nositelji valjane schengenske vize za kratkotrajni boravak. Prema tome, s jednom vizom kineski turisti ove godine, u razdoblju od 1. travnja do 31. listopada, imaju mogućnost posjetiti i Hrvatsku i Sloveniju.

PROJEKTI

Osim promidžbe u inozemstvu ove je godine pokrenut i niz projekata u Hrvatskoj, među kojima je i projekt »Adrian 2010«, izbor najboljeg malog i obiteljskog hotela koji se održava pod pokroviteljstvom Ministarstva turizma, jer brojke od oko 240 malih obiteljskih hotela, 16 tisuća kreveta, 3800 zaposlenih koji rade 200 dana godišnje, dovoljno govore o turističkom potencijalu i smjeru u kojem se treba razvijati hrvatski turizam.

Kako budućnost hrvatskog turizma nije u betoniranju obale i podjeli ključeva apartmana, već u isticanju kvalitete i posebnosti pred konkurencijom, u čemu važnu ulogu igraju i mali obiteljski hoteli koji čine 15 posto kapaciteta u hotelskom smještaju, Ministarstvo turizma na vrijeme je prepoznalo i odlučilo poduprijeti njihov razvoj uloživši 2 milijarde kuna kredita i 300 milijuna kuna poticaja.

Premda je hrvatski turizam poznat u svijetu po brojnim prirodnim i kulturnim ljepotama, sve više postaje prepoznatljiv i po novom iskoraku – razvoju tzv. socijalnog turizma, odnosno turizma za socijalno osjetljive osobe. Naime u Hrvatskoj je od 18. do 23. srpnja održana svjetska konferencija i izložba gluhih osoba, koju je posjetilo oko 50 tisuća gluhih osoba iz cijelog svijeta na kojoj su promovirani kulturni i turistički potencijali Hrvatske. Govoreći tom prigodom o važnosti te vrste turizma, koja će obilježiti 21. stoljeće, ministar Damir Bajs je spomenuo i

jedan od programa Ministarstva turizma »Turizam bez zapreka«, putem kojeg se turistički objekti u Hrvatskoj prilagođavaju osobama s tjelesnim oštećenjima. Svjesno važnosti promocije Hrvatske i gluhoj populaciji kao potencijalnim turistima, Ministarstvo je stoga, u suradnji s Turističkom zajednicom Grada Zagreba, odlučilo podržati odlazak predstavnika Udruge za kulturu osoba oštećena sluha Hrvatske »Svijet tišine« na specijalizirani sajam DeafNation World Expo u Las Vegas, a u suradnji s jednim američkim novinarom u planu je i snimanje filma o Hrvatskoj, prilagođenog gluhoj populaciji u toj zemlji. Osim toga, ideja je, prema riječima ministra Bajsa, za 2011. godinu, u suradnji s putničkim agencijama, pripremiti posebne programe za organizirano dovođenje turista s tjelesnim oštećenjima u Hrvatsku. I predsjednica Vlade Republike Hrvatske Jadranka Kosor izrazila je veliko zadovoljstvo ostvarenim dosadašnjim rezultatima i rekordnom srpnju u povijesti hrvatskog turizma istaknuvši da je turizam za Hrvatsku osobito važna grana te je naglasila da Hrvatska kao turistička zemlja ima veliku prednost u dobrim autocestama, jer 90 posto ukupnih turista u Hrvatsku dolazi automobilima i individualno. Poručivši svim turističkim i drugim djelatnicima uključenima u provedbu sezone da nastave jednako snažno raditi i dalje, posebno na prihvatu i sigurnosti turista, Kosor je istaknula i kako treba što više osmijeha jer se njime može »izlječiti« i sve ono što nije najbolje pripremljeno, te je s ministrom i suradnicima na naplatnoj stanici Lučko brojnim turistima dijelila promotivne hrvatske brošure i suvenire zaželjevši im sretan put do njihovih odredišta, što je ujedno prvi put da je neki hrvatski premijer to učinio na naplatnoj stanici, a kako se vidjelo, osim iznenađenja, turisti u automobilima su vrlo rado i popričali s premijerkom i suradnicima.

POPULARNO ODREDIŠTE

Da je Hrvatska i dalje popularno odredište u svijetu ističe i najprestižniji turistički vodič u svijetu »Lonely planet«. Naime, u svojem »on line« izdanju u rubrici trendovi naglašava kako je Hrvatska popularnije odredište no ikada. Govori o Hrvatskoj kao zemlji tisuću otoka, čudesnoj prirodi, bogatoj baštini i

njezinim velikanima koji su svojim djelima Hrvatsku na karti svijeta zauvijek upisali velikim slovima, a njene ljepote su opjevane još davnih vremena. Od *Kasiodora* koji je pisao o božanskom životu patricija na njezinim obalama, *Dantea* koji je svoje besmrtnosti stihove pisao zadivljen epskim prizorima morskog plavetnila, sve do *Georgea Bernarda Shawa*, koji je upravo ovdje pronašao raj na zemlji, Hrvatska je oduvijek bila prostor istinske inspiracije. Također spominje da Hrvatsku niti ove godine nisu zaobišli posjeti brojnih osoba iz »show businessa« te tako spominje i nedavni posjet američkog glumca *Morgana Freemana* Dubrovniku, tom »biseru Jadrana« pod zaštitom UNESCO-a, smještenom na krajnjem jugu Hrvatske, baštinen stoljećima plemenitim umijećima najboljih arhitekata i umjetnika u toploj mediteranskoj klimi u kojoj osim sredozemne vegetacije uspijeva i ona suptropska s nasadima mirisnih limuna, naranči i mandarina, raskošnih palmi i agava što krase renesansne perivoje i rascvate vrtove srednjovjekovnih kamenih palača i samostajnih samostana.

Ova vijest jako veseli, jer je to opća podrška hrvatskom turizmu i Hrvatskoj koja je prepoznata kao zemlja koja ima svoje komparativne prednosti, a najveći adut Hrvatske, kao turističke destinacije, je taj što je ona zadnji, nepotrošeni lijepi dio europskog Mediterana, koja nije od jučer u turizmu, ali je sačuvala autentičnost, ambijentalnost, način života, ima dobru etno-gastro-nomsku ponudu i izuzetno vrijednu kulturnu i prirodnu baštinu. I da zaključimo: unatoč teškoj sezoni i kišovitoj lipnju koje su obilježile lošije vremenske prilike, a one uvijek snažno utječu na boravak gostiju, sglavitvo u kam-povima, rekordni srpanj je cijeli turistički sektor u prvih sedam mjeseci obilježio pozitivnom statistikom, dok je prva polovica kolovoza nastavila taj optimistički trend. Procjene su da će i posezona bilježiti rekorde što, dakako, ulijeva optimizam i velika očekivanja od hrvatskog turizma. Nažalost, izvanpasiona potrošnja ne prati porast noćenja i broj turista pa se svi relevantni turistički čimbenici slažu u mišljenju kako bi prošlogodišnja turistička zarada od 6,3 milijarde kuna potpuno zadovoljila hrvatske turističke apetite.

Zlatko Žužić

U BAČKOM MONOŠTORU ODRŽAN »BODROG FEST 2010.«

Festival turizma i starih zanata

Piše: Ivan Andrašić

Festival turizma i starih zanata »Bodrog fest 2010.« održan je u Bačkom Monoštoru. Ova dvodnevna manifestacija okupila je u petak, 13., i subotu, 14. kolovoza, u pito-

mom selu koje mnogi nazivaju biser Gornjeg Podunavlja, više od 10.000 ljudi. Ovaj festival koji nosi ime nestalog drevnog grada Bodroga pokazao je koliko je na ovim prostorima veliko zana-

nje za sve što podsjeća na bogatu tradiciju žitelja ovih prostora. Monoštorci su ovaj svoj prepoznatljivi festival organizirali kako bi pokazali što sve može ponuditi njihovo selo.

*U dva dana održavanja manifestacija je okupila više od 10.000 ljudi i ponudila na jednom mjestu sve što se može naći na ovim prostorima – od starinskih kulinarskih specijaliteta do vožnje fijakerima * Budućnost bisera Gornjeg Podunavlja Bačkog Monoštora Zoran Miler vidi isključivo u turizmu*

Već sam početak festivala bio je žestok. Na platou pokraj stare škole okupilo se 62 majstora kako bi odmjerili svoje umijeće u kuhanju najpoznatijeg jela s ovih prostora – ribljeg paprikaša. Najumješniji, ili možda toga petka, 13-tog, najsretniji bio je mještalin Velimir Riškić, koji je pobjedom osvojio vrijednu nagradu - drveni čamac »Monoštorac«.

Vrelinu subotnjega dana posjetitelji su na brojnim štandovima mogli pojačati ili ublažiti, ovisno o svojim sklonostima. Na starinski način proizvedena pića, med i proizvodi od meda, suhomesnate specije, sve vrste paprikaša koje čovjek može zamisliti, ribe pripremljene na bezbroj načina, pečenje na ražnjevima, u tanjiračama, na roštiljima, pa i ono najstarije, »na rašljama«, gibanice »makem«, ali i bezbroj vrsta kolača, sve ljepših od ljepšega – proizvodili su pravi

ZORAN MILER, PREDSEDNIK ORGANIZACIJSKOG ODBORA »BODROG FESTA«

Zbog vrućine i krize manji broj gostiju

U poslijepodnevним satima imali smo manji broj gostiju od očekivanog, mislim da je na to utjecala kako velika vrućina, tako i evidentna ekonomska kriza. Mislim da će sve biti nadoknađeno u večernjim satima, kad očekujemo veliki broj gostiju na koncertu »Garavog sokaka«. Moramo priznati da nam je ove godine i dnevni program nešto siromašniji, jer smo zbog krize naših višegodišnjih sponzora bili prinuđeni štedjeti u svim segmen-

tima. I izbor izlagača nam se pomalo oteo kontroli, tako da su se među štandovima na kojima su bili izloženi proizvodi starih zanatlija pojavili i oni kojima na ovakvim manifestacijama jednostavno nije mjesto.

rajski vrt najljepših boja i aroma, proizvodili su neizdržive udare na sva osjetila posjetitelja.

»Izložio sam suhomesnate proizvode iz svoje radionice u Svetozaru Miletiću. Udarni proizvod mi je 'Lemeški kulen'. Svoj brend gradim polako, uporno, bitno mi je da stalno idem uzlaznom linijom. Za sada dosta obilazimo slične manifestacije, a uspijevamo i prodati svu našu proizvodnju. Dakako da razmišljam o proširenju proizvodnje uz održavanje ovakve kvalitete, no, u tom slučaju ću morati pojačati i aktivnosti na osvajanju novih tržišta«, kaže Miletićanin *Kristijan Kovač*.

U njegovoj blizini je izložen drveni čamac, poznati »Monoštorac«. »Čamce sam počeo graditi slučajno. Nakon odlaska u mirovinu tim poslom se počeo baviti moj otac. Njegovom iznenadnom smrću ostalo je nekoliko nerealiziranih porudžbina, ja sam ih preuzeo i to je bio samo početak. Ljudi se u sve većem broju vraćaju rijeci, ali se vraćaju i uporabi proizvodima od prirodnih materijala, pa je i potražnja za ovim malim plovilima u porastu. Cijena ovoga čamca je višestruko niža od limenog ili plastičnog, međutim, za razliku od njih, drveni, da tako kažem, imaju dušu. Ovim poslom profesionalno se bavim od prije 7 godina«, kaže graditelj čamaca *Dura Rang*.

Osim kulinarskih specijaliteta i zanatskih proizvoda posjetiteljima su monoštorski uzgajivači konja i njihovi gosti pokazali veličanstvenu ljepotu ovih plemenitih životinja i pravo umijeće u jahanju i vožnji fijakera.

Kako čuvaju veliko bogatstvo svoje etno i kulturološke zaoštavštine djeca KUDH »Bodrog« pokazala su na ljetnoj pozornici. Uz pomoć i ljubav svoje teta-*Mari-*

Pobjednička zaprega

je *Kaplar* priredila su reviju starih šokačkih narodnih nošnji.

U večernjim satima ljubitelji glazbenoga dijela prvo su pozdravili nastupe sudionika u folklorno-pjesničkom dijelu programa, a potom su uživali u koncertu »Garavog sokaka«. Na platou ispred Centra građanskih aktivnosti postavljena je pozornica na kojoj se odvijao program za mlade. Organizator ovoga segmenta *Mario Danić* drži sve pod kontrolom. »Ovaj dio programa svake godine okuplja veliki broj mladih iz Monoštora, ali i iz okolnih mjesta, pa čak i iz naše matične države Hrvatske i susjedne Mađarske. Početak je predviđen za 21 sat, a kasnije će uz živu svirku zabava kao i svake godine trajati do jutarnjih sati«, kaže *Danić*.

Bački Monoštor

Bački Monoštor, kojega zovu i Kapija Gornjeg Podunavlja, smješten je na 15 km sjeverozapadno od Sombora. S njegove zapadne strane prostire se Monoštorski rit, nastao 1902. godine skretanjem korita Dunava, koji je tekao pokraj samog sela. Dunav je danas udaljen od sela 3-5 kilometara, pa su Monošturu ostali rukavci i bare, koji su pravi raj za mnoge ribolovce. Osim ribom Monoštorski rit bogat je jelenskom i drugom divljači, tako da selo ima fantastične uvjete za razvoj lovnog i ribolovnog turizma, a sam rit je pod zaštitom države. Većinu žitelja, od ukupno 3.920, čine Hrvati »Šokci. Žitelji Bačkog Monoštora vrlo uspješno održavaju bogatu etno i kulturološku tradiciju, koja na ove prostore privlači mnoge svjetski poznate muzikologe i etnologue. Nekada je vrlo često u lov u Bački Monoštor dolazio Josip Broz Tito, a s njim i mnogi njegovi gosti. U neposrednoj blizini sela je i kanal Dunav-Tisa-Dunav, jednim dijelom prokopan koritom starog

Dunava, tako da je Monoštor sa svih strana opkoljen vodom. Sve brojnijim turistima omogućen je obilazak crkve, etno kuća, iznajmljivanje i vožnja bicikla i čamaca, foto safari džipovima u šumama, a čamcima kroz zaboravljene rukavce Dunava. Domaćini su vrlo umješni u pripremi starih jela, a osobito su čuveni po ribljem paprikašu, tako da turisti na ovoj lokaciji mogu pronaći bukvalno sve što ih zanima.

STIPAN KAPLAR, UMIROVLJENIK I DJELATNIK U SEOSKOM TURIZMU

Sustavni rad donosi uspjeh

Razgovor vodio: Ivan Andrašić

*Među prvima u Bačkom Monoštoru otisnuo se u vode seoskog turizma * Turistima više ne možemo pro-davati samo vodu i zrak, oni su danas puno zahtjevniji * Ubrzani razvoj ruralnog turizma naša je jedina prilika za brzi izlazak iz ekonomske krize*

Sedamdesetogodišnji Monoštorac *Stipan Kaplar* izgledom i držanjem ne odaje svoje godine. Drčan, ali dobrodušan, uvijek u pokretu, uvijek negdje između dvaju putovanja, svojoj supruzi *Mariji*, te sinu *Stipanu*, kćerki *Ljiljani* i njihovim obiteljima, ali isto tako i svojem Bačkom Monoštoru nesebično se posvećuje. U profesionalnom životu pronasao je sebe u skladu življenja u prirodi i za prirodu, a odlaskom u mirovinu svoje je brojne slobodne aktivnosti usmjerio na očuvanje bogate tradicijske, kulturološke i vjerske zaostavštine Bačkog Monoštora. U mozaik turističke ponude ovoga sela ugrađen je i kamenčić *Stipana Kaplara*.

HR: U skupini ste žitelja Bačkog Monoštora koji su među prvima zaplovili vodama ruralnoga turizma. Kako ste se odlučili na taj korak?

Moja je obitelj već više od pet godina uključena u turističku ponudu Bačkog Monoštora. Supruga *Marija* i ja smo opremili dvije sobe II. kategorije za izdavanje, a u ponudi imamo i konzumaciju domaće hrane, pića, suhomesnaih proizvoda, voća i povrća. Supruga i ja proizvodimo sir, šunku, kulen, slaninu, švargle, krvavice, džiger-njače, kobasice, jaja, uzgajamo perad i svinje bez uporabe koncentrata. Proizvodimo i domaće vino i više vrsta domaće rakije, a voće i povrće na tradicionalni način prerađujemo u džemove,

pekmeze, ajvare, ljutike i slično. Po željama naših gostiju u ponudu smo uveli i izdavanje bicikala, čamaca, organiziranje ribolovnih, lovnih i foto-safari tura, a po potrebi i organiziranje turističkih obilazaka dijela rezervata Gornje Podunavlje. Tu je i sin *Stipan*, koji danas drži nadaleko poznatu kavanu »Patak«. Ovaj ugostiteljski objekt ima stoljetnu tradiciju, utemeljio ga je stari dada (djed) moje supruge *Marije*, posao je naslijedio njezin otac, pa sestra, sada ga vodi *Stipan*. Veliki broj njegovih gostiju dolazi iz Beograda, Novog Sada, Niša, pa i iz inozemstva. Kavana je na dobar glas došla vrlo bogatom ponudom pučkih jela iz bogate gastronomske zaostavštine naših starih, a ta se jela u sinovljevoj kavani i danas pripremaju na način na koji su to radile naše bake.

HR: Koji je profil turista koji čine vašu klijentelu?

U početku našega rada najviše su dolazili Nijemci, uz ponekog Francuza, Talijana ili Austrijanca. Prošle i ove godine više je domaćih turista, dolaze nam obično po preporuci svojih prijatelja koji su već bili naši gosti. Dolaze iz Novog Sada, Beograda, Palanke, pa i iz srbijanskih gradova. Neki od prošlogodišnjih gostiju dolazili su i ove godine, neki su najavljeni za predstojeće vrijeme. U pitanju su poglavito umirovljeni intelektualci, koji prate svjetske trendove u turizmu. Dolaze u ove krajeve ne samo u lov ili u ribolov, nego

imam dojam kako su željni ovoga mira, ovog karakterističnog opuštenog seoskog načina života. U cijelosti ih razumijem, jer je većina njih radni vijek provela pod stresom, pod teretom tempa kojega je bilo teško izdržati, pa sada, u umirovljeničkim danima, pokušavaju nadoknaditi propušteno, pokušavaju se vratiti selu i prirodi.

HR: Istaknuti ste član NGO »Podunav«. O kakvoj je udruzi riječ?

Puni naziv nam je Udruženje građana za izgradnju i razvoj ekoruralnog turizma »Podunav« Bački Monoštor. Osnovni nam je cilj promicanje prirodnih ljepota, kulture i tradicije Bačkog Monoštora. Osnovne djelatnosti udruge su zaštita životnog okoliša i razvoj i unapređenje eko-ruralnoga turizma. Za sada nas je tridesetak, različitih smo dobi i svaki član,

bez obzira na obrazovni profil, ima svoju ulogu u ostvarivanju ciljeva udruge. Najaktivniji smo u promidžbi našega sela, njegove bogate povijesne i kulturološke zaostavštine, te očuvanju i zaštiti životnog okoliša. Ostvarili smo i vrlo dobru suradnju s mnogim subjektima u zemlji i inozemstvu čija je djelatnost vezana uz turističke, ekološke, infrastrukturne, kulturno-umjetničke, znanstvene, sportsko-rekreativne i humanitarne teme. Iniciramo i aktivnosti usmjerene na posjete domaćih i inozemnih turista, zaljubljenika u prirodu, pučku i etno tradiciju, tradiciju starih zanata, te u tom smislu doprinosimo turističkom razvoju Bačkog Monoštora.

HR: Činjenica je da nam je gospodarstvo općenito, a osobito poljogospodarstvo, na neupamćeno niskim granama. Je li real-

na prilika da upravo zahvaljujući eko i etno turizmu žitelji s ovih prostora izađu od evidentne ekonomske krize?

Prvo, mislim da razvoja ovoga oblika turizma u našem bliskom okruženju nema bez prethodnog razvoja poljoprivrede. Ove dvije grane su tijesno povezane i upravo u toj sprezi i vidim razvojnu šansu za ove prostore. To bi, po mom mišljenju, trebala biti prioritetna zadaća šire društvene zajednice. Mi turistima možemo prodavati vodu, čisti zrak i prirodne ljepote, ali samo do određene granice. Ukoliko nam turist dolazi s namjerom ovdje ostaviti određenu svotu novca, mi moramo to prepoznati i istoga mu momenta ponuditi ono što je on voljan platiti. Pokušat ću to objasniti primjerom. Ukoliko dođe autobus turista koji žele pojesti paprikaš od pravih domaćih pileća s domaćim rezancima, mi im nećemo uspjeti podvaliti piletinu s farmi i industrijski proizvedene tjestenine. Jednostavno, poljoprivredni sitnospasjednici ne mogu se natjecati u klasičnom ratarstvu s krupnima, ali zato mogu naći svoje mjesto u lancu proizvodnje zdrave hrane, neophodne u procesu razvoja turizma ovog tipa. A da bi ta proizvodnja zaživjela, prijeko je potrebna početna potpora države, kako bi se kroz izvjesno vrijeme stvorio lanac u kojemu će svaka alka biti sposobna financirati sama sebe. U sadašnjoj fazi razvoja seoskoga turizma moja je obitelj u stanju proizvesti sve ono što zadovoljava potrebe naše klijentele, no ukoliko budemo proširili svoje smještajne kapacitete, teško da ćemo biti u stanju količinski unaprijediti i proizvodnju ekološki čistih namirnica i tu vidim prostor, odnosno tržište za sitnospasjednike.

HR: Postoje li u selima šokačkog Podunavlja još neki potencijali koji idu u prilog ubrzanom razvoju seoskog turizma?

Svakako postoje. U svim ovim selima postoji pravo bogatstvo kulturološkog i etno naslijeđa. Turist danas želi ne samo vidjeti, nego bukvalno i osjetiti kako su naši preci živjeli prije 100, 200, pa i više godina, žele kušati hranu koju su oni jeli, žele osjetiti u kojim i kakvim uvjetima su živjeli. Vidim po mojim gostima da više nisu zainteresirani za krupne, rumene jabuke, nego traže one koje smo donedavno pospradno zvali crvljivima. Nedavno smo na spavanju i doručku, što se nenadano produljilo i na ručak, imali dva brač-

na para biciklista iz Njemačke. Supruga ih je povela u razgledanje našega imanja, a baš u to vrijeme dozrijevale su višnje. Njihovom zadovoljstvu nije bilo kraja kad im je Marija ponudila »gozbu s drvetac«. Sami su brali višnje i jeli, što, po njihovim riječima, još nikada nisu doživjeli. Sve voće koje su u životu pojeli kupovali su u tržnim centrima. Danas je svima dosta prekomjerne primjene kemijskih sredstava u uzgoju voća i povrća, pa i umjetno hranjene stoke i peradi. Pokraj zdrave prehrane, turisti žele upoznati i našu kulturu, našu tradiciju, a Bogu hvala, imamo se čime i dičiti. Samo, to nije dovoljno, mi moramo naći načine kako tu kulturološku tradiciju turistima što više približiti, ili grubo rečeno, kako im je što skuplje prodati. A jedan od načina, ili bolje rečeno jedini ispravan način, bilo bi sustavno financiranje subjekata kulture kojima je osnovna djelatnost očuvanje tradicijskih vrijednosti rodnoga mjesta.

HR: Više generacija pripadnika vaše obitelji članovi su KUDH »Bodrog«. Iz kojih pobuda?

To pojašnjava već samo ime društva, odnosno njegova nacionalna odrednica. Rođen sam kao Hrvat, oduvijek sam držao do svojega nacionalnoga identiteta, a djelatnost »Bodroga« na očuvanju starih, šokačkih tradicija, koje su gradile brojne generacije naših predaka omogućava nam da to ne samo očuvamo, nego da pokažemo i drugima. Kako je naša Vojvodina multikonfesionalna, multinacionalna i multikulturalna sredina, samo ljubavlju za svoje i poštovanjem susjedovog unijet ćemo punu toleranciju u naš suživot i time ga oplemeniti i učiniti ugodnijim za sve nas. S druge strane, njegovanjem i očuvanjem svoje tradicije, budite sigurni, doći ćemo u poziciju da i ona kao nezaobilazni segment života na ovim prostorima, bude jedan od najbitnijih dijelova turističke ponude.

HR: Subjekti poput »Bodroga« danas su u vrlo teškoj materijalnoj poziciji. Kako im pomoći?

Još prije dvije godine na brojnim sastancima djelatnici u turizmu razmatrali su više opcija mogućih potpore udrugama koje njeguju tradiciju. Bilo je puno dobre volje kad su bila u pitanju obećanja, no ta dobra volja u praksi se svela na neznatne poticaje, a danas je opet sve prepušteno stihiji i inicijativi pojedinaca. Bački Monoštor

ima sve uvjete za zadovoljavanje potreba subjekata kulture, međutim, pokraj realnih uvjeta nedostaje malo ljudskoga razumijevanja. Recimo, šumsko gazdinstvo pokriva područje od nekih 12.000 hektara i njima uopće ne bi bio nikakav problem pokriti cjelovite godišnje potrebe društva poput »Bodroga«. A zauzvrat, »Bodrog« bi trebao biti nezaobilazan čimbenik u približavanju kulture, tradicije i uopće načina života žitelja Bačkog Monoštora od prije stoljeća i više. No, čelnici kao da nisu skloni ovakvom načinu razmišljanja, tako da su »Bodrogu« ove godine ukinuli i već tradicionalnu donaciju mesa divljači za potrebe koje iziskuju organiziranja manifestacija.

HR: Dugo ste bili zaposlenik Šumske uprave o kojoj govorimo. Koje ste dužnosti obnašali?

Zaposlenik sam od samog formiranja Lovnog gazdinstva, lipnja 1966. godine, pa sve do odlaska u mirovinu. Tada je to bila Uprava kozara, poslije se integrirala sa Šumskim gazdinstvom, pa s »Jelenom«, u okviru kojega smo radili sve do raspada SFRJ. Danas je poduzeće u sastavu »Vojvodinašuma«. Prvo sam obnašao dužnost lovočuvara, kasnije referenta za uzgoj divljači. U međuvremenu sam završio višu školu u Karlovcu i poslije sam radio kao poslovođa lovnog revira. Organizirao sam lovove, praćenje divljači i praćenje lovaca na našim terenima. Sva ova priča o osnivanju lovnoga gazdinstva Kozara ustvari je i nekakvo stvaranje preduvjeta za kasniji razvoj lovnog turizma na terenima oko Bačkog Monoštora.

HR: Kakva vas sjećanja vežu za ta vremena?

Uglavnom ugodna. Na ove terene svraćali su državnici, političari, diplomati, poslovni ljudi. Pratio sam u lov vrlo visoke goste, od pokojnog *Josipa Broza Tita* i supruge mu *Jovanke*, njegovih gostiju, poput *Ericha Honeckera*, princa *Alberta*, pojedinih kraljeva i mnogih drugih. Svoj sam posao doista volio, a najdraže mi je bilo raditi s našim vodećim kadrovima, koji su redom bili vrlo jednostavni ljudi, bez nekih velikih prohtjeva i što me je najviše radovalo, svi odreda, uključujući i druga Tita, bili su lovci od formata, što predmnijeva i njihov vrlo korektan odnos prema divljači koju su lovili. U nekoliko Titovih posljednjih lovova u našem lovištu imao

sam čast provesti neposredno uz njega dosta sati u čekanju divljači predviđene za odstrel. Mogu reći da je uživao u običnom, ljudskom razgovoru, recimo zanimalo ga je kolika mi je plaća i kako moja obitelj od nje živi, a volio je čuti i razmišljanja maloga čovjeka o politici. Tito je bio izuzetno dobar strijelac, ali i vrlo strpljiv. Nikada mu nije bilo teško čak i satima čekati da se predviđena divljač pojavi. Među kasnijim generacijama političara znalo je biti i malo nervoznijih, zahtjevnijih, no sve bi se do konca svakoga lova izgledilo na opće zadovoljstvo svih strana. U svojoj dugoj karijeri nisam imao ni jednu ekscitirajuću situaciju koja se do kraja lova ne bi izgledila. S druge strane ostalo mi je u sjećanju puno dogodovština, koje sa zadovoljstvom i dan-danas prepričavam.

HR: Tko danas predstavlja goste monoštorskoga lovišta?

Od današnje klijentele u lovište dolazi 90 postotaka lovaca iz inozemstva, poglavito iz Slovenije, Italije, Hrvatske i Austrije, a od domaćih poslovni ljudi koji imaju novca, jer, da se ne lažemo, sve se plaća. A najbitnije je, opet se vraćam na već rečeno, bitno je da imamo što vrijedno ponuditi ljudima koji nam dolaze s novcem. Lovcima koji nam dolaze nudimo bukvalno sve, od spavanja i prehrane u lovačkoj kući »Štrbac«, pa do suvenira i svih propratnih sadržaja koje zahtijevaju.

HR: Koliko ozbiljno vidite mjesto svoje obitelji u seoskom turizmu u budućnosti?

U aktualnom trenutku teško je pričati o toj temi. Iz Turističkog saveza Sombora u početku nam je obećavana svaka moguća potpora, osobito logistička i organizacijska, međutim, vrijeme je pokazalo koliko su ta obećanja bila isprazna. Danas smo prepušteni sami sebi i tko se umije bolje snaići, bolje i prolazi. Sve preduvjete, počevši od prirodnih resursa, za najozbiljnije bavljenje turizmom imamo. Od strane lokalne zajednice, Turističkog saveza potrebno je malo više volje, a svakako i malo više sredstava uložiti u razvoj onoga što nam najprije može donijeti izlazak iz ekonomske krize, a to je upravo ovaj oblik turizma, koji je još uvijek prepušten stihiji. Nikako ne smijemo zaboraviti kako niti u jednom segmentu života nema uspjeha bez sustavnoga rada.

U POSJETU FARMI OBITELJI FIRANJ IZ NENADIĆA

Još uvijek čekamo bolje dane

*Nije samo bitno da mi
otplatimo kredit i da ne
propadnemo, treba da
živimo normalnim i
dostojnim životom običnog
građanina, jer naše je radno
vrijeme dvije smene, od 6 do
22 sata, kaže Pavle Firanj,*

stočar iz Nenadića

podređeno stočarstvu, cijela naša proizvodnja. Ove smo godine zasijali i nešto malo repe – 7 jutara, što je također dobro zbog plodoreda. Kukuruz se ne može sijati više od jedne do dvije godine u monokulturi, jer poslije nastaju problemi. Jedan od tih problema je i jedna nova štetočina, buba – zlatica, koja se može riješiti samo na ovaj način – poštovanjem plodoreda.«

KREDITI U ZAČARANOM KRUGU

Za držanje velikog broja grla potrebni su i dobri uvjeti, odnosno pogodni objekti sa svim pratećim elementima. Isprva je Pavle Firanj planirao napraviti objekt za 20 krava, ali se ipak odlučio da broj grla bude bar duplo veći.

»Objekte sam radio 2005. godine. Uzeli smo kredit od Ministarstva s nešto nižom kamatom, a pošto je bilo i poticajnih sredstava, odlučili smo se za veće objekte i veći broj grla. Planirano je da drži-

Većina stanovnika Nenadić salaša pokraj Sombora bavi se isključivo poljoprivredom. Prednost ovih salaša je prije svega blizina grada od kojeg su udaljeni tek nekoliko kilometara, ali kao i svi drugi poljoprivrednici u našoj zemlji, Nenadićani imaju iste »globalne« probleme. Posjećujući i ranije ove ljude koji se cijeli život bave isključivo poljoprivredom, ne može a da se ne primijeti njihova borba i želja za opstanak i, pokraj svih nedaća, nada i optimizam u bolje sutra.

Ovoga puta posjetili smo obiteljsko imanje *Pavla Firanja*, a cijelu obitelj smo zatekli u poslu – »zasukanih rukava«, jer u njihovu radu dragocjena je svaka minuta dana koji brzo proleti. Naš sugovornik obrađuje 45 jutara zemlje, trenutno ima 35 krava i 20 junica, a ta je brojka otprilike stalna, jer ovo gazdinstvo uvijek ima od 55 do 60 grla stoke. Pavle Firanj je po profesiji automehaničar, ali time se gotovo i nije bavio, tek nešto malo radeći honorarno. Opredijelio se za poljoprivredu, odnosno za stočarstvo, što je već duga tradicija u obitelji.

SVA PROIZVODNJA PODREĐENA STOČARSTVU

Razgovarali smo o njihovu radu i problemima koji taj rad ometaju, a prvo smo se dotakli aktualne teme – otkupne cijene mlijeka. Pavle kaže kako je situacija dosta loša. Otkupna cijena je još uvijek mala, a hrana za stoku je skupa.

»Realna otkupna cijena mlijeka nama s ekstra klasom trebala bi biti bar 35 dinara. To bi trebala biti realna – minimalna cijena«, kaže Firanj. »Bez 30 dinara za otkupnu cijenu nitko ne može raditi ni manju količinu, a ni standardnu proi-

zvodnju. Do sada smo na otkupnu cijenu mlijeka dobili samo 2 dinara, međutim, pregovori su u tijeku, ali baš i nisu nešto uspješni. Ministarstvo je stalo na našu stranu, ali o tome je trebalo prije misliti.«

Sve ono što Pavle Firanj zasije podređeno je stočarstvu, ali ove je godine zasijao i nešto repe. Veoma je važno znati kad što sijati zbog plodoreda, ali i zbog štetočina.

»Najviše sijem kukuruz za silažu koju sami radimo, ove godine je kukuruza zasijano na 20 jutara zemlje, imamo oko desetak jutara djeteline i nešto malo pšenice zbog plodoreda. Uglavnom, sve je

Država nas samo tapše po leđima

»Država iza nas, barem kako njeni predstavnici tvrde, stoji koliko može, ali smatram da to nije dovoljno i njihova tvrdnja nije iskrena – to je samo tapšanje po leđima. Kada smo započeli cijelu ovu priču, po leđima su nas tapšale i mljekare, i država, i banke. A poslije se ispostavilo da su nam svi okrenuli leđa jer su radili jedni s drugima. Mi se za svoja prava možemo boriti samo udruživanjem. Zapadnobački okrug ima neku svoju asocijaciju mljekara, ali je izgleda problem u ljudima«, kaže Pavle Firanj.

mo 20 krava, ali smo ipak napravili prostor u kojem je sada 40 muzara. Izmuzište smo uzeli na lizing i pri kraju nam je otplata, a kasnije smo uzeli još nešto malo kredita za dokupljivanje stoke, tako da je to jedan začaran krug.«

Što se tiče stočarstva u našoj zemlji, situacija po riječima Pavla Firanja nije sjajna, ali on je ipak optimist. Na bolja vremena stočari će morati pričekati još koju godinu, a opstat će oni najuporniji. Broj stoke je smanjen, a tko bude sačuvao taj stočni fond, prema riječima Pavla Firanja, može očekivati da će za četiri do pet godina za njih doći ta bolja vremena.

ZASTARJELA MEHANIZACIJA

Ulaganjem u objekte nisu riješeni svi problemi, jer mehanizacija koja se koristi stara je i jedva upotrebljiva. To nije problem samo Pavla Firanja, to je problem svih poljoprivrednika. Izlaskom iz jednog kredita prelazi se u drugi i to je ona začaran krug o kojem Pavle govori.

»Veliki je problem naša zastarjela mehanizacija, i naša lično, ali i svima koji se bave poljoprivredom. Od mehanizacije imam 3 traktora od kojih ne možeš jedan sastaviti, a zajedno su stari preko 100 godina. Nekih ozbiljnih prikolica ili rasturivača za stajnjak nemam, to sve iznajmljujem i plaćam. Mi smo dosta investirali u samu farmu, ali se nadamo da ćemo sljedeće godine, kada otplatimo kredit, uzeti novu mehanizaciju. Ali nije samo bitno da mi otplatimo kredit i da ne propadnemo, treba i da živimo normalnim i dostojnim životom običnoga građanina, jer naše je radno vrijeme dvije smene, od 6 do 22 sata«, kaže pomalo razočaran Pavle Firanj.

»Bez 30 dinara za otkupnu cijenu nitko ne može raditi ni manju količinu, a ni standardnu proizvodnju. Do sada smo na otkupnu cijenu mlijeka dobili samo 2 dinara, međutim, pregovori su u tijeku, ali baš i nisu nešto uspješni. Ministarstvo je stalo na našu stranu, ali o tome je trebalo prije misliti«, kaže Pavle Firanj

UDRUŽIVANJEM ĆEMO DOBITI ONO ŠTO TRAŽIMO

Ovaj stočar iz Nenadića tvrdi kako danas postoje tri vrste proizvođača mlijeka.

»To su oni koji su se kao i mi do nedavno bavili s 5 do 10 krava kla-

sičnim načinom rada kojeg još uvijek ima najviše. Postoji jedan broj proizvođača koji kao mi sada imaju neke mini farme, od kojih bi trebali normalno živjeti mi i naša djeca, uz eventualno jednog uposlenog sezonskog radnika. To bi zapravo bio europski standard. Međutim, kod nas postoji i treća vrsta proizvođa-

ča, to su bivše državne ekonomije koje su privatizirane, a za jako povoljnu cijenu dobili su ih neki 'privrednici'. To uopće nije realno plaćeno, a te se farme oslanjaju na velike površine zemlje i imaju mnogo povoljnije uvjete. Mljekare su prema njima bile jako naklonjene, male proizvođače nisu gledale ni malo, a i mi koji smo bili negdje u sredini, ostali smo po strani. Sada je njima država ukinula subvencije i premije, pa su se oni pobunili i stali na našu stranu jer se ne mogu zadovoljiti tom cijenom mlijeka. Ako smo se zaista iskreno udružili i i ako država stane na našu stranu, onda ćemo morati dobiti ono što tražimo, ili barem blizu toga«, optimistično tvrdi Pavle Firanj.

Subotička mljekara nas najbolje razumije

Do nedavno je mlijeko s farme obitelji Firanj iz Nenadića otkupljivao »Somboled«, ali su sa njima prekinuli suradnju, jer kako kaže Pavle Firanj, nisu ih dovoljno razumjeli.

»Nisu nas ispratili ni financijski, a ni prijateljski, tako da smo kod Subotičke mljekare naišli na bolju suradnju. Trenutno nam ona otkupljuje mlijeko, a nadamo se da će tako i ostati.«

Somboled je od farme obitelji Firanj udaljen tek nekoliko kilometara.

Zlatko Gorjanac

ZA MALE I SREDNJE VOĆARE SAMA PROIZVODNJA VIŠE NIJE DOVOLJNA, MORA SE OTKRITI PUT DO K

Isplati se samo rad od jutra do sutra

Otkako su početkom godine odlučili ne samo proizvoditi, nego proizvedeno i izravno prodavati na tržnici, Sonja i Ivan Gunić ostvaruju solidnu zaradu. Doduše, uz udvostručen rad

Pred onim tko nije veliki zemljoposjednik i veliki poljoprivredni proizvođač s pripadajućom suvremenom mehanizacijom, danas su dva puta: ili se zadovoljiti malom proizvodnjom, niskom zaradom i nesigurnom egzistencijom, ili pokušati objediniti dva procesa – proizvodnju i malo-prodaju, odnosno izbjeći nakupce. Tako razmišljaju supružnici *Sonja i Ivan Gunić* iz Subotice, koji na Ljutovu posjeduju obiteljski voćnjak i koji se voćarstvom aktivno bave sada već skoro desetljeće.

»Voćnjak smo zasadili 2002. godine na obiteljskom imanju supruginih roditelja na Ljutovu i na njezino ime registrirali poljoprivredno gazdinstvo«, priča Ivan Gunić. »Na jednom hektaru imamo 1500 stabala jabuka i to pet sorti – ajdared, zlatni delišes, jonagold, mucu i greni. Osim toga, na 6 motika imamo 240 stabala bresaka i 340 stabala krušaka. Kad je bolja godina ubereмо 3-4 vagona jabuka, 4-5 tona bresaka i 2-2,5 tona krušaka. Nažalost, nije svaka godina rodna, tako da je rod vrlo često dosta ispod toga.«

OZBILJNIJA ULAGANJA TEŠKO DOSTIŽNA

Za relativno malo gazdinstvo ozbiljnija ulaganja teško da su moguća. Ivo Gunić kaže kako ne može niti razmišljati o kupovini, recimo, protugradne mreže, ne zna čak niti po kojoj se cijeni ona danas prodaje, posljednji put kad se raspitivao koštala je 10.000 eura za površinu od 11 hektara. »Za nas je to preskupo«, kaže Gunić.

Problem je, međutim, što je bez

protugradne mreže rizik za voćara prevelik. Godine 2008. i 2007. tuča je teško oštetila njihov voćnjak, pa su, kažu, od 4 vagona jabuka čak 3 vagona morali, umjesto kao konzumno voće, prodati za proizvodnju rakije. »Da nije bilo tuče, jabuke bismo prodali u prosjeku za 25 dinara po kilogramu, a ovako smo ih prodali za 5 dinara. Sad računajte koliko smo izgubili«, objašnjava Sonja Gunić. O izgradnji vlastite hladnjače također ne razmišljaju, jer je i to velika investicija, iako se dugoročno isplati, budući da se konzumno voće, čuvano u hladnjači, može prodati i izvan sezone, i to po 3 ili 4 puta većoj cijeni.

Održavanje voćnjaka i inače je, kaže Ivan Gunić, skup biznis. Jabuke se zaštitnim sredstvima prskaju 15 do 20 puta godišnje, po potrebi, a jedno prskanje Gunićeve staje od 2000 do 12.000 dinara, ovisno o vrsti. Srećom, kažu, imaju dobrog, stručnog i pouzdanog savjetnika, agronoma *Florijana Farkaša* iz Bajmoka, u čije savjete imaju maksimalno povjerenje.

Protugradna mreža

Protugradna je mreža izum koji je na Zapadu u relativno širokoj uporabi, dok ga kod nas priuštiti mogu samo bolje stojeći proizvođači. Riječ je o mreži koja se postavlja kao zaštita nasada od tuče. Lagana je i jednostavna za montiranje, natkriveni nasadi su ravnomjerno ventilirani te istovremeno zaštićeni od ptica i insekata.

Težina mreže je oko 50 grama po četvornom metru, promjer niti je oko 0,3 mm, dimenzija očica je 0,30 puta 0,90 cm, a njihova gustoća od 1 do 3,20 cm. Dimenzije platna obično su 1,80, 2,50, 3,60 ili 7,20 metara, mogu se i prilagodavati zahtjevima kupca.

Cijena mreže kreće se oko 9000 eura po hektaru.

RAJNJEG POTROŠAČA

ZAOBIŠLI NAKUPCE

Ova je godina za mnoge voćare ispodprosječna. Za sada u ljutovačkom kraju nije bilo tuče, ali su mjeseci dugih kiša, a zatim i vrelina, uzrokovali smanjeni rod.

»Kod nas je podbacila breskva, a jabuke i kruške će biti u granicama prosjeka«, predviđa Ivan Gunić. »Problem je, međutim, isplativost. Možemo prodati sve što proizvedemo, o tome nema govora, ali je cijena niska, ogromna je konkurencija,

a platežna je moć građana mala. Kad bi građani imali veće plaće, više novca, sigurno bi bili spremniji plaćati realnu cijenu kvalitetnog voća, no ovako svatko gleda da prođe što povoljnije, pa i po cijenu da se kupuje manje kvalitetno voće. Zbog toga smo odlučili zaobići nakupce i sami doći do krajnjih potrošača.«

S tom je namjerom Sonja Gunić početkom godine iznajmila tezgu na Mliječnoj tržnici u Subotici, pa cjelokupan svoj urod tamo prodaju. Ide prilično dobro, tvrde, jer ljudi

također vole kupovati izravno od proizvođača. Nekako imaju više povjerenja u njih nego u klasične trgovce, kojima je praktički svejedno što prodaju, samo da robu prodaju skuplje nego što su je platili. Ovoj je odluci pridonijela i nesretna okolnost da je Ivan Gunić dobio otkaz u poduzeću u kojem je radio, odnosno proglašen je tehnološkim viškom, pa će, kaže, sada imati više vremena posvetiti se voćnjaku.

SURADNJA S PROIZVOĐAČIMA POVRĆA

»Osim što na tržnici prodajemo svoje voće, surađujemo i s drugim poljoprivrednim proizvođačima iz Ljutova i okolice. Oni nam na prodaju povjeravaju svoje povrće, tako da uz naše voće imamo kompletnu ponudu na tezgi, dakle uz kruške, breskve i uskoro jabuke, prodajemo i luk, krumpir, kupus i ostalo povrće. Sve što prodajemo domaće je proizvodnje, vidi se to i po izgledu i ukusu voća i povrća. Opskrbljujemo voćem i povrćem i

nekoliko restorana u gradu, tako da se snalazimo kako znamo i umijemo. Nemamo kuđ, morali smo zaokružiti proizvodnju i maloprodaju, jer bismo u protivnom vjerojatno bili na gubitku, ili u tek minimalnoj dobiti. Nevolja je jedino što to iziskuje uistinu jako puno posla, od rane zore smo u nabavi i na tržnici, popodne do navečer u voćnjaku, tako da stvarno radimo po cijeli dan«, kažu Gunići.

I najobičnija šetnja tržnicom pokazuje kako se tamo kruh ne zarađuje lagano. Robe ima daleko više od onog što su potrebe potencijalnih kupaca, a to što cijenu snižava uvozno voće i povrće iz inozemstva, gdje su državni poticaji poljoprivredi veći od ovdašnjih, još više otežava situaciju domaćim proizvođačima i prodavačima. Robe, kažu Gunići, na tržnici ima ne samo iz Grčke, Turske i Makedonije, nego čak i iz Argentine, odakle se uvozi kruška viljamovka i izvan sezone ovdje prodaje po vrtoglavih 220 dinara po kilogramu.

Zvonimir Perušić

Dugoročno isplativo ulaganje

Na jednom od hrvatskih internetskih sajtova koji se bave voćarstvom izvedena je jednostavna računica:

Ako procijenjenu štetu izazvanu tučom, u iznosu od 2,4 milijuna kuna, pretvorimo u hektare pokrivene protugradnom mrežom po cijeni od 9000 eura/ha, tada dobijemo da bismo investiranjem u mreže samo u Virovitičko-podravskoj županiji dobili 266 ha pokrivenih poljoprivrednih površina. Ako govorimo o novoposađenim voćnjacima kojima umjesto samo armature stavljamo i mrežu, tada inicijalno imamo 500 ha pokrivenih voćnjaka. To su razlozi koje su davno prepoznali u razvijenim poljoprivrednim zemljama Europe, te one primjenjuju samo jedan način zaštite od tuče, osobito što se voćarstva tiče: protutučna/protugradna mreža.

STANJE SUBOTIČKOG GOSPODARSTVA DANAS

Šišanje tvrtki uz blagoslov države

Dok gospodarstvenici i stručnjaci smatraju kako gradska vlast ima određene ingerencije i da bi morala ozbiljnije reagirati u pojedinim slučajevima, predstavnici lokalne samouprave umjereni su optimisti, i umjesto nazadovanja vide samo – stagniranje

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku prosječna plaća u Subotici u lipnju iznosila je 31.603 dinara, što ovaj nekada jedan od najbogatijih gradova u Srbiji po visinu plaća svrstava tek na 35. mjesto. Istodobno, to je za 2554 dinara manje od republičkog prosjeka, koji iznosi 34.161 dinar. Oko 11.000 Subotičana je na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje, što je u odnosu na početak godine oko 900 osoba više, a njima će se ovih dana priključiti još 140 radnika »Fidelinke«, koji su nakon stečaja u ovom poduzeću ostali bez posla. Nedavno je proglašen bankrot vinarije i tvrtke sokova »Podrum Palić«, a milijunske blokade su i na poduzećima »WOW vinery« i »Medoprodukt«.

Subotičko se gospodarstvo ne može promatrati izolirano od općeg pada standarda, loše provedene privatizacije i ukupno loših gospodarskih prilika u državi, ali naši sugovornici ipak smatraju da bi pokrajinske, a i gradske vlasti morale ozbiljnije reagirati i drugačije razgovarati s novim gazdama. Nedavno je u kritikama vrlo oštar bio i bivši gradonačelnik Subotice i direktor subotičke filijale Agrobanke József Kasza.

IZGUBLJENO NA DESE-TINE TISUĆA RADNIH MJESTA

»Riječ je o jednoj apsolutno naka-radnoj gospodarskoj situaciji u Subotici – počevši od 'Severa', 'Bratstva', 'Fidelinke'... Sve je

to povezano s neodgovarajućom privatizacijom, sve su te tvrtke došle u ruke onih kojima nije bio cilj organiziranje i razvijanje proizvodnje već ukidanje proizvodnje radi dobivanja tržišta za druge proizvode iz svojih branši. Na sve to je trebalo reagirati pravodobno i po mogućstvu spriječiti takvu privatizaciju. Iz mog vremena mogu samo za primjer spomenuti dvije tvrtke – jedna je 'Loher', jer sam s njima ja pregovarao, doveo ih u Suboticu i dan-danas izvanredno rade, a druga je 'Elektroremont'. A sve ostalo je stvar ispitivanja zašto se to tako desilo. Gospodarskom se situacijom u zemlji malo tko bavi, a da ne pričam u Vojvodini. Za člana Izvršnog vijeća zaduženog za gospodarstvo mnogo je bitnije da se bavi politikom, putuje, osigurava novac za domove kulture, crkve i tako redom. Subotica je samo u ova dva-tri poduzeća izgubila desetine tisuća radnih mjesta. Sada se nazire neko pozitivno rješenje za 'Bratstvo' i ja sam uključen u rješavanje svega toga, jer 'Agrobanka' ima založno pravo na oko 3,5 milijuna eura u toj tvrtki«, kaže József Kasza te dodaje, kako je gledano isključivo s bankarskog aspekta, »Agrobanka« mogla založno pravo već davno realizirati i dati na dražbu »Bratstvo«, međutim ipak je odlučeno da će pomoći podizanje proizvodnje u tvrtki ukoliko se nađe strateški partner i ukoliko država u tom partnerstvu bude jedan od strateških partnera. Da bi gradska vlast morala odlučnije reagirati smatra i Radivoj Belančić, direktor SBD Brokera:

Svojevremeni prosvjedi nisu urodili plodom

»U subotičkom gospodarstvu još su pozitivni primjeri 'Mlekara', koja radi vrlo korektno, 'Vojput' radi kako treba, ali na žalost sa smanjenim kapacitetom zbog gubitka tendera, i radi još nekoliko tvrtki poput 'Rotografike', 'Alpaka'. Sve se svelo na tih nekoliko tvrtki koje uplaćuju poreze u gradski proračun, međutim, svi ostali vrlo slabo. Kad pogledate da sindikat više ne može živjeti od članarina to znači da se plaće radnicima ne isplaćuju. Gradske bi vlasti morale razmisliti o tome kako će s ovim industrijalcima i novim gazdama razgovarati. Grad nema izvršnu nadležnost u području gospodarstva, ali imaju nadležnost reći zašto 'Fidelinka' ne

radi kako treba, zašto 'Vojput' nije dobio posao, što je stvarno nevjerojatno. Tu mora gradska vlast reagirati«, tvrdi Belančić.

NA POSAO NAJDUŽE ČEKAJU MLADI

Prema podacima subotičke filijale Nacionalne službe za zapošljavanje, na posao najduže čekaju mladi do 30 godina, a odmah sljedeća kategorija su osobe starije od 50 godina. I jednih i drugih na evidenciji je po 27 posto. Više od 50 posto onih koji traže posao su s trećim i četvrtim stupnjem stručne sprema, a posebno je zabrinjavajući podatak da je čak 43 posto osoba koje su ili nisu završile osnovnu

NAJAVA BURNE JESENI

Prosvjed u Beogradu zakazan za 29. rujna

Samostalni sindikat Srbije organizirat će prosvjed 29. rujna u Beogradu zbog velikog nezadovoljstva predloženim Zakonom o mirovinsko-invalidskom osiguranju, koji je naišao na veliki otpor u sindikatima, među umirovljenicima i radnicima. »Ovaj

je zakon prošao i ušao u skupštinsku proceduru bez mišljenja Socijalno-ekonomskog vijeća Srbije. On predviđa rigoroznije mjere i povećanje godina radnog staža i godina života za žene, i oko beneficija i usklađivanja mirovina. Praktički bi mirovine bile manje za one koji

će tek odlaziti u mirovnu od onih koji sad odlaze«, kaže Stevan Hudi, potpredsjednik Gradskog vijeća Samostalnog sindikata Subotice.

Prosvjedi će biti organizirani u nekoliko drugih gradova, najprije u Boru gdje su rudari također nezadovoljni predloženim zako-

nom. »Tražit ćemo da se Zakon o mirovinsko-invalidskom osiguranju povuče iz procedure, a također da se ne rade izmjene Zakona o radu dok je ovakva situacija, kao i da se ne mijenja Zakon o štrajku, jer sve to što se planira mijenjati umanjuje i na štetu je prava uposlenih«, kaže Hudi.

školu ili imaju 9. i 10. razred, koji se ne priznaje.

»Svi ovi pokazatelji definiraju karakteristike lokalnog tržišta rada, a to je ta nepovoljna kvalifikacijska i starosna struktura, zatim visoka stopa nezaposlenosti mladih i značajan broj osoba koje pripadaju tzv. teže zapošljivim kategorijama. Ali posebno je

nego lani. To ilustrira podatkom prema kojemu je u prvih 6 mjeseci ove godine podneseno oko 1500 zahtjeva za novčanu naknadu, dok je u istom razdoblju prošle to učinilo 2300 ljudi. Novoprijavljenih neuposlenih osoba prošle je godine bilo 8300, a ove 6400. »To govori kako je broj ljudi koji je u poduzećima ostao bez posla ipak manji nego prošle godine. Nije to još takva slika da se može reći kako se desilo nešto dobro i nešto novo, ali ipak ovi pokazatelji ukazuju da se prijavljivao manji broj osoba, barem za prvih šest mjeseci«, kaže Panić. Dodaje i kako je kroz programe zapošljavanja posao našlo 650 osoba, pri čemu će još stotinjak biti uposleno u kompaniji »Metro« koja bi ove jeseni trebala otvoriti megamarket u Subotici. »Mislim da se polako ali sigurno stvaraju preduvjeti za neke bolje dane na tržištu rada u Subotici. Ne treba zaboraviti niti izgradnju koridora 10 i obilaznice oko Subotice, razvoj Toplica Palić, koji će, po mom mišljenju, Suboticu učiniti još atraktivnijom. U ovom trenutku jako je teško dati neke preciznije prognoze kada će taj gospodarski oporavak u pravom smislu riječi početi«, kaže Panić.

PETI LISTOPADA 2000. NIJE DONIO STRUCNOST

Da podaci s tržišta rada ne daju baš pravu sliku o stvarnom broju neuposlenih smatra *Ivan Vojnić Tunić*, izvršni tajnik u Regionalnoj gospodarskoj komori. On kaže

kako je krajem lipnja u regiji koju pokriva Komora broj neuposlenih bio 23.231, a osim što je i to već veliki broj, to su osobe koje zadovoljavaju sve kriterije Službe, dok je stvarni broj neuposlenih dvostruko veći.

»Privatizacija nije donijela ono što su naši političari govorili, a novac od privatizacije slio se u republiku, pokrajinu, općinu i, na žalost, imao je karakter potrošnih sredstava jer je jednostavno potrošen za mirovine, nije ulagano u izgradnju novih tvrtki, odobravanje novih investicijskih kredita«, kaže Vojnić Tunić.

On ističe kako je odgovornost države u cjelokupnom procesu privatizacije velika, što se vidi i na primjeru »Fidelinke« koju je »netko htio 'ošišati', a država je to dopustila«. »Onaj tko pravi propise ne može se skrivati iza parlamenta. Svi koji sjede tamo dobro su instruirani kada i zašto dižu ruku, i mogu pričati svašta, ali zna se za što će glasovati«, kaže Vojnić Tunić. Mogu li gradske vlasti učiniti nešto više i pridonijeti boljoj gospodarskoj klimi?

»Ono što bi lokalne samouprave trebale uraditi jest da konačno prihvate da je gospodarstvo dio grada, bez obzira što one smatraju da su njihova samo javna poduzeća. One mogu imati ingerencije ako to hoće. Međutim, imamo situaciju koja nije samo karakteristična za Suboticu. Kad pogledate biografije naših političara vidjet ćete kako oni nemaju niti jedan radni dan u gospodarstvu. Na dužnost se postavlja netko tko je bio

direktor marketinga neke agencije za tiskanje nečega, i ispadne da je to neki posao. Ali, osjetiti gospodarstvo nije tako jednostavno. Neću reći da je 5. listopada bio ne znam kakav loš dan za Srbiju, on je doista promijenio neke stvari u Srbiji, ali nisam siguran da je baš donio kvalitetu u stručnom smislu. A upravo veliki broj stvari ovisi o stručnosti ljudi, kvalitate, menadžerskog odnosa, znanja. Upravo bi lokalne samouprave mogle više pozornosti posvetiti tom dijelu. Mi u Gospodarskoj komori imamo problem da baš ne možemo previše surađivati s lokalnim samoupravama, jer one ne osjećaju da trebaju surađivati s Gospodarskom komorom«, kaže Ivan Vojnić Tunić. On dodaje kako će se lokalne samouprave neminovno morati više posvetiti pitanjima gospodarstva, jer će ih ona pričekati s regionalizacijom i decentralizacijom vlasti, ako do toga uopće dođe.

»Ako dođe do decentralizacije dobro bi bilo da lokalne samouprave imaju mnogo više utjecaja, jer konkretno u ovom gradu više o gospodarstvu zna netko tko živi ovdje, nego netko u Beogradu ili Novom Sadu. Drugo je pitanje kako ingerencije s više spustiti na nižu razinu, ali još je važnije da lokalna samouprava može reći – nemojte to privatizirati, nemojte to prodati. Uskoro ćemo imati privatizaciju javnih poduzeća što znači da se može dogoditi isto ovo što se desilo gospodarstvu«, smatra Vojnić Tunić.

istaknuta neusuglašenost ponude i tražnje, i dalje je ponuda slobodnih radnih mjesta daleko manja nego tražnja«, kaže *Zlatko Panić*, direktor subotičke Službe.

On ističe kako je ipak ove godine manje radnika otpušteno

POGONI »MLADOSTI« SELE SE U »ŽELJEZNIČAR«

Gašenje još jedne tvrtke?

Poslije odluke Upravnog odbora poduzeća »Mladost« da cjelokupnu proizvodnju preseli u tvornicu konfekcije »Željezničar«, radnici i mali dioničari uvjereni su da se time zapravo želi ugasiti proizvodnja. Razlog zbog kojega se vodstvo tvrtke odlučilo na ovakav korak jest smanjenje troškova grijanja, te bi posao oko preseljenja pogona trebao biti završen do početka sezone grijanja. Uprava poduzeća navodi kako bi se tako postigla racionalizacija i povećanje rentabilnosti poslovanja, međutim uposlenici tvrde da nema potrebe za preseljenjem, kao i da pogoni »Željezničara« ne ispunjavaju

uvjete za proizvodnju kojom se bavi »Mladost«. Činjenica da je ovakva odluka Upravnog odbora donesena dan nakon što su radnici otišli na godišnji odmor, te da ih o njoj nije obavijestio nitko, premda kao mali dioničari posjeduju devet posto suvlasništva, također kod njih pobuđuje sumnju u iskrenost namjera vodstva.

»Uvjereni smo da se time pokušava, u stvari, ugasiti proizvodnja naše tvrtke. Jedan od dokaza za to je donošenje odluke u vrijeme dok je većina uposlenika na odmoru. A prethodno, prije samo dva mjeseca, dobili smo uvjeravanja od vodstva da neće biti nikakvog preseljenja«, kaže *Šarlota Kovačević*,

predsjednica sindikata i malih dioničara u »Mladosti«.

Ona je na konferenciji za medije u gradskom sindikatu iznijela sumnje uposlenika da jedan od suvlasnika *Aleksandar Matković* zapravo uopće nije zainteresiran za opstanak tvrtke, već mu je cilj osobna financijska dobit iz objekata tvrtke. »Nevjerojatno je da se to događa pred očima svih nas i cijeloga grada, uništava se tvrtka koja ima posla i svoje kupce, i koja bi mogla i više proizvoditi. Naši direktori čak i otvoreno govore kako vlasnici nisu zainteresirani da se proizvodnja održi, i mi ovu odluku vidimo kao očiti dokaz toga«, kaže *Šarlota Kovačević*.

Ona navodi i da preseljenje specijalnih strojeva za izradu čipki i druge galanterije nije jednostavno, a pitanje je bi li se i mogli montirati u prostoru »Željezničara«. Uvjereni da se tvrtka želi ugasiti, te zbog poslovne politike koja se vodi, kao i zbog problema s plaćama, Sindikat »Mladosti« je podnio kaznenu prijavu protiv vlasnika i vodstva tvrtke. S duge strane, nadležni u upravnom odboru »Mladosti« tvrde da je tvrtka u stalnim gubicima, te kako bi preseljenje u »Željezničar« bio jedan od izlaza radi uštede i manjih troškova grijanja. Oni također tvrde kako radnici neće ostati bez posla, te da će tvrtka samo promijeniti adresu.

NELOGIČNE CARINE ZA UVOZ SIROVINA

Nedostatak posla, nelikvidnost cijelog gospodarstva, pad vrijednosti dinara, sve više pogađa i one čija je proizvodnja orijentirana prema izvozu i koji su do sada uspijevali »plivati« kroz svjetsku krizu. Direktor »Rotografike« Antun Bašić kaže kako je jedan od velikih problema što kupci stalno produljuju rokove plaćanja, i to ide od izdavača do velikih trgovinskih lanaca poput Idee, Delta Grupe itd., dok se od proizvođača očekuje da gotovo u cijelosti isplate nabavu repromaterijala.

»Bez obzira na pad vrijednosti nacionalnih valuta u Mađarskoj i Rumunjskoj, to je ipak u postocima manji pad u odnosu na dinar, koji je od početka krize obezvrijeđen za nekih 30 posto, što znači da je ipak ekonomski isplativije raditi izvoz. Točno da je u izvozu žestoka konkurencija, ali 'Rotografika' svojom kvalitetom zadovoljava zahtjeve tržišta okolnih zemalja«, kaže Bašić te dodaje kako bi država morala poticati izvoz i štititi domaću ekonomiju. »U našoj je branši problem što nam se stavljaju carine na sirovinu, na papir i repromaterijal koji se ne proizvodi u našoj zemlji, što je izvan svake ekonomske logike. Sirovina bi trebala ući s jednim postotkom carine, ili čak ni toliko, ali nama se carini repromaterijal a na naše gotove izvozne proizvode

u zemljama u okruženju stavljaju se raznorazne barijere, ekotakse, razni nameti. Ostali štite svoje domaće ekonomije, a na žalost mi to ne radimo. Kod nas možete knjigu uvesti bez carine, a ako uvezete šleper papira platit ćete 5 do 10 posto carinu. Ne štitimo našu proizvodnju i gospodarstvo«, kaže Bašić.

INVESTICIJE SIEMENSA I COCA-COLE

Član Gradskog vijeća zadužen za gospodarstvo László Karai sadašnje subotičko gospodarstvo vidi više kao stanje stagnacije, nego stanje nazadovanja. On kaže kako je porez na plaće naplaćen u iznosu od 43,8 posto, što je u odnosu na isto razdoblje prošle godine manje za 3,4 posto i upućuje na to da su radnici dobivali plaće, te da nije bilo velikog pogoršanja. Od poduzeća koja rade naknada za korištenje građevinskog zemljišta naplaćena je u iznosu od 55,1 posto u odnosu na godišnji plan, a ostvarenje u naplati komunalne takse za isticanje poduzeća iznosi 39 posto u odnosu na plan, odnosno, u odnosu na prošlu godinu 91,2 posto.

»Posljednjih je mjeseci došlo do krupnih problema u poduzećima koja su do sada bila vodeća u zemlji, poput 'Fidelinke'. Mi nismo mogli utjecati na tijek poslovanja budući da je to privatno poduzeće, a Zakon o poduzećima ne dopušta lokalnoj samoupravi

da se miješa. Točno je da lokalna samouprava može u dijelu naknade za građevinsko zemljište ili za isticanje tvrtke podnijeti zahtjev za blokadu računa poduzeća, poslat ćemo inspektora, on će to utvrditi, ali to ne znači da ćemo mi imati ingerenciju nad daljnjim radom poduzeća. 'Fidelinka' je plaćala sve obveze prema gradu i prema radnicima, i to je još jedan paradoks u cijeloj priči«, kaže Karai, te dodaje kako gradska vlast može razgovarati s vlasnicima o njihovim namjerama, ako dođe do pravih vlasnika i ako oni uopće žele razgovarati.

Karai kaže kako Subotica ipak može očekivati nove investicije, osobito jer grad napokon raspolaže svojim zemljištem, otkupljenim od Vojske Srbije. »Naša je zamisao kako bi tamo ipak bilo zgodnije da budu neki komercijalni sadržaji, mislim na markete ili neke šoping centre, i eventualno industrijska proizvodnja koja ne zagađuje okoliš. Zemljište pokraj slobodne carinske zone u Malom Bajmoku, od oko 50 hektara, također je prešlo u nadležnost grada i smatramo da je ta lokacija izvanredna za širenje prave industrije, i zbog same lokacije i zbog povezivanja s novim ipsilon krakom. Subotica ima ogromnu prednost u slobodnoj carinskoj zoni, to je trenutačno najatraktivnije mjesto, mogu reći i u Srbiji«, kaže László Karai.

On dodaje kako Siemens, koji već posluje u slobodnoj carinskoj

zoni, namjerava razviti i nove proizvodne programe, potom da bi njemačka tvrtka Dunkermotor željela ovdje otvoriti proizvodnju, te da je zainteresirana još jedna njemačka tvrtka koja proizvodi elektrokomponente. Karai kaže kako ne vidi subotičko gospodarstvo tako crnim kako se često govori, te da se zaboravlja kako Subotica ima investicije dva možda najjača poduzeća na svijetu – Siemens i Coca-Cole. Jedan od dobrih primjera je i Viktorija Group koja je našla svoj interes da kupi Zorku iz stečaja.

»Problem je i poslovni ambijent u Srbiji, jer kad neka svjetska kompanija za procjenu rizika Srbiju vrednuje u srednjerizične zemlje, to je još uvijek znak za one koji više igraju neke špekulativne varijante nego na iskrene namjere. Pokušat ćemo s Gospodarskom komorom animirati eventualno one kolebljive investitore koji razmišljaju preseliti svoju proizvodnju iz okolnih zemalja. Tu najprije mislim na Rumunjsku koja je donijela određene probleme investitorima iz Italije i pograničnih zemalja, i oni bi rado preselili u Srbiju svoje lakše pogone. Može se reći da je Subotica atraktivna lokacije, ali za tu atraktivnost treba infrastruktura, jako je bitno da imamo autocestu, i ako ćemo sada imati ipsilon krak koji vodi u jednom pravcu i autocestu između zapadne Europe i Srbije, to će biti pravi pogodak«, smatra László Karai.

S. Mamužić

POSLIJE STEČAJA, U KOMPANIJU »FIDELINKA« USLIJEDILI PRVI OTKAZI

Bez posla 140 radnika

procjenjuje se na najmanje deset milijuna eura, što je približno i ukupna vrijednost imovine tvrtke. Sada su svi konci u rukama stečajnog upravitelja i Privrednog suda, a presudnu ulogu imat će Hypo Banka koja je većinski vjerovnik s 51 posto ukupnih potraživanja. Ako Hypo Banka donese plan reorganizacije i eventualno skine neku hipoteku, »Fidelinka« bi se mogla zadužiti kod neke druge banke ili za žito, i tako osigurati daljnju proizvodnju. Ukoliko se za dva, tri mjeseca to ne dogodi i ostale kćerke tvrtke mogu biti u problemima. Naime, trenutačno je u stečaju matična tvrtka Kompanija »Fidelinka« osim koje postoji još deset kćerki tvrtki koje nisu predmet stečaja, ali većina ih ima blokiran račun.

»Za grad je ovo vrlo loša situacija i vrlo pogubna informacija. Ovako se nešto, naravno, nije smjelo dopustiti, ali je učinjeno na neki volšeban način da su vlasnici razdijelili poduzeće na kćerke tvrtke, sve su zadužili, jamci su jedni drugima, a većina radnika su bili uposleni u kompaniji«, kaže Stevan Huđi, potpredsjednik Gradskog vijeća Samostalnog sindikata Subotice. On dodaje kako proizvodnja kruha za sada nije ugrožena, ali i da su zalihe brašna male.

»Očekivali smo da se tamo može nešto raditi, pokrenuti proizvodnja, i tu smo se prevarili, nema toga što se može raditi, ili nema toga puno«, kaže Huđi. »Sindikat nije mogao preokrenuti situaciju u svoju korist jer su plaće, premda umanjene, na vrijeme isplaćivane, kao i dopri-

nosi«. Nedavno je zbog situacije u »Fidelinki« održan sastanak kod gradonačelnika kojemu su prisustvovali stečajni upravitelj Zoran Stojanović, pokrajinski tajnik za rad i zapošljavanje Miroslav Vasin i predstavnici sindikata, ali prema riječima Stevana Huđija nitko od njih još nije razgovarao s vlasnicima niti se zna tko su oni. »Grad je poslao Agenciji za privredne registre dopis u kojemu je traženo da kažu tko su dioničari 'Fidelinke', međutim odgovor je bio da mi nemamo pravo to znati već se takve informacije mogu dati samo putem suda ili MUP-a, tako da mi i dalje ne znamo tko su većinski vlasnici«, rekao je Huđi. Prema podacima koji se mogu vidjeti na sajtu Centralnog registra papira od vrijednosti vlasnici kompanije su »Mowbray systems«, »Mineco«, »Alisun marketing« i Unikredit banka Austrija.

Kasne radovi na Gabrić ćupriji

Zbog kašnjenja u pribavljanju neophodne tehničke dokumentacije i građevinske dozvole, kasne i radovi na izgradnji Gabrić ćuprije na Prozivci. Prema prvobitnim najavama radovi su trebali biti gotovi do

15. kolovoza, ali će zbog navedenih problema kasniti oko mjesec dana. Građevinski radovi trebali bi biti završeni do 15. rujna, dok će do kraja devetog mjeseca biti priključeni voda i struja. Investitor izgradnje je kompanija »Europetrol«, koja je prema ugovoru potpisano s gradom za ovu namjenu darovala osam milijuna dinara.

Kupanje na Vikend naselju sigurno

Voda u Paliću kod pješčane plaže podesna je za kupanje, rekreaciju i sportove na vodi, dok je na Ženskom i Muškom štrandu još uvijek povećan broj kalifornijskih bakterija, te nije preporučljivo kupati se. Voda koja se mjesec dana upumpava iz Tise pridonosi sveukupnom popravljaju kvalitete vode u Paliću. Na temelju rezultata laboratorijskih ispitivanja i stručnog razmatranja Zavoda za javno zdravlje od 16. kolovoza, od tri uzeta uzorka jezerske vode: sa Ženskog i Muškog štranda i Vikend naselja, utvrđeno je da uzorak s Vikend naselja odgovara zahtjevima i da je broj kalifornijskih bakterija u dozvoljenim granicama, dok je u uzorcima uzetim na Ženskom i Muškom štrandu utvrđeno stanje nepromijenjeno u odnosu na prošle analize, navodi se u priopćenju poduzeća »Park Palić«. Ovo poduzeće je osiguralo tuševne na sve tri plaže, kao i spasilačku službu vikendom kada je povećan broj kupaca. Zavod za javno zdravlje Subotica svaka će dva tjedna ispitivati uzorke jezerske vode, a DOO »Park Palić« blagovremeno će informirati javnost o rezultatima analize, stoji u priopćenju.

Prijave za mjesečne karte za srednjoškolce

Iz Službe za društvene djelatnosti Gradske uprave priopćeno je da će se učenicima putnicima subotičkih srednjih škola mjesečne karte za putovanja rješavati u srednjim školama u koje su upisani.

Učenicima putnicima koji iz subotičke općine putuju za Bačku Topolu, Kanjižu, Sombor ili Novi Kneževac, mjesečne karte za putovanje rješavat će se u Gradskoj upravi, Trg slobode broj 1, III. kat, ured 305, svakog dana počevši od 20. kolovoza i to u vremenu od 8 do 13 sati i 30 minuta. Za reguliranje prava za mjesečnu kartu učenici trebaju priložiti: presliku

osobne iskaznice (ako učenik nema, onda jednog od roditelja), potvrdu škole o upisu, koja mora sadržati obrazovni profil, te dokaz o pozitivnom uspjehu putem preslike dačke knjižice ili svjedodžbe, uz prikaz originala.

Učenici slabog materijalnog stanja koji nisu u mogućnosti plaćati cijenu regresirane mjesečne karte, trebaju se obratiti Centru za socijalni rad, u Ulici Alekse Šantića broj 27.

Iz Gradske uprave napominju da učenici linearno plaćaju 1.800 dinara od pune cijene mjesečne karte. Učenici I. razreda srednje škole koji su upisani u susjedne općine na obrazovne profile kojih ima u srednjim školama u Subotici, bez obzira je li u školskoj godini planiran ili otvoren odjel toga profila, plaćaju punu cijenu mjesečne karte. Isto vrijedi i za učenike koji imaju negativni uspjeh.

Prikupljanje školskog pribora

Forum žena Saveza vojvodanskih Mađara lokalne organizacije Željezničkog naselja organizira akciju prikupljanja školskih potrepština od 23. kolovoza do 3. rujna. Akcijom se želi pomoći osnovcima u prikupljanju bilježnica i školskog pribora, kako bi im olakšali početak školske godine, koji sam po sebi u današnjoj teškoj ekonomskoj situaciji predstavlja poteškoću za mnogobrojne obitelji, stoji u priopćenju Press službe SVM-a. Akcija će se odvijati u prostorijama MZ Željezničko naselje, Majšanska cesta 53, od 8 do 16 sati.

Hrvatski proizvođači na subotičkom sajmu

U Subotici će od 26. do 29. kolovoza biti održan 4. međunarodni i regionalni sajam gospodarstva »Subotica 2010«, na kojemu će se predstaviti prepoznatljivi i specifični proizvodi hrvatskih proizvođača. Na subotičkom sajmu predstaviti će se 32 izlagača iz Hrvatske, među kojima njih 18 s područja Dalmacije, Istre, Slavonije i Baranje, te srednje Hrvatske, koji će izložiti vina, maslinova ulja, riblje konzerve, sir, kulen, likere i ostala alkoholna pića. Iz Virovitičko-podravске županije predstaviti će svoje proizvode 13 proizvođača, koji će izložiti med i ostale pčelinje proizvode, šećer, vina, konzervirano voće i povrće, čajeve, ljekovito bilje, a Krapinsko-zagorska županija bit će predstavljena asortimanom kave. Organizatori su pripremili cijeli niz popratnih događaja za članove poslovne zajednice i posjetitelje. Sajam će posjetiti poslovno izaslanstvo Hrvatske gospodarske komore, koja je uz ministarstva gospodarstva, poljoprivrede i vanjskih poslova, organizirala dolazak hrvatskih proizvođača u Suboticu.

»Vodovodu« odobrena četiri projekta

Pokrajinsko tajništvo za vodoprivredu, poljoprivredu i šumarstvo odobrio je četiri projekta Javnom komunalnom poduzeću »Vodovod i kanalizacija«. Radovi su odobreni u vrijednosti od 19 milijuna dinara za izgradnju postrojenja za doziranje klora u vodovodnim mrežama za naselja Čantavir i Novi Žednik, te izgradnju vodovoda u dvije ulice. Cijevi za ove radove darovala je slovačka vlada, a tijekom ovoga mjeseca realizirat će se prva faza vodovodne mreže između Subotice i Palića, koja će vodu dovesti do buduće robne kuće »Metro«.

Zatvorena gradilišta

Na temelju novog Zakona o planiranju i izgradnji, građevinski inspektori u Subotici tijekom ove sezone zatvorili su jedanaest gradilišta, jer investitori nisu imali dozvolu za podizanje objekata ili se nisu pridržavali projekta, a podneseno je i dvanaest kaznenih prijava. Inspekcija u takvim slučajevima donosi i rješenje o rušenju bespravne gradnje, dok se kazne kreću od tri mjeseca do tri godine zatvora za izvođača radova, 6 mjeseci do pet godina za investitore i odgovornu osobu, odnosno od jedne do osam godina zatvora ukoliko i poslije naloga o obustavi nastave radove.

SUBOTICA KOJA NESTAJE

Kuća Sándora Nagy Varjasa – Luke Sučića 6

Piše: dr. Viktorija Aladžić

Koncept rušenja, kao obvezatnog dijela uređenja i planiranja grada, uveden je na ovim prostorima u razdoblju socijalizma. Već od prvih urbanističkih planova koji su usvojeni po direktivama komunističkih vlastodržaca, uveden je princip nemilosrdnog rušenja postojećeg naslijeđa grada i njegova posve nova izgradnja.¹ Ovakav pristup bio je u skladu s komunističkom ideologijom koja je zagovarala potpuno novo i pravedno društvo, ali je u suprotnosti s ekonomskom logikom i društvenim zakonitostima.

Izgrađeni grad, gotove kuće su ekonomski resurs. Njihovim rušenjem uništava se taj resurs, stva-

još i u goroj, takvi planovi koji su se zasnivali na rušenjima postojećih i gradnji potpuno novih urbanih blokova, bili su potpuno neracionalni i utopijski. Ostvarivali su se u najboljem slučaju oko 5 posto. S druge strane, donijeli su mnogo štete! Budući da su kuće bile predviđene za rušenje, vlasnici nisu mogli dobivati građevinske dozvole za adaptacije i dogradnje, pa su se dovijali na razne načine ne bi li spriječili propadanje svojih resursa, a najčešće su to radili mimo sustava. Divlja, nekontrolirana gradnja postala je opća pojava, a stanovnici grada naučeni su da netko umjesto njih »razmišlja« i »gradi«. Sami su mogli poduzimati takve korake

Detalj kuće

ra gubitak, i umjesto postojećeg resursa, gradi se novi, premda bi se mirm duše mogao zadržati postojeći resurs, pa njegovu vrijednost uvećamo izgradnjom novog.

U XIX. STOLJEĆU GRAĐANIN JE POTICAN NA NAPREDAK

U gospodarskoj situaciji u kakvoj je bila Jugoslavija, a Srbija je sada

uglavnom krišom i protuzakonito.

Današnji regulacijski planovi nisu puno bolji. Plan detaljne regulacije za dio prostora oivičen ulicama Maksima Gorkog, Beogradskog puta, Blaška Rajića i Senčanskog puta, koji je donesen 2007. godine u Subotici, namijenjen je isključivo malobrojnima investitorima, a najveći dio objekata predviđen je za rušenje. Svi ostali građani pretvoreni su u sivu pasivnu masu čija je poduzetnička sposobnost u startu onemogućena regulacijskim planom. Zašto? Na mjestu prizemnih građanskih kuća nekadašnjeg prvog kvarta planiraju se višebitelske stambene zgrade visine od P + 2 + PK (prizemlje + 2 kata + potkrovlje = 4 etaže) do P + 4 + Pk (prizemlje + 4 sprata + potkrovlje = 6 etaža). Nijedan prosječan građa-

nin Subotice ne može sebi priuštiti rušenje vlastite kuće, kako bi na njenom mjestu podignuo zgradurinu od 4 do 6 etaža. To mogu samo rijetki i pojedinačni investitori.

U komunizmu je zgrade i stanove gradila država, danas to rade investitori. Uvijek to netko radi umjesto nas. U XIX. stoljeću princip je, međutim, bio posve drukčiji. Građanin je potican na napredak u vlastitu životu, što će reći: da se bogati i postane sposoban na svojoj parceli podići ugledni, reprezentativni objekt, na ponos sebi, pa i gradu, razumije se o svom trošku! U tom pokušaju nisu svi bili podjednako uspješni, ali nije bilo ni neracionalnog rušenja. Resursi su se maksimalno čuvali, pa je svaki građanin mogao dograditi svoju kuću sukladno građevinskom pravilniku.² Arhitektura i tipologija kuća omogućavala je veliki broj kombinacija i višestruku dogradnju da bi se došlo do konačne varijante kuće na kojoj se više ništa nije moglo, niti moralo dograđivati. To je omogućavalo postupni razvoj svake građanske obitelji, kroz kontinuirani proces postupnog bogaćenja u kojem je sin nasljeđivao oca i nastavljao njegov posao, dograđujući njegovu, odnosno svoju obiteljsku kuću, ali isto tako i postupni razvoj grada.

PRIMJER KUĆE KOJA NE BI MORALA BITI RUŠENA

Primjer kuće koja uopće ne bi morala biti rušena, jer predstavlja resurs kako ekonomski, tako i umjetnički, pa i povijesni, jest kuća u Ulici Luke Sučića 6, koja je Planom detaljne regulacije za dio prostora oivičen ulicama Maksima Gorkog, Beogradskog puta, Blaška Rajića i Senčanskog puta, predviđena za rušenje. Kuću je 1906. godine izgradio *Sándor Nagy Varjas*, prema projektima zidarskog

majstora *Lajosa Molczera*.³ Ova je kuća na prvom mjestu dokaz kontinuiteta jer je dograđena na postojeći skroman seoski objekt, koji je uklopljen u novi projekt kuće bez ikakvih problema i koji je postao njenim sastavnim dijelom. Time je vlasnik uštedio poprilično materijala i vremena potrebnog za zidanje. Ono što je još zanimljivije: kuća je najamna, s pet stanova za unajmljivanje, što znači da pripada posebnom tipu objekata. Ima osnovu u obliku latiničnog slova U i podijeljena je ulazom na dva dijela. Lijevo, do kapije, u uličnom dijelu kuće nalaze se dva stana s po dvije sobe orijentirane prema ulici; sa spavaćom sobom, kuhinjom, ostavom, predsobljem smještenim u dvorišnom traktu kuće. U dvorišnom kraku kuće smješten je treći, skromniji stan, koji je imao samo dvije sobe, kuhinju i ostavu. Desno od kapije nalaze se još dva skromna dvosobna stana.

Kuća je građena kvalitetno, i kao što se može vidjeti, iako je imala više vlasnika i obojena je iz dijelova, još uvijek je u dobrom stanju – da je ne uspoređujemo s nekim »modernim« zgradama koje su izgrađene pedeset godina kasnije, a doimaju se lošijima. Kuća svjedoči i o izuzetnoj vještini tadašnjih zidarskih majstora. *Lajos Molczera* je posebnu pažnju posvetio uređenju fasade, koja doista ima zanimljivu dekoraciju. Konceptija fasade je neobarokna, ali neobična ženska i muška lica u timpanonima prozora veoma podsjećaju na dekorativne ukrase secesije. Ova je kuća jedinstvena po toj svojoj neobičnoj dekoraciji, jedinstvena je i po prostornoj koncepciji, no kao i za drugu subotičku arhitekturu, i za nju važi da bi bilo neophodno istražiti je i na licu mjesta proučiti konstrukciju i materijale od kojih je građena, i sigurno bi se otkrilo još zanimljivih podataka koji bi dopunili graditeljsku povijest Subotice.

² Historijski arhiv Subotice (HAS), III 318/1927, Građevinski pravilnik kralj. slob. grada Subotice iz 1882. godine.

³ HAS, F:2, ép. eng. I kör 23/1906.

KONCERT I IZLOŽBA U ORGANIZACIJI HKPD-A »MATOŠ« IZ PLAVNE

Pod zaštitu Tvoju

Nаша je budućnost upravo u povezivanju kulturnih udruga, jer ćemo tako bolje rješavati kadrovske i druge probleme u našim društvima, kaže predsjednica udruge Kata Pelajić

Povezivanje kulturnih udruga u očuvanju i razvoju tradicije, kulture i duhovnosti Hrvata u plavanjskom kraju, karakteristika je ovogodišnjeg koncerta što ga je HKUPD »Matoš« organizirao u subotu, 14. kolovoza, u Plavni.

»Pod zaštitu Božju i Majke Božje preporučam dragu Plavnu, da bude sačuvana od nesreće: poplave Dunava.« Ove je riječi dr. Josip Andrić napisao 1965. godine na partituri skladbe »Pod zaštitu Tvo-

va« pjevačka skupina i tamburaši »Mostonge« i »Matoša« potom su izveli nekoliko umjetničkih skladbi. Nakon obraćanja publici pjevnika Josipa Dumendžića Meštra, gledatelji su mogli pratiti folklorni dio koncerta u kojem su se predstavila dva folklorna odjela HKUPD-a »Dukat« sa šokačkim pjesmama i plesovima u lijepoj narodnoj nošnji i u koreografiji Jelene Gostimirović. Ovo im je bio prvi nastup u ovom sastavu, kojim se ova udruga priprema za osmu obljetnicu svoga

»Matošev« povijesno-istraživački odjel i time je pridonio proslavi Velike Gospe u Plavni.

»Ovo je drugi put zaredom da o blagdanu Velike Gospe, kada u ovim ljetnim danima u Plavni vladaju kulturna praznina i monotonija, organiziramo koncert i izložbu. Ovoga su nam puta gosti bili članovi naše susjedne kulturne udruge i pokazalo se kako je to vrlo uspješan način suradnje. Naša je budućnost, čini se, upravo u povezivanju kulturnih udruga,

sigurno: naša društva mogu opstati i pokraj svih poteškoća, jer u njoj još uvijek ima ljudi spremnih na žrtvu i služenje svom narodu. Najteže je bilo početi. Energija početka u našem društvu morala je biti remorkerska. Trebalo je probiti led sumnji i ravnodušnosti, bolest lakog odustajanja i strah od neuspjeha. Trebalo je odgovoriti i na pitanja: čemu to i zašto to? Međutim, prepreke i otpor pojačavali su naše početne napore. Danas pokušavamo našu udrugu usmjeriti prema višoj kvaliteti kulture, jer smo u početku bili gotovo samonikli, kao divlja gradnja kojoj nisu trebali uzori. Bili smo sami sebi dostatni. Ovakva shvaćanja još uvijek pokušavamo otkloniti, a naš rad osmisliti prema našim mogućnostima i učinku svih relevantnih institucija,

ju«, koju je posvetio Evici i Antunu Šarvari, a koje su poslužile organizatoru kao naslov za ovaj kulturni događaj.

Kulturni je program započeo pjesmama i skladbama posvećenim Majci Božjoj u interpretaciji ženske pjevačke skupine »Matoša« i recitatora Tonke Šimić, Nataše Nikolin i Davora Vađine. »Matoše-

rada. Ugodna večer završila je nastupom dječjeg folklornog odjela mjesnog KUD-a »Palona« u koreografiji Zorana Marijanova.

U okviru koncerta upriličena je izložba u »Matoševoj« knjižnici na kojoj su postavljene fotografije, slike, kalendari, knjige i drugi predmeti posvećeni Mariji Majci Božjoj. Ovaj postav priredio je

jer ćemo tako bolje rješavati kadrovske i druge probleme u našim društvima. Već sada se pokazalo kako tamburaški sastav, koji čine tamburaši »Mostonge« i »Matoša«, može sasvim dobro funkcionirati, a to je zasigurno moguće ostvariti i s drugim odjelima. Jedno je posve

koje predstavljaju našu zajednicu«, rekla nam je nakon koncerta Kata Pelajić, predsjednica HKUPD-a »Matoš«.

Koncert je održan u holu OŠ »Ivo Lola Ribar« pred brojnom publikom.

Zvonimir Pelajić

PJENA FESTIVAL U RUMI

Zabava do 4 izjutra

Na košarkaškim terenima na rumskom Bregu 14. kolovoza održan je Pjena festival RU:FOAM-2010 u organizaciji skupine mladih Ekološkog radija »Fruška gora« iz Vrdnika, koji su uspješno organizirali i sličan događaj EKO Fest 2010 u Vrdniku.

Pjena festivali trenutačno predstavljaju jedan od najpopularnijih načina zabave na svijetu, a sastoje se od puštanja najpopularnijih svjetskih klupskih hitova tehno glazbe, uz raznovrsne performanse, nastupe profesionalnih go-go igračica, igračica s vatrom, te latino igračica u kostimima kakvi se mogu vidjeti na festivalu u Riju. Pjena se pušta u udarnom dijelu večeri, a zabava traje do 4 sata izjutra.

Pjena parti u Rumi je samo jedan od uvoda u najveći Pjena festival na Balkanu, koji će biti održan 28. kolovoza u beogradskoj Areni.

Nikola Jurca

DAN MLADIH U RUMI

Probudi se, pokreni se!

U Rumi je 12. kolovoza na gradskom trgu obilježen Međunarodni dan mladih. U organizaciji Ureda za mlade općine Ruma tijekom dana aktivisti su provodili anketu o potrebama i zanimanju mladih u rumskoj općini, o kvaliteti kulturnog i zabavnog programa, a posebice je od njih traženo da ocijene rad toga ureda, odnosno njegove aktivnosti, projekte i manifestacije.

Tijekom akcije promoviran je projekt »Probudi se, pokreni se«, koji ured realizira skupa s Nezavisnom omladinskom organizacijom Rume, a uz financijsku potporu Ministarstva omladine i sporta Republike Srbije. Mladima su dijeljeni i flajeri s obavijestima o predstojećem natječaju za financiranje najkreativnijih ideja, kao i o budućim aktivnostima vezanim uz obuku i edukaciju.

Nikola Jurca

DAMIR PISMESTROVIĆ, ZAMJENIK DIREKTORA »SIRMIUMARTA« IZ SRIJEMSKE MITROVICE

Širom Srijema energiju pronijeti

Za dolazak na sljedeći »Srijem Folk Fest« već imamo kontakte s ansamblima iz Portugala i Grčke, a razgovaramo i s predstavnikom ZAKUD Vinkovci kako bismo doveli neki ansambl iz Hrvatske

Ovogodišnji je »Srijem Folk Fest« u Srijemskoj Mitrovici završen, a već se planira sljedeći. Jedan od glavnih organizatora ove značajne srijemske manifestacije je zamjenik direktora Centra za kulturu »Sirmiumart« **Damir Pismestrovic**. **Koje su osnovne djelatnosti Sirmiumarta i što ta institucija znači za Srijemsku Mitrovicu?**

Centar za kulturu »Sirmiumart« osnovan je 1972. godine. Grad Srijemska Mitrovica je osnovao »Sirmiumart« s ciljem njegovanja i očuvanja amaterizma, tradicijskih vrijednosti i kulturne baštine. Sirmiumart je jedna od vodećih ustanova kulture u Gradu i pojavljuje se kao organizator mnogobrojnih izložaba, festivala, koncerata, tribina i natjecanja.

Od osnivanja tisuće su amatera prošle kroz sekcije našeg kulturnog centra. Neke od ovih sekcija su ugašene, a neke traju i danas. Početkom ovog stoljeća Sirmiumart pokreće novu formu djelatnosti kako bi okupljao građane oko zanimljivih umjetničkih programa. Tako su se rodili: Festival autorske narodne pjesme pod nazivom »Mitrovačka pjesma« 2001., Međunarodni festival folklora »Srijem Folk Fest« 2004., Autorsko-reprodukcijski rock-festival »Savstock« 2005. i Jazz/blues festival 2005. »Srijem Folk Fest« je doživio veliku popularnost i stekao brojne poklonike.

Ovogodišnji »Srijem Folk Fest« je upravo prošao. Kako su tekle

pripreme, festivalski dani i kakvi su dojmovi?

Ovogodišnji, sedmi po redu »Srijem Folk Fest« bio je najbolji, najveći i najposjećeniji od svih prethodnih. Pohvale dolaze sa svih strana. Ipak, najveća nam je pohvala stigla od naše publike. Naime, svaku festivalsku večer pratilo je oko 1500 gledatelja. To je znak da je Mitrovica otvoren grad, dobar domaćin, te da smo mi, organizatori, obavili dobar posao.

U četiri festivalska dana nastupilo je oko 500 izvođača i nekoliko ansambala iz našeg grada, kao i iz drugih gradova Srbije i gostujućih inozemnih ansambala. Ugostili smo folklorne ansamble: »Toplan« Giraltove iz Slovačke, »Warmia« Olsztyn iz Poljske, »Evros« Kavala iz Grčke, »Limpiados« Licata iz Italije, »Salba Prahovei« iz Prahova, Plopeni iz Rumunjske i »Jerusalim« iz Izraela. Tijekom festivala jedne nam se večeri pridružio i ansambl SKUD »Prosvjeta« Brčko iz Bosne i Hercegovine.

Treća večer festivala rezervirana je za srpski folklor. Tu su nam se večer pridružili ansambl iz Loznice, Rume, Šida i Surduka. Svi ansambl bili su izuzetno kvalitetni, imali su odličnu glazbu i koreografije, ali uvijek postoji najbolji među najboljima. Pravo otkrovenje festivala bio je ansambl zemlje koja po prvi put sudjeluje na »Srijem Folk Festu« – ansambl »Jerusalem Folk Ensemble« iz Izraela. Trideset plesača, pjevača i glazbenika u autentičnim kostimima, iznimno veseli i razigrani, svojim su entuzijazmom nastupe učinili jedinstvenim i lako pobrali sve simpatije publike i domaćina.

Što je bio vaš zadatak na festivalu?

Za sve inozemne ansamble ja sam bio kontakt osoba. Svi dogovori oko dolaska, smještaja, nastupa, prijevoza, festivalskog protokola bili su glavni dio mog posla. Odgovarao sam na najrazličitija pitanja vođama folklornih grupa, kako bi se oni odlučili doći na naš festival. Kad se odlučio doći onda slijede pitanja oko organi-

zacije, satnice, programa festivala, smještaja. Nakon osnovnih podataka o festivalu slijede podaci o turističkoj ponudi grada i okolice. Na moju preporuku izraelski je ansambl išao posjetiti Specijalni rezervat prirode »Zasavica« i mačvansku etno kuću. Članovi poljskog i slovačkog ansambala slobodno su vrijeme iskoristili za kupanje i sunčanje na mitrovačkoj plaži, a posjetili su i Carsku palaču. Grci i Talijani su išli u šoping po našim trgovinama, a osobito su im tenisice bile zanimljive.

Dao sam idejno rješenje za sav reklamni i promidžbeni materijal festivala, za bilbord, plakate, program festivala, mash platno za binu... Pozvao sam vlasnike suvenirnica, vinare, udruge žena da svojim proizvodima, ručnim radovima, suvenirima upotpune i obogate festivalsku ponudu. Oformili smo nekoliko štandova na kojima su bili izloženi ručni radovi i proizvodi s ovih prostora. Na jednom od štandova izlagao je i Atelje Sveta Anastazija HKC-a »Srijem«.

Za »Srijem Folk Fest« znaju i u Hong Kongu?

O, da! Otkako postoji internet svijet je doista postao globalno selo. Gospodin *Brian Lee* iz Hong Konga našao je naš festival na internetu, pa je tako došao i do mene kao kontakt osobe. Poslije prepiski rezervirao sam mu smještaj i dao sve upute kako doći do nas. Tako je Srijemska Mitrovica imala skupinu turista i iz Hong Konga.

Dojmovi se zbrajaju, a vi počinjete pripreme za sljedeći festival?

Naravno. Već imam kontakte s ansamblima iz Portugala i Grčke za dolazak na sljedeći festival. U kontaktu smo s tajnikom ZAKUD

Vinkovci *Stjepanom Đurkovićem*, koji će nam pomoći dovesti neko folklorno društvo iz Hrvatske. Ove godine to nismo uspjeli zbog tehničkih problema i kratkih rokova. Naravno, potruditi ću se da se »Srijem Folk Fest« više i bolje promovira u Hrvatskoj kroz razne projekte međugranične suradnje. Da bi festival napredovao i razvijao se, bio sve veći, bolji, kvalitetniji, neophodno je obogaćivati ga novim idejama.

Planovi za budućnost?

Središnja se manifestacija odvija na Žitnom trgu u Srijemskoj Mitrovici. Svake godine imamo sve više zainteresiranih ansambala, tako da se otvara mogućnost nastupa u drugim mjestima Srijema. Planiramo uključiti Šid, Rumu, Staru Pazovu i Salaš Noćajski.

Prošle su godine dio našeg festivala imali prilike vidjeti i stanovnici sela Kuzmin i Grgurevci. Želja nam je da se povećanjem broja sudionika poveća i broj mjesta koja će sudjelovati u organizaciji festivala, kako bi što veći broj ljudi bio u prilici upoznati gostujuće ansamble i da se dio pozitivne energije prenese sa Žitnog trga na cijeli Srijem. Tek će tada »Srijem Folk Fest« biti doista srijemski.

Dario Španović

USPJELA INICIJATIVA HRVATSKE MANJINSKE ZAJEDNICE U STANIŠIĆU

Započela obnova Doma

Taj objekt nikom nije trebao te smo došli na ideju da bi tu zgradu trebalo renovirati i ustupiti nama na upravljanje i korištenje, kaže predsjednik HKUD-a »Vladimir Nazor« Ivan Karan

Mnoge je Stanišićane razveselio početak obnove stare zgrade tamošnjeg Doma kulture »Vladimir Nazor«. Ovo je veliko zdanje u središtu sela, zbog stanja u kojem se nalazilo, ugrožavalo sigurnost pješaka. Budući da je predsjednik novoostranovanog HKUD-a »Vladimir Nazor« Ivan Karan u više navrata najavljivao početak obnove ovog zdanja, upriličili smo s njim ovom prilikom razgovor.

»Nakon formiranja HKUD-a 'Vladimir Nazor' u Stanišiću, jedna od ideja je bila da se, osim bavljenja konkretnim aktivnostima kulturnog sadržaja, osigura i prostor za rad društva«, kaže Ivan Karan. »U središtu sela postoji stara zgrada bivšeg KUD-a 'Vladimir Nazor', u koju nitko nije ušao već 20 godina i koja se počela urušavati. Taj objekt nikom nije trebao i došli smo na ideju da bi tu zgradu trebalo renovirati i ustupiti nama na upravljanje i korištenje. Tu sam ideju iznio prošle godine prilikom prvog posjeta veleposlanika Republike Hrvatske Željka Kuprešaka Somboru. Izrekao sam

to pred njim, pred gradonačelnikom i predsjednikom Skupštine grada Sombora. Uputili smo molbu gradonačelniku, Gradskom vijeću i Direkciji za izgradnju grada da nam se taj dom da u vlasništvo kada se izmijeni Zakon o državnoj imovini, a do tada da imamo pravo na upravljanje i korištenje, te da ćemo sami i u suradnji s gradom prikupiti sredstva i početi renoviranje.«

Karan naglašava kako je Upravni odbor Direkcije za izgradnju grada donio odluku da se pristupi obnovi nekoliko domova na teritoriju općine Sombor, a član odbora iz redova DSHV-a mr. Jeca Ilić je izabirao da među tim domovima bude i dom 'Vladimir Nazor'.

»Javnost smo o potrebi obnavljanja doma, kao i o tome da je Direkcija donijela odluku o obnovi, upoznali putem medija: Somborskih

novina, Slobodne Dalmacije, Hrvatske riječi, RT Vojvodine, Slobodne Europe,...«, kaže Karan. »Većina stanovnika sela upoznata je s ovim aktivnostima, one su dobro prihvaćene i svi se slažu da i Hrvati trebaju imati svoje mjesto za okupljanje. Nama i KUD-u nikad nije bio problem dobiti prostorije za naše aktivnosti u seoskom Domu kulture, a ovaj nam je dom potreban ne samo za te aktivnosti, već da bude mjesto okupljanja Hrvata. U selo je 1945. doseljeno 2500 Hrvata i činili su oko 40 posto stanovništva, a po popisu iz 2002. Hrvata ima tek oko 350. Izbrisani su nazivi ulica, a i mi Hrvati htjeli bismo, poput Mađara koji imaju svoj Mađarski dom, imati svoj Hrvatski dom. Prostorije doma bi moglo koristiti cijelo selo i drugi KUD-ovi u selu.«

Uz obnavljanje prostorija Doma kulture »Vladimir Nazor«, u sljedećoj godini planira se i renoviranje dvorane Vatrogasnog doma u Stanišiću.

Savo Tadić

OBILJEŽEN JUBILEJ SREMSKIH NOVINA

Pedeset tambura za pedeset godina

Koncert pod nazivom »50 tambura za 50 godina«, u povodu 50. obljetnice izlaženja Sremskih novina, održan je u petak, 13. kolovoza, na Žitnom trgu u Srijemskoj Mitrovici. Nastupilo je više tamburaških orkestrara, među ostalim i mali tamburaški sastav HKPD-a »Matija Gubec« iz Rume, a pokraj njih nastupili su i tamburaški sastavi: »Lagani bećarac«, »Zlatan prsten« i »Sremoš« iz Srijemske Mitrovice, »Kuzminci« iz Kuzmina, »Braća Nikolići« iz Martinaca, »Lole« iz Grgurevaca, te gosti iz Republike Hrvatske »Vučedolski zvuci« iz Vukova.

Nikola Jurca

»SRIJEM FOLK FEST« U RUMI

Razigrana Europa na gradskom trgu

Manifestacija pod nazivom »Razigrana Europa« u okviru međunarodnog festivala folklor »Srem Folk Fest«, po prvi je put održana u Rumi u srijedu, 11. kolovoza. Nakon defilea ulicama grada ansamblji iz Grčke, Rumunjske, Slovačke, Italije, Bosne i Hercegovine i Srbije svojim su raskošnim nošnjama na rumskom gradskom trgu predstavili svoje tradicionalne narodne plesove. Pokrovitelj ovogodišnje manifestacije je općina Ruma, a program je svečano otvorio predsjednik općine Goran Vuković.

Nikola Jurca

»BAČKI KOTLIĆ« U BAČU

Najbolji kuhari iz Doma zdravlja

U subotu je u Baču, u organizaciji Turističke zajednice Bač, a pod pokroviteljstvom općine Bač, održana tradicionalna manifestacija »Bački kotlić« – natjecanje u spravljanju fiš-paprikaša. Za primamljivu nagradu, 10 dana boravka u odmaralištu Doma zdravlja na Divčibarama, kuhale su 54 ekipe iz Bača i okolice. Kao i prošle godine i ove je najbolji fiš paprikaš skuhalo ekipa Doma zdravlja iz Bača, drugo mjesto osvojila je ekipa »Ribnjaka« iz Bača, a treće mjesto ekipa »Krkan« iz Obrovca. Glavni sponzori natjecanja bili su Dom zdravlja Bač i »Ribnjak« Bač, a medijski pokrovitelj bio je Radio Bačka iz Bača.

S. Č.

TREĆA MEĐUNARODNA SMOTRA FOLKLORA U SUHOPOLJU

Golubica bijela

Treću godinu pozivamo KUD-ove iz raznih krajeva Hrvatske i susjedne nam Mađarske, da pokažemo i prikažemo što više narodnoga blaga, bogatstvo narodnoga ruha i ljepotu narodnih običaja, kaže Ljubica Litrić, podrijetlom iz Kukujevaca

Još se nisu ni odmorili od Čelića, a gibaračka folklor-na skupina već je nastupila u Suhopolju, gdje je kulturno-umjetnička udruga »Suhopolje« organizirala III. međunarodnu smotru folkloru pod nazivom »Golubica bijela«. Cijeli tjedan nizale su se lijepe manifestacije u povodu Dana općine i blagdana Velike Gospe, pa je sve počelo gastronomskim natjecanjem u kuhanju fiša, jer tu je Drava, i lovačkog paprikaša, a završilo nogometnom utakmicom lokalnog drugoligaša i NK Osijeka te koncertom *Miroslava Škore*.

»Ponudili smo prije nekoliko godina da organiziramo smotru folkloru«, kaže *Ljubica Litrić*, podrijetlom iz Kukujevaca, »i evo već treću godinu pozivamo KUD-ove iz raznih krajeva Hrvatske i susjedne nam Mađarske, da pokažemo i prikažemo što više narodnoga blaga, bogatstvo narodnoga ruha i ljepotu narodnih običaja.« Tako su ove godine nastupile udruge »Seljačka sloga« iz Brezovice, »Mladost« iz Zagreba, »Podvinje« od Slavonskoga Broda, »Turopolci« iz Turopolja i, naravno, domaća udruga s čak četirima koreografijama – Srijem, Slavonija, Baranja, i Ljelje. Običaje iz Srijema dočarala je Zavičajna udruga Gibarčana, a iz susjedne Mađarske HKUD »Martinci« iz Martinaca.

HVALE ZA DOMAĆINA

O radu domaće kulturne udruge pohvalno se izrazila i načelnica općine Suhopolje *Zlata Šljivac*, koja je i otvorila III. međunarodnu smotru folkloru u Suhopolju, a pohvalila je i prognane Kukujevcane i druge Srijemce, a morate znati, u Suhopolju je najviše Slankamenaca, koji su se odlično uklopili u život ovog slavonskog mjesta, te mladu Kukujevcanku *Martinu Litrić*, koja igra u folkloru i voditeljica je dječje folklorne skupine.

Koreograf i voditelj gibaračke folklorne skupine *Igor Majačić* bio je pun hvale za organizaciju smotre, a pohvalio je i nastup Gibarčana. Gibarčani su donijeli običaje iz Srijema, dapače svatovske običaje

je u Gibeacu, dolazak po mladu, odlazak na vjenčanje, dolazak kod svekrve, stercanje platna, bacanje jabuke, darivanje mladenaca, igra ketuša i sve su to začini gibačkim svatovskim kolom, zurkom. Što se smotre tiče, ona je iz godine u godinu sve bolja, sve je više sudionika, a bogami i posjetitelja, pa je to jamstvo da će buduće manifestacije biti još bolje i kvalitetnije.

NAŠ SVIJET

Odmah po dolasku u Suhopolje primijetio sam kako je tu dosta »našeg svijeta«, Srijemaca, jer uz cestu su štandovi s voćem i lubenicama. Slankamenaca je najviše u Virovitici i Suhopolju, a Kukujevcana u Gradini i Žlebinama. *Antonija Fijala*, tajnica

Zavičajne udruge Slankamenaca, kaže kako dobro surađuju s općinom Suhopolje, puno su im pomogli, naročito u danima poslije progona, a sada, kada su se već snašli i uklopili u život mjesta, puno je djece Srijemaca u ovome kolu večeras. »Nas Srijemce raduje kada vidimo tu razigranu i raspjevanu mladost, a mogli ste primijetiti kako su i kukujevačke narodne nošnje u prvome planu«, rekla je *Antonija Fijala*.

To potvrđuje i *Petar Smolčić*, također Slankamenac i dugogodišnji predsjednik udruge Slankamenaca i član uprave Zajednice prognanih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata sa sjedištem u Zagrebu. Govori kako je u Slankamenu bio u upravi KUD-a, plesao i pjevao na brojnim smotrama, pa i danas, kada vidi

tu srijemsku mladost raspjevanu u kolu, srce mu je nekako puno.

Predsjednik Lovačke udruge u Suhopolju *Ivica Huzjak* objašnjava kako se već godinama za sve posjetitelje smotre folkloru sprema lovački paprikaš. I ovoga puta natjecalo se 12 lovačkih udruza iz okolice, a prvo je mjesto osvojilo lovačko društvo iz Gradine, drugi su lovci iz Sopja, dok je broncu osvojila lovačka udruga općine Čadavica. Huzjak izdvaja i izložbu lovačkih trofeja, a sve je to odstrijeljeno na području Suhopolja u posljednje dvije-tri godine. Trofeji su izuzetno vrijedni i mnogi od njih okitili su se zlatnom i srebrnom medaljom Lovačkog saveza Hrvatske.

Slavko Žebić

KUDH »BODROG« OSVOJIO PRVO MJESTO NA SMOTRI FOLKLORA U ŽUPI VIDOŠI, LIVNO

Pobjeda svojih među svojima

Neka nas ova smotra potakne da se u ovim teškim vremenima, bremenitim mnogim izazovima, usmjerimo na veće međusobno uvažavanje, neka nas potakne da više radimo jedni za druge, rekla je glavna pokroviteljica manifestacija, predsjednica Federacije BiH Borjana Krišto

Na blagdan Velike Gospe, 15. kolovoza, Kulturno-umjetničko društvo »Rudine«, župa Vidoši, organiziralo je prvu međunarodnu smotru folklora, na kojoj je nastupilo 12 društava iz BiH, Republike Hrvatske i Republike Srbije, među kojima i KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, čiji su članovi i službeno proglašeni najboljima. Na ljetnu pozornicu, dočekani najavom voditelja programa *Branka Uvodića* i s pljeskom gledališta na otvorenom, u defileu su, uz Monoštorce, došli i pjesmom se predstavili članovi HKUD-a »Kralj Tomislav« iz Tomislavgrada, KUD-a »Ivan Tišov«, Viškovci, Republika Hrvatska, KUD-a »Kamešnica«, Podhum – Livno, KUD-a »Seljačka sloga« ogranak »Posavski Bregi«, Ivanić Grad, Republika Hrvatska, KUD-a »Hrvatska sloga«, Rama, HKUD-a »Podinarje« Lištani – Livno, KUD-a »Primorski Dolac«, Primorski Dolac, HKUD-a »Dinara«, Livno, IFG-a »Sloga«, Guča Gora i KUD-a »Humski glas«, Neum.

Predsjednik domaćina, KUD-a »Rudine«, *Stipe Bandov* pozdravio

je sve sudionike i uzvanike, a potom je generalna pokroviteljica, predsjednica Federacije BiH *Borjana Krišto* otvorila smotru. »Neka nas ova smotra potakne da se u ovim teškim vremenima, bremenitim mnogim izazovima, usmjerimo na veće međusobno uvažavanje, neka nas potakne da više radimo jedni za druge. Samo tim načinom uspjeh ćemo izgraditi bolju budućnost za ljude koji žive na ovim prostorima«, rekla je Krišto, nakon čega je vikar župe Vidoši fra *Božidar Blažević* blagoslovio nazočne.

Najavu voditelja Uvodića i izlazak vojvođanskih Hrvata na pozornicu dočekaio je pljesak više od

MARIJA TURKALJ, PREDSEDNICA KUDH »BODROG« IZ BAČKOG MONOŠTORA

Značajna nagrada

»Velika mi je čast i zadovoljstvo što smo nastupili u prapostojbini svojih predaka, a najveću radost priredilo mi je prosudbeno povjerenstvo dodjelom prve nagrade našem 'Bodrogu', kaže Marija Turkalj. »Ova je godina za nas vrlo uspješna, a nakon današnje pobjede nadam se i pozivu na predstojeće 'Vinkovačke jeseni', što bi za nas predstavljalo krunu ovogodišnjega rada.«

BORJANA KRIŠTO, PREDSEDNICA FEDERACIJE BIH
Bogatstvo tradicije čuva se srcem

»Jako sam zadovoljna što sam danas bila pokroviteljica ovako velike manifestacije«, izjavila je za HR predsjednica Federacije BiH *Borjana Krišto*. »Osobito me raduje dolazak jedne institucije kulture s hrvatskom odrednicom u nazivu s prostora Srbije, odnosno Vojvodine. Poznato mi je u koliko teškim uvjetima rade i mogu im samo čestitati na upornosti i ustrajnosti, jer bogatstvo tradicije svojih, a rekla bih i naših zajedničkih predaka oni čuvaju srcem. Sigurna sam da će još mnoge generacije nositi ova ruha, pjevati pjesme i plesati plesove koje smo danas vidjeli.«

10.000 nazočnih gledatelja. Bački Hrvati, Šokci, Monoštorci osobito nadahnuti osjećajem da su svoji među svojima, da su se na trenutak vratili na svoja prastara ognjišta, pjevali su, plesali i prikazali svoje prekrasne nošnje.

Smotra je bila ocjenjivačka, a sudionike su ocjenjivali izbornik »Vinkovačkih jeseni« *Danijel Šota*, dr. sc. *Goran Sučić* i *Krunoslav Kićo Slabinac*. Nakon zbrajanja poena za ukupan nastup, nošnju, ples, pje-

smu uz glazbenu pratnju i pjevanje bez glazbene pratnje, prvo mjesto pripalo je KUDH-u »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, drugo mjesto KUD-u »Seljačka sloga« ogranak »Posavski Bregi« iz Ivanić Grada, a treće IFG-u »Sloga« Guča Gora.

Zabavno-glazbeni dio programa priredili su *Krunoslav Kićo Slabinac* i tamburaški sastav »Bečarine« iz Osijeka.

Ivan Andrašić

Pobjednici

JUŽNOMORAVSKA REGIJA U ČEŠKOJ

Pristojna rješenja za muke po tranziciji

Središte Brna, glavnog grada Južnomoravske regije

Iako je prije pada »željezne zavjese« situacija bila obrnuta, Češka je danas, dvadeset godina kasnije, zemlja u kojoj se živi znatno bolje nego kod nas. To je potvrdio i moj nedavni boravak u toj državi koji je, za razliku od klasične turističke opcije s Pragom, podrazumijevao posjet Južnomoravskoj regiji čije je sjedište Brno.

Južna Moravska, jedna od 14 čeških regija, nalazi se uz granicu sa Slovačkom i Austrijom. Ima 1,1 milijun stanovnika od kojih trećina živi u Brnu, što ovaj grad čini drugim po veličini u Češkoj. Brno se može pohvaliti kako razvijenim gospodarstvom tako i bogatim kulturnim naslijeđem. Naime, važan je to industrijski (zbog čega ga nazivaju »češkim Manchesterom«) i trgovačko-sajamski centar. Poznat je po tvornici za proizvodnju traktora »Zetor«, te po jednom od najcjenjenijih proizvođača oružja na svijetu »Zbrojovki«.

Počeci sveučilišne tradicije vezani su za kraj 19. stoljeća, kada je osnovano Brnjansko tehnološko sveučilište, a danas ih u tom području reprezentira *Masarykovo sveučilište, uz koje su ponosni i na prateći moderan kampus velikih kapaciteta, s obzirom da u gradu jednu četvrtinu čine studenti (oko 100 tisuća).*

Ni kultura im nije slabija strana. Tako, primjerice, u Brnu ima čak 40 kazališta (tu je i najstarije kazalište u srednjoj Europi), što je, u usporedbi s Novim Sadom, kao gradom približnih gabarita, gotovo deset puta više. Ako se ikada zadesite u Brnu, uz monumentalnu katedralu sv. Petra i Pavla, vilu Tugendhat i brojne galerije, možete obići i tvrđavu Špilberk, koja je u prošlosti imala nešto manje slavnu funkciju budući da je bila najpoznatiji zatvor carske Austrije do 1858. godine. Također, u Brnu se od 1993. godine, nakon što je

Čehoslovačka podijeljena, nalaze sjedišta Ustavnog, Vrhovnog i Najvišeg upravnog suda Češke, a tu je i sjedište Ombudsmana.

EUROINTEGRACIJA: ZA I PROTIV

Šest godina nakon ulaska zemlje u Europsku Uniju, građani Češke, pa čak i mnogi tamošnji euroskeptici, smatraju da je njihova zemlja imala višestruke koristi od eurointegracije.

Članica Vijeća Južnomoravske regije *Ilona Sokolova* kao prednosti ulaska Češke u EU navodi mogućnost slobodnog kretanja ljudi, protok robe i kapitala, jačanje susjedske suradnje i korištenje sredstava iz fondova EU-a. Tako u razdoblju od 2007. do 2013. godine Češka planira ostvariti 26,7 milijardi eura iz EU fondova u 26 programa. »Južno-moravska koristi fondove EU u izgradnji regije

kao turističko-topličkog područja i u tome je uspješna«, kaže Sokolova dodajući, kako dugoročni ciljevi razvoja regije obuhvaćaju i projekte u području visokih tehnologija te obrazovanja.

Negativna eurointegracijska iskustva uglavnom se, kao i kod većine drugih sugovornika, svode na ogromnu birokraciju EU, dok Sokolova problematičnim smatra i postojanje velikog broja kompliciranih programa za ustanove, ali i fizičke osobe.

TRANZICIJSKA ISKUSTVA

Iako Češka spada među one post-komunističke zemlje koje su relativno uspješno prošle tranziciju – danas s BDP-om po stanovniku na oko 80 posto prosjeka EU – taj put koji je trajao 15 godina nije prošao bez pogrešaka. Predsjednik Ustavnog suda *Pavel Rihetski* kaže kako je privatizacija urađena

Nedavna anketa u Češkoj pokazala je kako je članstvom svoje zemlje u EU zadovoljno čak dvije trećine građana. Kako se radi o post-komunističkoj državi koja je prošla tranziciju, za nadati se je da ćemo i mi jednoga dana iz vlastita iskustva moći suditi o životu u toj čuvenoj »zajednici naroda«

Bogata industrijska tradicija: tvornica traktora »Zetor«

loše, napominjući da ni Češka nije izbjegla pojavu tajkuna. Naime, Češka je za razliku od nekih drugih zemalja u svojoj tranziciji krenula putem tzv. kuponske privatizacije, koja je završila neslavno. Tako je Češka koncem 90-ih ponovno stajala pred zadatkom da poduzećima nađe dobre vlasnike, a ne fondove koji su manipuliranjem ojadili desetine tisuća sitnih dioničara.

Jedan od naših sugovornika bio je i direktor Regionalne razvojne agencije Južnomoravske regije *Vladimir Gašpar*, koji ima veliko iskustvo u pripremanju projekata za strukturalne fondove i programe prekogranične suradnje EU. »Prva stvar je da novac iz EU fondova koristite na koncentrirane projekte i da ih pišu obučeni stručnjaci koji razumiju jezik Bruxellesa. Također, napravite što jednostavniju administrativnu strukturu u

korištenju tih fondova. Najvažnija stvar je da projekte ne činite suviše birokratskim«, poručio nam je Gašpar.

ŽIVOT OBIČNIH LJUDI

Tijekom boravka u Južnoj Moravskoj zapitali smo se i kako živi prosječan stanovnik ove češke regije. Prevedeno u brojke to izgleda ovako: prosječna bruto plaća iznosi oko 920 eura, nezaposlenost je 8 posto (prije krize iznosila je oko 4-6 posto), a inflacija u 2009. bila je nešto preko 2 posto. Troškovi života su otprilike isti kao i kod nas. Za četvorni metar stana u Brnu u prosjeku je potrebno izdvojiti oko 1200 eura, a osim domaće Škode, Čeh od automobila koji se proizvode u zemlji može kupiti modele Volkswagena i Hyundaija. Vikende

Suradnja novinara

Sedmodnevni studijski posjet novinara »Hrvatske riječi« Južnoj Moravskoj realiziran je u okviru projekta »Jačanje medijskih euroatlantskih perspektiva: suradnja novinara Vojvodine i Južne Moravske« u organizaciji Centra za politiku i euroatlantsko partnerstvo iz Novog Sada i Centra za studije demokracije i kulture iz Brna. Projekt su podržali Ministarstvo vanjskih poslova Republike Češke, Fond za otvoreno društvo i Skupština AP Vojvodine.

Novinari iz Vojvodine i Češke

i godišnje odmore (ukoliko ne otputuju u inozemstvo, što mogu učiniti i zrakoplovom iz zračne luke Brno-Tuřany) Moravci mogu provesti u brojnim spa-centrima ili aqua-parkovima. Što se tiče izlazaka, ručati ili večerati možete za 5-10 eura, a domaće pivo popiti za 1 euro. Inače, zanimljivo je da Moravci osim piva imaju i tradiciju pijenja vina, a u posljednje vrijeme sve više ulažu u vinarstvo. Ljubitelji brzine u Brnu pohvalit će se svakako i Automotodromom, na kojem se, među ostalim, vozi i trka iz MotoGP šampionata (»Velika nagrada Češke«).

Sve navedeno, složiti ćete se, poklapa se s konstatacijom s početka teksta: bez obzira na poneke opravdanosti euroskepticizma, Europska je Unija, pa tako i Češka – sudeći makar samo i po statističkim podacima – mjesto boljeg života. U prilog tomu, treba napomenuti kako su nedavne ankete u Češkoj pokazale da je članstvom svoje zemlje u EU zadovoljno čak dvije trećine nacije. Stoga, za nadati se je da ćemo i mi jednoga dana iz vlastita iskustva moći suditi o životu u toj čuvenoj »zajednici naroda«.

Davor Bašić Palković

Pomoć Šumadijskom okrugu

Južnomoravska regija ostvaruje suradnju s 15 regija iz drugih zemalja, među kojima od 2003. godine i sa Šumadijskim okrugom u Srbiji. Do sada je za pomoć okrugu u Srbiji izdvoje-

no oko 60 milijuna kruna (2,4 milijuna eura). Pomoć iz Češke sastojala se u projektima iz područja javne uprave, obrazovanja, kulture i gospodarstva. Dužnosnici Južnomoravske regije su također ponudili da Grad Kragujevac i Šumadijski okrug imaju predstavnika u njihovom uredu u Bruxellesu.

Moderni studentski kampus u Brnu

KRONOLOGIJA od 20. do 26. kolovoza

20. KOLOVOZA 1914.

Rođen je *Stipan Berleković*, učitelj, istaknuti kulturni i javni djelatnik. Kao zastupnik čonoplanskog »Hrvatskog kulturnog društva« sudjelovao je na obnoviteljskoj skupštini »Kulturne zajednice vojvodanskih Hrvata« 10. lipnja 1945. godine u Subotici. Tom je prigodom izabran u Upravni odbor ove krovne organizacije Hrvata u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini. Preminuo je 15. prosinca 1992. godine.

20. KOLOVOZA 1999.

Na Paliću je nizom prigodnih skupova i priredaba obilježena 999. obljetnica mađarske državnosti.

21. KOLOVOZA 1919.

Gradonačelnik i veliki župan Subotice i Baje dr. *Stipan Matijević* šalje nadležnim vlastima u Beograd brzopuz kojim službeno priopćava da grad Subotica ima točno 101.276 stanovnika.

21. KOLOVOZA 1998.

Izvršni odbor Skupštine općine Subotice odlučio da se Trošarina na Somborskom putu »izmjesti« na novu lokaciju (rušenjem i nazovi rekonstrukcijom) premda je ova zgrada stavljena pod zaštitu zakona kao nepokretno dobro od velikog značaja.

22. KOLOVOZA 1925.

U vojarni Trećeg konjičkog puka Vojske Kraljevine SHS priređena je velika gospodarska izložba sa sajmom, na kojoj su sudjelovali i gospodarstvenici Austrije, Čehoslovačke, Mađarske i Rumunjske.

22. KOLOVOZA 1952.

Pristupilo se ubrzanoj elektrifikaciji naselja u okolici Subotice – Bačkih Vinograda, Bajmoka, Kelebije, Ludoša, Masarikova, Žednika i dr.

22. KOLOVOZA 1958.

Završena su arheološka iskapanja na Bisernoj obali Ludoškog jezera,

u Nosi. Ekipa arheologa kojom su rukovodili dr. *Draga* i dr. *Milutin Garašanin*, utvrdila je da ostaci u Nosi otkrivenog naselja potiču iz ranog neolita, oko 3000 godina prije Krista.

22. KOLOVOZA 1986.

Kopajući u dvorištu svoje kuće, Tavankućanin *Marko Ušumović* otkrio je avarsko groblje.

23. KOLOVOZA 1781.

Tavernikalni, prizivni sud u Budimu proglasio je slobodni kraljevski

grad Maria Theresiopolis tavernikalnim gradom. Time su stranke u gradsko-pravnim poslovima stekle pravo na drugostupanjski postupak pred ovim sudom, a grad pravo da u spomenuti sud delegira svoga asesora.

23. KOLOVOZA 1887.

Toplički liječnik je izvijestio gradonačelnika da bi ubuduće trebalo zabraniti tzv. berbu sode na obalama Paličkog jezera. Umjesto toga sodu bi trebalo pomesti u jezero kako bi se sačuvala njegova ljekovita svojstva, u protivnom jezero bi se moglo pretvoriti u baruštinu.

23. KOLOVOZA 1917.

Rođen je *Milan Asić*, glazbenik, skladatelj i dirigent. Od 1945. do umirovljenja bio je čelnik Glazbene grane Hrvatskog narodnog kazališta, zatim Opernog ansambla i šef-ravnatelj Subotičke filharmonije. Autor je više vrijednih djela ozbiljne glazbe, brojnih teatarskih skladbi, zabav-

nih melodija i više zbornih pjesama. Umro je 19. rujna 1986.

24. KOLOVOZA 1862.

Subotica je dobila telegraf. Deset godina kasnije izvršeno je podr-

žavljenje pošte, a tijekom 1887. Poštanska i telegrafska služba su objedinjene u jednu instituciju.

24. KOLOVOZA 1896.

Zdravstveni odbor grada jednoglasno je usvojio prijedlog dr. *Antala Barte* o utemeljenju Spasilačkog društva, koje bi se bavilo prijevozom bolesnika u novopodignutu Bolnicu i obavljanje dezinfekcije u gradu. Ova, u početku mala, skromna ustanova izrasla je u današnju suvremenu opremljenu službu Hitne medicinske pomoći.

24. KOLOVOZA 1945.

Privremena narodna skupština Demokratske Federativne Republike Jugoslavije, u Beogradu, usvojila je Zakon o agrarnoj reformi.

25. KOLOVOZA 1929.

Poznati spisatelj i publicist *Petar Pekić* završio je rukopis djela »Povijest Hrvata u Vojvodini od najstarijih vremena do 1929. godine«, tiskano naredne 1930. nakladom zagrebačke Matice hrvatske.

25. KOLOVOZA 1990.

U 68. godini umro je poznati slikar i dizajner *Gustav Matković*, svojim djelima zastupljen u više galerija i muzeja u ondašnjoj zemlji, Jugoslaviji i inozemstvu.

25. KOLOVOZA 2007.

U Gradskoj knjižnici predstavljena su dva romana *Tomislava Ketiga*, poznatog hrvatskog pisca iz Vojvodine – »Velebitski orao« objavljen u Nakladničkoj djelatnosti

NIU »Hrvatska riječ« i dvotomnog romana-kronike pod naslovom »Duga sjena svitanja«, u izdanju novosadske kuće Mir.

26. KOLOVOZA 1541.

U okolici Budima Turci su zarobili Balinta Töröka, vlastelina Subotice i radi otkupa sproveli ga u Carigrad, gdje ostaje zatočen do smrti, »u utvrdi sa sedam kula«. Novi vlastelin našega grada postaje njegov sin Ferenc.

26. KOLOVOZA 1962.

Izložbom »100 djela renomiranih slikara«, upriličenom u povodu desetljeća od osnutka Likovne kolonije na Paliću, na Velikoj terasi, svečano je promoviran Prvi likovni susret Palić '62.

26. KOLOVOZA 1994.

U povodu 55. obljetnice umjetničkog djelovanja i 75. godine života, pjesniku *Jakovu Kopiloviću* izlazi knjiga pjesama »Moja dužijanca«, koju likovno oprema *Ivan Balažević*, a tiskana je nakladom Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«.

Izložba slika Josipa Skenderovića Age

SUBOTICA – Izložba slika *Josipa Skenderovića Age* može se pogledati do 5. rujna u za ovu prigodu pripremljenoj galeriji »Prostor Novi«, u Strossmayerovoj ulici broj 18 u Subotici. Na izložbi koja je, prema najavama, otvorena u srijedu, 18. kolovoza, zastupljeno je tridesetak radova, čiji su motivi mahom vezani za ovo područje. »To su takozvane crtane slike u tehnici, poput pastela ili olovaka u boji. Moći će se vidjeti i čisti pasteli, a nadahnuće za ove slike nalazio sam baš u rodnom kraju«, rekao je umjetnik najavljujući svoju prvu samostalnu izložbu u rodnom gradu.

Josip Skenderović Ago rođen je u Subotici 1954. godine. Diplomirao je 1978. godine na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, odsjek grafike, u klasi profesora Ante Kuduza. Specijalizirao je grafiku u »Atelier 17« kod *Stanleya Williama Haytera* i litografiju kod *Abrahama Haddada* na L'Ecole Nationale Supérieure des Beaux Arts u Parizu.

Bavi se grafikom, crtežom, proširenim medijima, slikarstvom. Samostalne izložbe imao je u Parizu, Bruxellesu, Zagrebu, Rijeci, Novom Sadu, Beogradu... Sudjelovao je na brojnim skupnim izložbama, među ostalim u Parizu, Zagrebu, New Yorku, Stuttgartu, Budimpešti, Pečuhu, Kyotu, Sao Paulu, Barceloni, Subotici...

Profesor je likovnih i primijenjenih umjetnosti pri Lycéeu i nacionalnom školstvu u Francuskoj od 1999. godine.

Izložba Josipa Skenderovića Age u Subotici održava se uz potporu Grada Subotice i pojedinih institucija hrvatske zajednice u Vojvodini.

Počinje festival Interetno

SUBOTICA – Subotica će od 22. do 26. kolovoza biti domaćin devetog po redu festivala »Interetno«. Na festivalu će nastupiti folklorne skupine iz Kolumbije, Južne Koreje, Kanade, Paragvaja, Italije, Moldavije i Grčke, Mađarske i Srbije. Svečano otvorenje festivala zakazano je za nedjelju 22. kolovoza u »Etnopolisu« ispred Gradske kuće u 20 sati, gdje će se i odvijati većina festivalskih događanja. Uz nastupe skupina koje izvode tradicijske plesove i glazbu, u okviru festivala bit će priređen i cjelodnevni sajam narodnih rukotvorina, igranice za najmlađe, a posjetitelji će imati priliku probati i specijalitete različitih kuhinja. U MKC-u »Népkör« će, među ostalim, svake večeri od 23 sata biti održavana fešta sa sudionicima festivala.

U ponedjeljak, 23. kolovoza, od 20 sati predviđen je program pod nazivom »Igrati zajedno ili Subotička tolerancija«. U njemu će sudjelovati HKC »Bunjevačko kolo«, OKUD »Mladost« i Ansambl »Ropogó« iz Horgoša.

Organizator festivala Interetno je Mađarski kulturni centar »Népkör« iz Subotice a pokrovitelj Grad Subotica.

Završio ovogodišnji Eco Heritage Task Force

DUGA RESA – Završnom svečanosti sudionici ovogodišnjeg Eco Heritage Task Force-a iz deset zemalja svijeta oprostili su se s

gradom Duga Resa gdje su radeći, družeći i zabavljajući se proveli tri tjedna. Suradnjom s Arheološkim muzejom u Zagrebu i Konzervatorskim odjelom Ministarstva kulture u Karlovcu mladi su napravili veliki i značajan posao u Karlovačkoj županiji, a za to im je *Nives Antoljak*, voditeljica projekta, svima podijelila Zahvalnice. »Oprali su i obilježili kilograme prahistorijske keramike nađene u tom kraju. Otvorili su dva nova lokaliteta i to u Sv. Petru Mrežničkom i u Novigradu na Dobri. Pronašli su dva kostura a iz kojeg vremena to će analize pokazati...«, piše internetski portal Hrvatske matice iseljenika. Sudionici ovogodišnjeg projekta nisu samo radili, već su imali prilike sudjelovati u dramskoj i internet radionici te tečaju hrvatskog jezika, a sve što su naučili ili uvježbali predstavili su zadnju večer građanima Duge Rese. Izveli su predstavu »Zagrebački orkestar« *Dražena Ferenčine* u obradi studenta glume *Slavena Španovića*.

Projekt Eco Heritage Task Force organizira Hrvatska matica iseljenika od 1992. godine. U okviru projekta mladi iz domovine i iseljeničtva rade na zaštiti okoliša, obnavljajući zapuštene dijelove hrvatskoga prirodno-spomeničkog i kulturno-povijesnog prostora.

Otvorena spomen kuća Nandora Giona

SRBOBRAN – U subotu, 14. kolovoza, u Srbobranu je otvorena spomen-kuća pisca *Nandora Giona*. Preuređena je njegova rodna kuća u ulici Popovača vijenac 30. Nandor Gion je jedan od najvećih vojvođanskih mađarskih pisaca. Bavio se i novinarstvom, a jedno vrijeme je bio i profesor mađarskog jezika. Od 1979. do 1982. godine je bio predsjednik Udruženja pisaca Vojvodine, a nakon toga dvije godine je bio ravnatelj Novosadskog pozorišta – Újvidéki Színháza (1983.-85.). Od 1986. godine do 1993. godine bio je glavni i odgovorni urednik Redakcije programa na mađarskom jeziku Radio Novog Sada, a 1993. je podnio ostavku, preselio se u Mađarsku i isključivo se bavio pisanjem do smrti kolovoza 2002. godine. Dobitnik je više književnih priznanja.

Đorđe Balašević u Opatiji

OPATIJA – Novosadski kantautor, a odnedavno i filmski autor *Đorđe Balašević* bio je glavna zvijezda »Dana Vase Ladačkog« koji su se u Opatiji održali prošloga vikenda. Svoje trodnevno gostovanje u poznatom hrvatskom ljetovalištu Balašević je započeo predstavljanjem dokumentarca o snimanju svoga filmskog prvijenca »Kao rani mraz«.

Veliki koncert, na kojem je nastupio sa svojim bendom »Panonska mornarica«, popularni Đole održao je u subotu pred 5 tisuća gledatelja. Idući dan, u nedjelju, održana je premijera filma »Kao rani mraz« za hrvatsko tržište.

Opatijski gradonačelnik *Ivo Dujmić* uručio je ovom prigodom Balaševiću posebno priznanje Grada Opatije, u kojoj je glasoviti kantautor posljednji puta nastupio prije 7 godina.

ODRŽANA XIV. MEĐUNARODNA LIKOVNA KOLONIJA »BUNARIĆ 2010.«

Stvaralaštvo u zajedništvu

Ovogodišnja međunarodna likovna kolonija »Bunarić« održana je u Subotici od 11. do 14. kolovoza, a oko šezdeset sudionika iz nekoliko europskih zemalja stvaralo je u prostorijama Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« na svetištu Majke Božje Bunarić, kao i pokraj Palićkog jezera.

Na otvorenju kolonije, u ime članova HKC-a »Bunjevačko kolo« i u ime Organizacijskog odbora »Dužijance«, slikare je pozdravio

predsjednik Centra *Ivan Stipić*.

»Kao jedna od manifestacija u okviru 'Dužijance', nama je ova kolonija izuzetno važna. Ovo su u pravom smislu riječi stvaralački dani 'Dužijance'. Ovih nekoliko tjedana natjecali smo se u košenju žita, uživali u zvucima tambure, divili se folklornim ansamblima, zahvalili se Bogu za ovogodišnji rod žita, proslavili smo 'Dužijancu' uz svečanu povorku i predaju kruha gradonačelniku, a sada je vrijeme onog dijela 'Dužijance'

kada će ona kroz vaše radove biti počašćena ljepotom boja, oblika i doživljaja«.

Sa slikarima smo razgovarali o njihovim dojmovima s ovogodišnje kolonije »Bunarić«. Četiri dana ispunjena stvaralaštvom i druženjem brzo su prošla, a na zatvaranju kolonije u dvorištu HKC-a »Bunjevačko kolo« održana je izložba nastalih radova.

Sudionicima kolonije i publici se obratio mons. dr. *Andrija Kopilović*, istaknuvši kako je jedna od

važnih karakteristika kolonije što su slikari bili zajedno.

»Niste stvarali zajednički, nego zajedno. Djelo je individualno, a dimenzija zajedništva rasvijetli dušu, a duša koja je osvijetljena odmah je tada već vizionar, nadahnjuje i stvara djela. Podrška kolega čini određeno nadahnuće, pa se stvaraju djela koja su vrijedna i topla. Djela, koja su djela ne samo ideje, nego i druženja iz srca. U ovim slikama vidim ljubav, a stvariti djelo je radost. Drago mi što ste

Na Bunariću

Na Paliću

Slikari o koloniji

PAVEL CICKA, KOVAČICA
Oduševljen sam Suboticom

Peta je, šesta godina kako dolazim na koloniju »Bunarić« koju organizira HKC »Bunjevačko kolo« i sad se može reći da imamo dobru suradnju ove i kolonije koju ja organiziram u Prolom banji. Kolonija Bunarić je sve bolja i bolja što se tiče zastupljenosti slikara i organizacije. Vidljiv je napredak kolonije – ona se usavršava, a primijećeni propusti se otklanjaju. Kolonija ima

veliki značaj za sve ove, nije ih mali broj, amaterske slikare. Na koloniju dolaze i slikari poznatih imena iz inozemstva te i to dokazuje kvalitetu kolonije.

Mi slikari uglavnom radimo u zatvorenom prostoru i gotovo da nemamo kontakta s ostalim ljudima. Zato nas veseli i rado se odazivamo pozivima za sudjelovanje na kolonijama gdje se na neki način opušamo, družimo, a vidimo i neke nove tehnike, pristup nekim stvarima koje se odvijaju na slikama, uči se, nauči, stvara...

MARIJA GREGL BIKAR, SRIJEMSKI KARLOVCI
Mjesta koja imaju dušu

Prije šest godina sam prvi puta sudjelovala na ovoj koloniji i vrlo mi se svidjelo. Tada sam imala i svoju samostalnu izložbu na Otvorenom sveučilištu koja se zvala »Panonska priča«, a te su izložene slike pri-

kazivale suncokrete. Željela bih tu panonsku priču kompletirati slikama bundeva, kukuruza, pšenice... Ove sam godine bila na jednoj koloniji u Sloveniji i evo me sada tu na bunarićkoj koloniji. Volim biti u Subotici i na Paliću, jer to su mjesta koja imaju dušu.

Svetište na kojem danas radimo ulijeva neki mir – nadahnjuje.

Posebno mi je drago što sam imala priliku susresti slikare iz Makedonije, Hrvatske, Slovačke, Mađarske – s kojima izmjenjujem ideje a i puno toga saznam.

Organizacija kolonije je spontana, iz srca, puna topline i to joj daje posebnu draž.

ĐURO MARAVIĆ, SUBOTICA
Još jedna kolonija

Čujte taj smijeh, razgovor, ovo je još jedna kolonija na kojoj se slikari pokraj slikanja družu, saznaju što drugi i kako rade, upijaju energiju. Vrlo mi je prijatno i ugodno na ovoj koloniji na kojoj sam drugi put. Ostavit ću dva rada.

(Radovi poznatog akvarelista odišu prozračnošću, romantikom, tajnovitošću, senzibilnošću i može se reći i bajkovitošću skrivenog).

Nedeljka Šarčević (desno) uručuje pohvalnice

stvorili sto slika, čiji broj simbolizira obljetnicu 'Dužijance'.

Slikare je pozdravila i voditeljica Likovnog odjela HKC-a »Bunjevačkog kola« *Nedeljka Šarčević*, a koloniju je zatvorio gradonačelnik *Saša Vučinić*.

»'Dužijanca' simbolizira jedno zajedništvo i dug zahvalnosti.

'Dužijanca' je najobimnija manifestacija koju ovaj grad ima, čiji je dio i ova kolonija. Drago mi je što ste stvarali u zajedništvu i bili okupljeni u dobrome. Ljudi koji su na njivama, koji su građani ovog grada i ove države, ujedno i vjernici, spojili su u jednoj manifestaciji i Crkvu i gradske vlasti i zbog

Davor Dulić, Zvonimir Horvacki i Ivan Šarčević

toga je to zajedništvo osnovna nota 'Dužijance'.

Za razliku od prethodnih godina, kolonija nije imala sjedište na sala-

šu *Paje Đuraševića* koji se nalazi u neposrednoj blizini marijanskog svetišta Bunarić.

Z. Sarić i M. Kopunović

Slikarice iz Slovačke

Saša Vučinić, Ljerka Alajbeg, mons. Andrija Kopilović i Davor Dulić

TONI ČETLINSKI, PRILEP Svi su slikari stvaraoci

Hrvatski konzulat u Makedoniji je predložio mene i kolegicu Hristinu Zafirovsku za sudjelovanje na ovoj koloniji, što smo mi prihvatili. Dug smo put prevalili da bi me, to već sada mogu reći, oduševila Subotica i Vojvodina. Toliko da bih mogao živjeti u njoj.

Organizacija kolonije se pokazuje dobrom, druženje je počelo među slikarima što obećava dobar rad, puno djela i mnogo lijepih uspomena koje ćemo ponijeti odatle.

Slikari koji ovdje rade su i akademski, amateri i samouki i oni se ne mogu tako dijeliti. Oni su stvaraoci i meni je drago razmjenjivati iskustva sa svim slikarima.

RUŽA TUMBAS, SUBOTICA Volim mladež

Moj kolektivni rad potječe još od 1957. godine kad sam radila u Bratstvu i kad je organizirana izložba na kojoj sam sudjelovala sa šest slika i bila sam jedina žena među slikarima koji su izlagali. Eto i danas se rado odazivam pozivu za rad u kolonijama, a od ovih bunarićkih propustila sam samo jednu zbog bolesti. Od te 57. do danas nastalo je puno slika na kojima sam prikazivala Bačku, pejzaže naše ravnice, salaše, suncokrete, sve sam radila osim likova. I ti moji radovi, uglavnom

u ulju, rasuti su po mnogim poduzećima, tvrtkama, bankama, institucijama i žao mi je što o njima nemam podataka i ne znam gdje se nalaze.

Volim biti s mladež, družiti se. Vesela sam i raspoložena ovdje na svetištu na Bunariću i rado pomažem svima koji mi se obrate.

NEVENKO LETIĆ, BELI MANASTIR Uvijek se nešto novoga »pokupi«

Ovaj ugođaj, atmosfera i domaćini su razlog zbog kojih se vraćam i rado se odazivam sudjelovanju na koloniji koju organizira Bunjevačko kolo. O ovoj se koloniji samo pozitivno može govoriti. Uvijek se nešto novoga »pokupi«, nauči.

S ovdašnjim slikarima uspostavili smo suradnju tako da i oni dolaze na likovnu i kiparsku koloniju koju mi organiziramo, već petu godinu, u selu Petlovac u rujnu.

HRISTINA ZAFIROVSKA, SKOPLJE Lijepa družba

Prvi sam puta u Subotici i oduševljena sam prijatom i gostoprimstvom Subotičana, a arhitektura same Subotice je prekrasna.

Za kratko vrijeme koje smo ovdje lijepo se družimo. Upoznala sam mnoge ljude, slikare, razmjenjujemo iskustva, razgovaramo i slikamo.

efikasnost oglašavanja

www.svastara.rs

VOJVODANSKA Svaštara

JEZIČNI SAVJETNIK

O perivoju i parku

Piše: Miranda Glavaš-Kul

U hrvatskim gradovima i selima postoje *perivoji* i *parkovi*. Obje su riječi posuđenice, ali jednu od njih osjećamo kao tuđu, dok se druga udomačila.

Udomaćena riječ *perivoj* starogrčkog je podrijetla i dolazi od riječi *peribolos* »ograda«, u novogrčkom je njezino značenje bliže današnjem pa *periboli* znači »vrt«. U hrvatskome je književnom jeziku zadržala samo novogrčko značenje pa danas znači »javni park, šumica, gaj«. *Vladimir Anić* u često navedenom »Velikom rječniku hrvatskoga jezika« riječ *perivoj* pojašnjava ovako: »je visokokulturni zeleni prostor oblikovan čovjekovom kreativnošću i elementima prirode, uključuje vegetaciju, građevinske elemente (glavna i sporedna staza, odvodnja) i opremu (klupe, fontane, skulpture itd.) i eventualno jezero«. Ovu riječ možemo pronaći već u djelima hrvatskih književnika iz 16.

stoljeća što svjedoči o njezinoj višestoljetnoj uporabi. U prvom hrvatskom romanu »Planine« *Petra Zoranića* stanište muza je u »Perivoju od Slave«. Korak dalje otišao je *Ignjat Đurđević* koji je u baroknome spjevu »Uzdasi Magadljene pokornice« uveo riječ *perivojnik* u značenju »vrtlar«. Riječ *perivoj* možemo pronaći i u djelima preporodnih i poslijeporodnih pisaca i uvijek je u istom značenju: gaj, park, vrt.

Riječ *park* starolatinskog je podrijetla, a danas je internacionalna. Višeznačna je, u Anićevu rječniku pronalazimo pojašnjenje za oba značenja: »1. omeđeno, pošumljeno zemljište u gradu ili izvan grada s planski zasadenim drvodredima, cvijetnjacima itd., namijenjeno za odmor i rekreaciju 2. Ukupni inventar vozila ili strojeva kojim raspolaže kakvo poduzeće, institucija, država«. Prvo značenje riječi *park* istovjetno je značenju riječi *perivoj*, stoga je i zamjenjivo s

obzirom na to da je *perivoj* ukorjenjenija i jednoznačnija riječ.

Nemoguće je zamijeniti *park* *perivojem* u drugom značenju. *Park* u značenju »skup vozila kojim raspolaže neka ustanova« nemoguće je preimenovati u

»vozni perivoj«. Iz ovoga značenja riječi *park* razvile su se riječi parkirati »ostaviti vozilo na za to predviđenom mjestu« i parkiralište »mjesto predviđeno za ostavljanje vozila«.

NIKOLA KRALJIĆ, »VEGA«, NAKLADA LUKOM, ZAGREB, 2010.

Afirmacija čakavštine i poezije pisane njome

Zbirka sadrži 87 novih pjesama *Nikole Kraljića*, složenih u tri ciklusa »Lug«, »Vega« i »Prolaznik«, a u knjizi je kao pogovor objavljen kratki esej o Kraljićevu pjesništvu iz pera prof. dr. *Milorada Stojića*, opsežna bio-bibliografija o autoru i rječnik čakavskih riječi, pojmova i fraza koje Kraljić koristi u svojim pjesmama, a nepoznate su čitateljima izvan čakavskog govornog područja.

»Posebna je vrijednost poezije Nikole Kraljića u čakavskom jeziku kojim piše, a zbirke pjesama ocijenjene su mu kao ponajbolja hrvatska ostvarenja u posljednja četiri desetljeća. Značenje je njegove poezije u afirmaciji čakavštine (i poezije pisane njome) i njezinu uvažavanju na općem hrvatskom planu, a ne samo u širem zavičaju. Njegova je dakle osnovna odlika što je počeo i uspio čakavštinu promišljati kao jezik dostatan i dostojan da se njime izraze najsloženije poetske misli i iskazi«, smatra *Milorad Stojić*.

Stojić ističe i dragocjen utjecaj Kraljićeve poezije na naraštaje koji se javljaju poslije njega. »Iako taj utjecaj valja podrobnije istražiti, kritika je zamijetila kako bi bez Kraljića poetski čakavski modernitet ne samo izgledao drugačije, nego je pitanje bi li ga

uopće bilo na takav širok kreativan i plodan način. To više što se taj utjecaj ne postiže promidžbom osobe pjesnikove budući da je Kraljić samoizatajan, nego je taj utjecaj posljedica izazova koju njegova poezija nudi u inovacijama, u 'rješenjima' integracije sa suvremenim pjesništvom na standardnom hrvatskom jeziku te, naposljetku, u otvaranju vrata u nove pjesničke putove novim generacijama čakavskih pjesnika, ali i pjesnika na ostalim hrvatskim jezicima.«

Nikola Kraljić rođen je 1930. godine u Omišlju, na Krku. Dosad je objavio ukupno 36 knjiga poezije i poetske proze, izbora iz pjesničkog opusa, neke i u prijevodu na talijanski, engleski i njemački jezik, te Sabrane pjesme. Zastupljen je u više antologija. Bavi se i prevodenjem s engleskog i talijanskog, mahom poezije, ali i tekstova s područja kulture, umjetnosti, psihologije i filozofije te kritikom i recenzijama. Redovito objavljuje u književnim časopisima, a neke je i uređivao (»Riječka revija«, »Književna Rijeka«). Član je Društva hrvatskih književnika, ogranak Rijeka, čiji je suosnivač i višegodišnji predsjednik, zatim Društva hrvatskih filozofa te Društva hrvatskih psihologa.

Za svoj doprinos hrvatskom recentnom pjesništvu primio je niz nagrada i priznanja. Živi, radi i djeluje u Rijeci i rodnom Omišlju.

(Moderna vremena Info)

CARITAS U BORBI PROTIV SIROMAŠTVA

Pomoć je više nego potrebna

Iako je prošlo već više od pola godine, mnogi još ne znaju kako je 2010. godina proglašena Europskom godinom borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti. U tu se veliku akciju uključio i Caritas Europa i to u okviru projekta »Concept«, odnosno provođenje aktivnosti u okviru strategijskog dokumenta Caritasove mreže na suzbijanju socijalne isključenosti i siromaštva.

Tim se povodom župni Caritas Blažene Majke Terezije iz Srijemske Mitrovice priključio borbi protiv siromaštva i okupio dvadesetak mladih iz grkokatoličke i rimokatoličke župe te je 10. kolovoza u prostorijama Grkokatoličke crkve bilo riječi o aktualnoj situaciji, kampanji, pogledan je i film koji obrađuje temu siromaštva i poziva na proaktivan pristup rješavanju ove goruće teme. Mladi su pozvani pogledati oko sebe realno siromaštvo u svim aspektima i zabilježiti ga okom kamere i tako se priključiti natječaju za izbor najbolje fotografije koja govori o siromaštvu. Ono što se željelo postići ovom akcijom jest senzibilizacija mladih na siromaštvo koje ih okružuje i poticaj da reagiraju konkretnom pomoći, volontirajući, pružajući svoju snagu, sposobnosti i vrijeme onima kojima je to najpotrebnije. A takvih je mnogo. Sve informacije u svezi s ovom kampanjom mogu se pronaći na web stranici www.zeropoverty.rs kao i na blogu zeropovertyserbia. Voditelji ovog projekta i predavanja koje je održano 8. kolovoza u Srijemskoj Mitrovici su *Kristina Zeiman Mišević*, koordinatorka župnog Caritasa Blažene Majke Terezije, a u ime Grkokatoličke crkve *Igor Šćurk*, volonter Caritasa. Aktivnosti u mitrovačkom Caritasu nastavljaju se i na jesen. Do tada, vidite li siromaštvo – djelujte odmah!, poruka je ove akcije.

D. Španović

SRIJEMSKA BISKUPIJA I NA INTERNETU

Stranica u službi bolje komunikacije

Na blagdan Snježne Gospe i Velikih Tekija, hodočašća u svetište Gospe Tekijske, 5. kolovoza službeno je pokrenuta web stranica Srijem-

ske biskupije na adresi www.srijembiskupija.rs. Stranica je pokrenuta kako bi dekanat, župa, vjernici, te svi ljudi dobre volje u biskupiji bili bolje povezani. Iz Srijemske biskupije poručuju kako ovim načinom suvremenog komuniciranja ujedno žele predstaviti život i djelovanje mjesne srijemske Crkve. Na stranici će osim informativnih sadržaja biskupije biti i sadržaji za formaciju u vjeri.

SUSRET NA ČIKERIJU

Zajedništvo mladih

Susret mladih pod nazivom »Čikerijada« ove će godine biti održan 26. kolovoza. Bit će to 11. put da se u organizaciji Pastoralu mladih Subotičke biskupije mladi okupe u mjestu Čikerija, između Subotice i Tavankute. Kao i prethodnih godina, događaj je zamišljen kao duhovno-rekreativni susret mladih iz subotičkih i okolnih župa. Tijekom dana mladi će sudjelovati u misnom slavlju, te zajedničkom ručku, a ostatak dana provest će u druženju, sportu i drugim vrstama rekreacije. Na Čikeriju se ide biciklima, a svi zainteresirani trebaju doći do crkve Isusova Uskrsnuća u Subotici odakle je polazak u 8 sati.

Ž. V.

SLIJEDEĆI VIKEND PROŠTENJE NA BUNARIČU

Izmoliti zagovor Marijin

Hodočašće Majci Božjoj na Bunarić rezervirano je za posljednji vikend ovog mjeseca, 28. i 29. kolovoza. Ujedno je ovo i posljednji događaj u okviru proslave »Dužijance 2010«.

Trodnevnica, kao priprava za proštenje, počinje svaku večer u 19 sati, u srijedu 25. kolovoza prigodnom homilijom i krunicom, u četvrtak 26. kolovoza molit će se Božanski časoslov, a u petak 27. kolovoza će biti propovijed i pobožnost križnoga puta.

U subotu, 28. kolovoza, navečer u 19 sati počinje svečano bdijenje. Sastoji se od službe pokore, službe svjetla i svete mise, kada je i tijekom cijele noći moguća tiha molitva u svetištu. Bdijenje će predvoditi nadbiskup i metropolit beogradski mons. *Stanislav Hočevar*, biskup subotički mons. dr. *Ivan Péntes*, katedralni župnik mons. *Stjepan Beretić* i rektor svetišta mons. dr. *Andrija Kopilović*.

U nedjelju, 29. kolovoza, u 7 sati u kapeli će biti služena dvojezična misa koju će predvoditi oci franjevci. U 8 sati bit će biskupska misa na mađarskom jeziku koju će predvoditi subotički biskup mons. dr. *Ivan Péntes*, dok će u 10 sati biti služena biskupska misa na hrvatskom jeziku, a predvodit će je nadbiskup i metropolit beogradski mons. *Stanislav Hočevar*, uz koncelebraciju subotičkog biskupa mons. dr. *Ivana Péntesa* i svećenika iz subotičkih župa.

U 16 sati održat će se dvojezična sveta misa za bolesnike i spomen pokojnih bunaričkih hodočasnika.

Ž. V.

RADIO MARIA

NOVI SAD 90,0 MHz - SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz - PLANDIŠTE 89,7 MHz
LESKOVAC 107,4 MHz

<p>Kontakt: NOVI SAD Koste Abraševića 16 Redakcija: 021/4790529 Program: 021/4790464 SMS: 063/598441 radiomarija.srbija@gmail.com www.radiomarija.rs</p>	<p>Kontakt: SUBOTICA Starine Novaka 58 Redakcija: 024/692255 Program: 024/692259 SMS: 063/445523 mariaradio@tippnet.rs www.mariaradio.rs</p>
---	---

POMOŽITE RADIO MARIJI!

Broj računa: 160-324873-16
Banca Intesa a.d., Prima: Udruženje Marija,
21000 Novi Sad, Koste Abraševića 16

ODNOS S BOGOM I PREMA BOGU

Harmonije svijeta

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

Sve više osjećamo pitanje – u kakvom to vremenu živimo? Sve ove elementarne nepogode, pa klimatske promjene, te naša »tiha patnja« u svemu tome čak i vjernika nuka te postavlja Bogu pitanje: Je li Bože to Tvoja volja? Drugi postavljaju pitanje zašto nas se toliko kažnjava? Možda je opravdano i jedno i drugo pitanje, ali je svakako važno razmišljati o baštini koja nam je od Boga dana, a to je ova naša zemlja, ovaj kontinent, ova okolica u kojoj mi živimo i koja je odraz našega života. U ovom razmišljanju, kao i u sljedećem broju, želio bih razmišljati o ekologiji srca jer mi se čini da su pitanja opravdana, ali odgovor treba proizaći iz čovjeka. Bog ne može stvoriti nesavršeni svijet u kome bi vladala neuravnoteženost. On stvara svijet harmonije i htjeli mi priznati to ili ne, sav nered u svijet oko nas unosi čovjek. Svjesno ili nesvjesno, ali činjenica je da je »pobrkano« u svijetu naše djelo.

NISMO SAMI OD SEBE

Čovjek je darovano biće. Već naš razum nas upozorava da nismo sami od sebe. U času kad izgovorimo »ja«, već imamo relaciju prema dvije osobe: otac – majka. Čovjek je po naravi biće odnosa i ne može se ostvariti ako ne ostvari svoje ja u odnosu prema drugima. Darovan je sam sebi, ali je darovan sa zadatkom. Mi vjernici tu darovanost prihvaćamo kao očinski poziv – postojati. Ne jednostavno iz nečije stvarateljske moći, nego nadasve iz Božje ljubavi. Ako vjerujemo da se Bog može u svojoj biti izreći, kako to piše sveti Ivan evangelista – Bog je ljubav, onda je sve što Bog stvara ljubljeno. Niti ima, niti može Bog imati druge motive stvaranja osim da se njegova božanska ljubav razlije svijetom, a osobito u srcima našim, kako kaže apostol. Stoga je čovjek darovano biće i od samoga početka voljeno biće. Ta spoznaja ga upućuje da ne može živjeti izolirano kao da to nije stvarnost, nego izgrađuje u sebi odgovornost o kojoj onda ostvaruje svoje poslanje stvaranja odnosa sa stvorenim svijetom – od Boga ljubljenim. Bog ljubi sva svoja stvorenja. Međutim, stvoreni svijet kako god »diše« tom božanskom ljubavlju, ne može drugačije uzvratiti Stvoritelju svoje postojanje osim da postoji po onoj naravi koja mu je stvorena. Boga slavi jed-

nostavno postojanjem. Kod čovjeka je drugačije. Jer je bogo-ličan, čovjek je obdaren spoznajom i ljubavlju. To bi stari rekli razum i volja. Da, ali taj razum i volja, dakle čovječje duhovne moći, imaju i duhovnu dimenziju. Duhovno se ne može drugačije opredijeliti nego tako da se opredjeljuje slobodno motiviran ljubavlju. U toj slobodi opredjeljenja se ostvaruje i susret i s Bogom i s čovjekom i stvorenim svijetom.

ZAMISLITI SE NAD PONOROM SVOJE NUTRINE

Dakle, sve misli, odluke proizlaze iz čovjekove nutrine, kako Isus kaže: iz ljudskog srca. Srce je u svojim odlukama neistraživa tajna. Čovjek je i sam sebi i drugima trajna zagonetka, ali od te »higijene srca« ovisi svaka odluka i cjelokupno djelovanje čovjeka. Hvala Stvoritelju što nam je u srce usadio »barometar« – mjerilo vrijednosti, a to je savjest. Radi jasnoće napominjem da kada biblijski čovjek govori o srcu, onda ne razmišlja o dijelu tijela – organu – nego razmišlja o središtu čovjekove osobe, o njegovu »ja« gdje je on najviše kod sebe. O tome će sveti Augustin napisati nezaboravna djela analizirajući taj misterij ljudske savjesti i srca u svom glasovitom djelu Ispovijesti. Kako je u čovjekovoj nutрини sve njegovo bogatstvo i kako iz te nutrine proizlaze sva njegova djela, vrijedno je zamisliti se nad ponorom svoje nutrine. Jasno je da do dna našega bića vidi samo Bog. I najvještiji istraživalac i poznavalac samoga sebe još uvijek ostaje sebi u velikom dijelu tajna. Kolika je tajna tek onda za čovjeka drugi čovjek. Stoga se može zaključiti da je ljudska narav po naravi slična Bogu koji je Stvoritelj, a čovjeka je pozvao na sustvaralaštvo da nastavi dalje stvaranje ovoga svijeta i da ga kako kaže Pismo podvrgne sebi. U toj dimenziji »podvrći sebi« se krije druga vlastitost čovjeka, a to je da je gospodar. Čovjek je sličan Bogu po tom što je biće relacija i po tome što je pozvan biti Čovjek je sličan Bogu po tom što je biće relacija i po tome što je pozvan biti gospodar. Jasno da bi harmonija bila cjelovita, biće relacija i biti gospodar je samo onda harmonično ako je odnos s Bogom i prema Bogu u vertikali i horizontali uredan.

Čovjek je sličan Bogu

po tom što je biće

relacija i po tome

što je pozvan biti

gospodar. Jasno da

bi harmonija bila cje-

lovita, biće relacija i

biti gospodar je samo

onda harmonično ako

je odnos s Bogom i

prema Bogu u verti-

kali i horizontali ure-

dan.

TOPLO PREDJELO - PAPRIKA PUNJENA KRUMPIROM

Potrebno: 6 paprika babura, 6 krumpira (malo manjih nego paprike), 1 žlica nasjeckanog luka, sol, papar, malo narezane pancete, kiselo vrhnje ili mileram.

Priprema: Paprike operite, izdubite sredinu (uklonite peteljke i sjemenke), krumpir ogulite i naribajte na veći ribež. Luk sitno narežite, dodajte naribanom krumpiru, posolite, popaprite i sve zajedno izmiješajte. Pancetu također sitno narežite (može i domaću šunku) i s dobivenom smjesom puniti paprike. Paprike okomito posložite u nauljenu vatrostalnu posudu i stavite u pećnicu koju ste prethodno ugrijali na 200° C.

Pecite oko 40 minuta, izvadite iz pećnice pa onda na svaku papriku stavite veliku žlicu kiselog vrhnja. Vratite u pećnicu i zapecite još 15 minuta.

Savjet: Uz ovako punjene paprike možete poslužiti i svježi sir preliven kiselim vrhnjem. Ovaj jednostavan recept može biti toplo predjelo, glavno jelo ili prilog mesu.

GLAVNO JELO - PURETINA S ESTRAGONOM

Potrebno: 1 kg purećih prsa, 1 žlica vegete, 1-2 žličice suhog estragona, 3-4 žlice ulja, 50 ml vina, 150-200 ml vrhnja za kuhanje i 1 žličica škrobnog brašna.

Priprema: Pureća prsa natrijajte vegetom i estragonom, stavite u vatrostalnu posudu, prelijte uljem, pokrijte alu-folijom i pecite u pećnici zagrijanoj na 180° C oko 40 minuta. Tijekom pečenja po potrebi puretinu podlijte s malo vode. Nakon toga maknite foliju i nastavite peći još oko 20 minuta.

Pečenu puretinu izvadite, malo ohladite i narežite, a sok od pečenja procijedite. Dodajte vino, vrhnje i škrobno brašno, koje ste razmutili u malo vode. Umak kratko prokuhajte i prelijte narezane ploške mesa.

Uz ovo jelo možete poslužiti bareno povrće, koje također možete preliti dobivenim umakom.

DESERT - ČOKOLADNA LEDENA TORTA

Potrebno za biskvit: jaja, 70 g šećera, 70 g brašna, 2 žlice kakaa, malo mlijeka ili likera.

Potrebno za tamnu kremu: 75 g šećera, 2,5 dcl vode, 3 žumanjka, 2 jaja, 200 g čokolade za kuhanje, 2,5 dcl tučenog slatkog vrhnja, 1 vrećica želatine u prahu.

Potrebno za svijetlu kremu: 75 g šećera, 2,5 dcl vode, 3 žumanjka, 2 cijela jaja, 200 g bijele čokolade, 2,5 dcl tučenog slatkog vrhnja, 1 vrećica želatine u prahu.

Potrebno za glazuru: 50 g tamne čokolade i žlica ulja.

Priprema biskvita: Bjelanjke izmiksati, dodati šećer, te opet izmiksati u čvrst snijeg. Dodavati jedan po jedan žumanjak, te polagano miksati, lagano umiješati sjedinjeno brašno i kakao.

Peći u kalupu za torte (28 cm ili veći) koji smo prethodno namazali i pobrašnili ili obložili s papirom za pečenje. Peći na 190 stupnjeva 10-15 min. Pečeni biskvit odvojiti od podloge ili pek-papira, a potom ga ponovno vratiti u kalup i preliti nekim likerom ili samo mlijekom.

Priprema tamne kreme: Šećer i vodu prokuhati, jaja posebno pjenasto umutiti, pa u njih izliti vreli sirup od vode i šećera. Na pari ili u mikrovalnoj otopiti čokoladu, te je dodati u smjesu jaja i sirupa, sve lagano promiješati. Kad se prohladi dodati umućeno tučeno vrhnje i rastoplenu želatinu. Sve lagano, ali dobro ujednačiti da ne bude ni gusto ni rijetko. Sipati u kalup, te staviti u hladnjak da se stisne, tada pripremati svijetlu kremu.

Priprema svijetle kreme: pripremiti je isto kao i tamnu, samo s bijelom čokoladom. Sipati je u kalup na već pomalo stisnutu tamnu kremu. Kad se nakon nekoliko sati stisne i bijela krema staviti glazuru od čokolade ili na svaki posluženi komadić torte dodati rastoplenu čokoladu...

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Proštenje i blagoslov trudnica u župnoj crkvi sv. Roka u Subotici

Misno slavlje je predvodio preč. István Palatinus, župnik subotičke župe sv. Juraj

U SUSRET PETOM FESTIVALU DUHOVNIH PJESAMA **Hosanafest**

Festival hrvatskih duhovnih pjesama »Hosanafest«, po peti puta zaredom, bit će održan 5. rujna u Dvorani sportova u Subotici. Ovogodišnji moto festivala je »To je vjera naša, njom se dičimo!«. U natjecateljskom dijelu programa natjecat će se 15 skladbi koje su izabrane na natječaju na koji je pristiglo ukupno 39 pjesama.

Kao i prošle godine festival je dobrotvornog karaktera, te je prihod od prodaje ulaznica namijenjen za život i rad Humanitarno-terapijske zajednice za pomoć ovisnicima »Hosana«, koja djeluje na području Subotičke biskupije.

Ulaznice za festival mogu se kupiti već od 1. kolovoza po cijeni od 200 dinara i to kod organizatora ili u nekim župnim crkvama. Osim u preprodaji ulaznice će se moći kupiti i pri samom ulasku u Dvoranu sportova, prije početka programa.

Ove će se godine publici predstaviti: VIS »Mihovil« - Split, Kriste, VIS »Totus tuus« - Zagreb, Snježana Kujundžić - Subotica, Zvonimir Kalić - Vrpolje/Đakovo, VIS »Savao« - Zagreb, Anna - Podgora/Makarska, VIS »Proroci« - Subotica, Emanuel Majstorović - Velika Gorica, Tamara Babić - Subotica, VIS »Stope« - Blago/Korčula, Antonia Perak - Zagreb, VIS »Petrus« - Bački Monoštor/Sombor, VIS »Novo Nebo« - Zenica, Jelena Barić - Split i VIS »Gospa Jezerska« - Zagreb.

Ž. V.

Obitelji na blagoslovu trudnica

Poliklinika za vašu porodicu

www.badawi-su.com

POLIKLINIKA

Badawi

Pedijatrija	Kardiologija	Budwig protokol	Tehnika emocionalne slobode-EFT
Ginekologija	Ultrazvuk	Akupunktura	Masaža
Urologija	Gastroskopijska	Biorezonanca-SCIO	Bahove kapi
Neurologija	Laboratorija	Detox	Bioptron
Gastroenterologija	Alergotest	Ellman-Radiotalasna hirurgija	Magneti i ostalo...

Priprema za školu

Za desetak dana završava se ljetni odmor koji je trajao dva i pol mjeseca. Mnogima ovaj odmor nije bio dovoljno dug, a samo su se rijetki uželjeli škole. No, htjeli mi to ili ne, školske će obveze vrlo brzo započeti. Kraj je kupanju, igranju, ljenčarenju, kasnom lijezanju i ustajanju. Svi ste za jednu godinu stariji i trebali biste biti ozbiljniji, jer ipak škola donosi mnogobrojne obveze i odgovornosti.

Ovaj početak je osobito težak prvašićima, kojima svi vi stariji trebate pomoći da se lakše snađu.

Budite oprezni na putu do škole i ako je moguće pomozite mlađim i manje iskusnim prijateljima pri prelasku ulice.

Svaki je početak težak, ali kako bi vam kasnije bilo lakše, pokušajte odmah na početku sebi utvrditi pravila koja će vrijediti tijekom cijele godine. Isto važi i za učenje.

Ukoliko to još niste učinili, pripremite sav potreban školski pribor. Sve knjižare i prodavaonice pune su primamljive robe, raznih bilježnica, olovaka, pernica, uvijača i svega što vam je potrebno za školu, no, sva ta roba ima određenu cijenu, koja nije mala. Kako biste olakšali svojim roditeljima i imali nešto što drugi nemaju možete i sami uviti svoje bilježnice ili knjigu, također možete iskoristiti i stvari od prošle godine, naravno ovo ne važi za prvašiće. Svakako zamolite roditelje da vam osiguraju stolnu lampu.

Školska torba

Ukoliko ste se s roditeljima dogovorili da ćete kupiti novu školsku torbu ili ranac, najbolje je da idete skupa. Kada birate ranac ili torbu puno je važnije da vam dobro stoji na leđima i da vam je udobno nositi, nego koji je lik na njemu i kakve je boje. Naravno, znam da nećete kupiti ranac koji vam se ne sviđa, ali pokušajte sve uskladiti, pa i cijenu. Ranac ili torba treba imati šire remene, najmanje 4 cm, i da postoji mogućnost podešavanja dužine.

Činjenica je da rančevi nisu pogodni za manju djecu, s obzirom da uglavnom nisu prilagođeni obliku tijela, te mogu oštetiti kralježnicu. Ukoliko vam je torba od prošle godine sačuvana možete je samo malo osvježiti ili ukasiti vama dragim gumbićima, ukrasnim zihericama ili nekim naljepnicama.

Držač za olovke

Mnogi će reći kako vam držač ustvari nije niti potreban. Ukoliko želite red na stolu možete ga i sami napraviti, a koštati će vas pola sata zabavnog posla. Može biti raznih oblika, boje i veličine,

bitno je da vam stanu olovke i da nije previsok. Kako biste se lakše snalazili možete napraviti i nekoliko kutija za olovke u koje ćete poredati posebno sav školski pribor. Držač može biti bilo kakva staklenka koju ćete ukasiti temperama, izlijepiti dijelovima nekog vama dragog časopisa, ili ga obložiti jednobojnim kolaž papirom i na njega zaljepiti naljepnice vaših omiljenih likova. Držač ne mora biti strogo kružnog

oblika, nego može biti i kockast ili nekog drugog zanimljivog oblika. Evo primjera od čega se može napraviti držač: mala staklenka, neka keramička posudica, stara čaša ili šalica koja više nema dršku.

Osim držača, za stol možete napraviti i neku ukrasnu kutijicu ili malu pletenu košaricu u kojoj ćete držati razne sitnice, poput gumbice za brisanje, šiljila, raznih papirića i ostalih sitnica.

Pernica od traperica

Sigurno vam je od prošle godine ostala pernica koja je još uvijek očuvana, ali vam je dosadila. Možete je i sami preurediti ili napraviti novu. Jedino što je potrebno jest mašta. Staru pernicu možete osvježiti na više načina, no prije svega je operite i ostavite da se dobro osuši. Osim već spomenutih gumbića i naljepnica,

možete kupiti i flomastere koji se ne peru, one za materijal, i njima nacrtati nešto ili jednostavno ispisati slova, brojkice ili vaše ime. Ukoliko želite novu pernicu, možete ju napraviti i od starih traperica. Teksas je ove godine u modi, te tako sigurno nećete promašiti ukoliko to uradite. Naravno, na teksas možete još prišiti što poželite, a u ovaj posao morate uključiti i mamu ili baku, da vam pomognu pri šivanju.

Bilježnice

Na tržištu možete pronaći izuzetno veliki izbor bilježnica, malog i velikog formata. Također za sve njih postoje i uvijači koji štite bilježnicu. Njih također možete napraviti i sami od

ukrasnog papira, a nemojte zaboraviti naljepnice na kojima ćete napisati ime i prezime, razred i za koji je predmet ta bilježnica. Ukoliko imate brata ili sestru koji su ove godine prvašići, možete im pomoći, te njima nemojte pisati slovima pred-

met kao vama, nego ga označite znakovima, primjerice broj 5 može biti matematika, slovo A hrvatski jezik, za prirodu možete nacrtati cvijet i tako redom.

Cijene školskog pribora

Ukoliko još niste sve kupili, sada je krajnje vrijeme, jer su u svim knjižarama i većim tržnim centrima sniženja i akcije, tako da:

bilježnice A5 možete kupiti već od 13 dinara,
flomastere od 49
vodene bojice od 112
kolaž papir 42
drvene bojice - 12 komada od 42
blok broj 5 od 38
pernicu od 182
gumice od 25
grafitne olovke 5 komada od 19
vježbanku os 11
šiljilo s gumicom od 48

set ravnala od 30

škarice od 32

školske torbe i rančeve od 600

Ukoliko želite kvalitetniji pribor i cijene će biti veće.

Savjeti za pakiranje školske torbe

Prvo pravilo je da teške stvari trebaju biti bliže kralježnici. Najteže stvari spakirajte tako da vam budu uz leđa, bilježnice stavite u sredinu, a najlakše stvari, primjerice pernicu, sasvim naprijed.

Idealno mjesto za bocu s vodom ili sok jest vanjski džep sa strane.

Kod odabira bilježnice radije uzimajte one malog formata A5, osim ako nastavnik ne zahtijeva veliku bilježnicu, jer su male upola lakše. I redovito vadite knjige i bilježnice koje vam ne trebaju iz torbe te nosite samo ono što vam je potrebno za taj dan.

Organizirajte sebi vrijeme tako da i pokraj učenja i domaće zadaće imate i vremena za prijatelje, igranje i odmor. Svima vam želim sretnu i uspješnu novu školsku godinu!

Ž. Vukov

Kamp na temu »Hrvatski bunjevački suvenir«

Hrvatska čitaonica, kako smo već najavljivali i ove godine organizira ljetnji kamp na temu »Hrvatski bunjevački suvenir« na kojem će sudjelovati učenici osnovnih škola od 23. do 27. kolovoza. Za tih pet dana, djeca će imati priliku posjetiti Gradsku suvenirnicu, upoznati se sa suvenirima, njihovim značenjem, kao i načinom izrade. Također će i sami izrađivati suvenire od slame i kukuruzovine, glinamola, oslikvati će staklo, praviti minijature salaša, dermova i ostalih autentičnih predmeta. Kroz pjesmu i plesove, upoznat će se i s običajima

i tradicijom Hrvata Bunjevaca na ovim prostorima. Jedan dan djeca će imati organiziran izlet u Tavankut, gdje će pogledati izložbu slika nastalih na ovogodišnjoj koloniji XXV. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame. Pored svega navedenog tijekom ovogodišnjeg etno kampa djeca će upoznati nove prijatelje i na koristan i kvalitetan način iskoristiti vrijeme odmora.

Ž. V.

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Dužijanca na tavankutskom salašu

Vrijeme kad je nastala ova fotografija može se smjestiti u razdoblje između dvaju svjetskih ratova, a snimljena je na jednom od tavankutskih salaša u povodu završetka kosidbe (žetve) i obiteljskog slavlja dužijance.

Naime, tih su godina na svakom imalo bogatijem salašu svake godine održavane obiteljske dužijance, obično krajem srpnja ili početkom kolovoza, ovisno o vremenskim prilikama.

Na fotografiji se mogu uočiti svi članovi jedne bunjevačke obitelji počevši od unučadi, pa do dide, a možda čak i pradide, kao pripadnika najstarije generacije na salašu. Iza skupine djevojaka da se uočiti konjanik s »micikom« na glavi, kao i starija osoba s crnim šešikom. Nekoliko žena je obučeno u sefire i bijeli šling, dok su muškarci u građanskim odijelima s »pošama«. U sredini fotografije nazire se žitna kruna koju je skupina djevojaka na čelu s obiteljskom

bandašicom isplela od klasja žita i darivala je domaćinu salaša, ili je, pak, odnosila na nedjeljnu misu u mjesnu katoličku crkvu i predavala svećeniku.

Iza prvog plana fotografije nazire se poluotvoreni »ambetuš« s dvama zidanim otvorima, pokriven crijepom i »čatornama« (olucima) za odvod kišnice. Jednako tako daju se uočiti i dva mala stabla drača (bagrema) zasađena ispred ambetuša. Sve žene uredno su očesljanje s kondama.

U pozadini se također vidi i dio kotača karuca kojima su bandaš i bandašica prevezeni na salaš.

Ova fotografija također ima i faktografski značaj, jer pokazuje narodnu nošnju tog vremena, ali i druge etnološke detalje.

Može se samo pretpostaviti kako je poslije užne (ručka) ili večere priređena igranka na ledini uz svirku harmonikaša ili tamburaške bande.

Grgo Bačlija

www.supijace.co.rs

OD NJIVE DO TRPEZE.

JKP СубОТИЧКЕ ПИЈАЦЕ
Szabadkai Piacok KK
JKP Subotičke pijace

Čičovi

Kolovoz

Osmi mjesec u hrvatskom jeziku nosi naziv kolovoz, jer je ime dobio, najvjerojatnije, po činjenici da su se u ovom mjesecu »kola vozila«. Tako je bilo nekada kada su kola vukle životinje, a koje su se hranile i pojile sijenom i vodom. Današnja kola traže drugačiji, puno skuplji benzinsko-dizelski napoj, pa se sve manje »kola voze« tijekom ovoga posljednjega pravoga ljetnog mjeseca.

U sjeni gelegunja

Ivana Brlić Mažuranić

Kada je i gdje rođena Ivana Brlić Mažuranić?
S koliko se godina prvi puta pjesnički izrazila?
Kako se zove njezino najpoznatije djelo, prvi hrvatski roman za djecu i kada ga je objavila?
Pod kojim je nazivom 1916. objavila zbirku bajki?
Koje je godine bila prvi puta predložena za Nobelovu nagradu za književnost?
Kada je postala prvom ženom članicom JAZU?
Koje je godine umrla Ivana Brlić Mažuranić?

Rođena je 18. travnja 1874. godine u Ogulinu.
S devet godina (1884.), kada je napisala dvije pjesmice na francuskom jeziku.
»Kudnovate zgrade i nezgode šegrtla Hlapica« (1913. godine).
»Priče iz davnine«.
1931. godine.
Postaje dopisnim članom 1937. godine.
Umrla je 21. rujna 1938. godine u Zagrebu.

U velikom akvariju ogromni morski pas promatra posjetitelje i uzdiše:

- Tako blizu, a tako daleko...

Što je potrebno slonu ukoliko ima proljev?
Puno prostora!

Idu vuk i zec noću šumom, a zeko će:

- Znaš vuče, ja se pomalo plašim.
- Ja se više plašim kako ću se sam vraćati kući.

Zove muha pauka mobitelom, a ovaj odgovara:
- Slabo te čujem, nisam u mreži.

POGLED S TRIBINA

Treneri

Stara je nogometna istina kako je »gorak« trenerski kruh. Posljednji koji su njegovu gorčinu okusili su *Velimir Zajec* i *Tomislav Steinbrickner*, bivši treneri Dinama i Osijeka, a kako stvari izgledaju niti izbornik Srbije *Radomir Antić* ne stoji baš najbolje glede svoje budućnosti na čelu državne nacionalne reprezentacije.

Ali, tako je to u svijetu profesionalnog nogometa u kojemu se »med i žuč« konstantno smjenjuju, a stručnjaci uzdizani u visine svoga zanata, temeljem predašnjih uspjeha, u samo nekoliko dana ili tjedana bivaju ekspresno skidani sa zvjezdanog neba slave. No, svi to shvaćaju kao posve normalan slijed stvari u profesiji kojom su se odlučili baviti i brže bolje nalaze nove angažmane. Najsvježiji je primjer bosanskohercegovačkog stručnjaka *Vahida Halilhodžića* (nekad glasovitog centarfora) koji je neposredno pred početak Svjetskog prvenstva u Južnoj Africi dobio otkaz od nogometne federacije Obale Bjelokosti, a prije nekoliko dana imenovan je za novog trenera hrvatskog prvaka Dinama. Vrlo će vjerojatno i »Zeko« ubrzo pronaći novo nogometno »uhlebljenje«, a nesretnu modru epizodu brzo zaboraviti. Lopta je okrugla, svijet se okreće, a život ide dalje.

Do novog uspjeha, razočaranja i natrag...

D. P.

NOGOMET

Hajduk preuzeo vrh

Visokom pobjedom na gostovanju kod Intera (5:0) na gostovanju u Zaprešiću nogometaši Hajduka preuzeli su vodstvo na tablici Prve HNL.

Aktualni branitelj naslova Dinamo uspio je povratiti pobjednički ritam svladavši gostujuću momčad Karlovca na svom Maksimiru (4:2), dok je najugodnije iznenađenje u prva četiri kola načinila ekipa Zagreba koja se u protekloj sezoni borila za opstanak, a sada se s 10 osvojenih bodova nalazi u vrhu.

Ostali rezultati 4. kola: Osijek - Lokomotiva 0:0, Šibenik - Zagreb 0:1, Zadar - Cibalia 0:0, Split - Slaven 3:0, Rijeka - Varaždin 1:1, Hrvatski dragovoljac - Istra 1961 1:1.

Tablica: Hajduk, Rijeka, Zagreb 10, Slaven 9, Cibalia 8, Dinamo, Lokomotiva 7, Split, Karlovac 6, Varaždin 5, Zadar 4, Osijek 3, Šibenik, Hrv. dragovoljac, Istra 1961 1, Inter 0.

KOŠARKA

Hrvatski kadeti prvaci Europe

Novi košarkaški talenti konstantno se pojavljuju na hrvatskom tlu, a novu tvrdnju ponovno je dokazala kadetska reprezentacija Hrvatske koja je osvojila prvo mjesto na Europskom prvenstvu igranom prošloga tjedna u Crnoj Gori. U finalnom susretu Hrvatska je bila bolja od vršnjaka iz Litve (80:52), a Darijo Šarić je proglašen MVP (najkorisnijim) igračem prvenstva.

RUKOMET

Ivano Balić najbolji svih vremena

Uranketi portala IHF-a, najbolji hrvatski rukometaš *Ivano Balić* izabran je za najboljeg rukometaša svih vremena. U izboru je

sudjelovalo 11.000 glasača, a Balić je dobio 48,7 posto glasova. Drugo mjesto osvojio je francuski reprezentativac *Nikola Karabatić* s 33,7 posto dobivenih glasova.

TENIS

Krizna Čilića

Najbolji hrvatski tenisač *Marin Čilić* nalazi se u kriznom razdoblju ovog dijela sezone, a novi neuspjeh doživio je već na startu ATP tur-

nira Masters serije koji se igra u Cincinatu (SAD), kada ga je u susretu prvoga kola svladao *Ciprian Baghdatis* (6:4, 7:5). A tjedan je tako lijepo započeo za njega jer je poslije duljeg vremena doživio pomak na ATP ljestvici (12. mjesto).

NOGOMET

Bačka – Radnički 0:0

SUBOTICA – Nogometaši Bačke nisu uspjeli pobjedom započeti novu sezonu Vojvođanske lige skupina Istok, nakon što su na svom terenu od-

grali neodlučno (0:0) protiv Radničkog iz Bajmoka. Novu momčad po prvi puta u ligaškom natjecanju predvodio je novi trener Saša Đurasović. Bačka: Tumbas, Lukač, Guberinić, Mrković, Jovetić, Babić, Rajkovača, Perović, Antić, Trešnjik i Nikutić.

Remi Spartak ZV

SUBOTICA – Superligaška premijera na Gradskom stadionu u Subotici nije donijela 3 boda domaćoj momčadi Spartaka Zlatibor vode, jer su se gosti iz Borče uspjeli obraniti i završiti susret 1. kola sa za njih zadovoljavajućim neodlučenim rezultatom (1:1). BSK je poveo golom Alivodića (17), dok je Torbica poravnao rezultat u 78. minuti susreta.

Spartak Zlatibor voda: Aleksić, Stevanović, Šarac, Simović, Milanković (46. Mirić), Bratić, Adamović, Torbica, Veselinov (66. Nosković), Ubiparip (73. Mui), Antić.

MALI NOGOMET

Titula za SuperInfo

SUBOTICA – Završena je ljetna biznis liga u malom nogometu u zajedničkoj organizaciji Gradskog resora za sport i mladež i JKP-a Stadion. Na turniru je sudjelovalo 16 ekipa koje su bile podijeljene u dvije skupine. Prvo mjesto pobjedom u finalu protiv Sutransa (3:1) osvojila je momčad SuperInfo kojoj je pripala i novčana nagrada u iznosu od 20.000 dinara.

Treće mjesto osvojila je ekipa Keno Group nakon izvođenja penala u malom finalu protiv Okružnog zatvora (5:4). Za najboljeg vratara turnira proglašen je Josip Neorčić (Sutrans), najbolji strijelac je Nebojša Benčik (SuperInfo), dok je za najboljeg igrača proglašen Bojan Simeunović (Okružni zatvor).

STOLNI TENIS

Stolnoteniski turnir za rekreativce SU TOP 13

SUBOTICA – U sportsko-rekreacijskom centru JKP Stadion u subotu, 14. kolovoza, održan je stolnoteniski turnir za rekreativce SU TOP 13 za mjesec kolovoz, a prvo mjesto je pripalo Čabi Leneru iz momčadi Stiga. Kompletan poredak:

1. Lener Čaba (Stiga) 11\1 zlatna medalja,
 2. Dragan Todorović (JKP Stadion) 10\2 srebrna medalja,
 3. Istvan Klem (JKP Stadion) 9\3 i 4. Boško Lončar (JKP Stadion) 9\3 brončane medalje.
 5. Joso Stipić (Sastex) 8\4
 6. Mačuš Lakatoš (JKP Stadion) 7\5
 7. Andrej Kočmaroš Peić (Spartak) 5\7
 8. Zoltan Marušin (Bolnica) 5\7
 9. Franjo Breščanski (JKP Stadion) 5\7
 10. David Havedić (Spartak) 4\8
 11. Kristijan Kovač (Hajdukovo) 3\9
 12. Adrijan Harmat (Spartak) 2\10
 13. Miodrag Bogdanović (Željezničko naselje) 0\13
- Sljedeći mjesečni turnir za rekreativce predviđen je za rujan.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Mogućnost odloženog plaćanja.
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtnne pomoći koju daje PIO.

SONĆANSKI DINAMO NA PRAGU NOVOG PRVENSTVA

U novu sezonu s optimizmom

Ekipa obnovljena, a prostorije renovirane * Bez angažmana društvene zajednice nogometašima se ne mogu osigurati pristojni uvjeti

Nova ekipa NK Dinamo

Dani ljetne stanke za natjecateljski pogon NK Dinama iz Sonte su prošlost. Nogometaši se pod vodstvom trenera *Željka Vidakovića* pripremaju za novu natjecateljsku sezonu u Međuopćinskoj ligi Sombor – Apatin – Odžaci – Kula, koja će startati u nedjelju, 22. kolovoza. Za razliku od nogometaša, članovi Upravnog odbora bili su vrlo aktivni. Iako je klub u kroničnoj besparici, poduzeto je više dragovoljnih akcija, a osigurana je i izvjesna količina građevinskog materijala po vrlo povoljnim uvje-

tima, tako da su u prostorijama na Dinamovom stadionu poduzete mjere u cilju sprječavanja urušavanja najkritičnijih dijelova, a uz dragovoljni rad *Lazara Čendera*, *Spomenka Kušlića* i *Marija Jakšića* uređena je i prostorija s tuševima za igrače.

U srijedu, 11. kolovoza, započeta je i sanacija krova na cijeloj površini objekta. Materijal potreban za ove radove osigurala je MZ Sonta, a izvest će ih prijatelji kluba uz minimalnu nadoknadu. Nakon duljeg vremena riješeno je i pitanje angažmana domara kluba.

Lijepa gesta **Srdana Vidakovića**

Lopte, prsnici i boce na dar

Nogometaš hrvatskoga prvoligaša NK Osijeka **Srdan Vidaković**, rođen u Sonti, donirao je svojim prijateljima iz NK Dinama deset nogometnih lopti, garnituru prsnika-markera i garnituru boca za osvježavajuće napitke.

»Poznato mi je u koliko je teškoj materijalnoj situaciji Dinamo i ovo je samo moj skromni dar starim prijateljima. Iako redovito igram za NK Osijek, uspio sam pogledati i skoro sve utakmice kluba iz mog rodno mjesta. Većina igrača su moji prijatelji iz pionirskih i juniorskih dana i s njima se radujem svakoj pobjedi, s njima tugujem i tješim ih zbog svakog poraza. Ujedno apeliram i na sve Sonćane širom svijeta da svoju ljubav za Sontu i sonćanski sport pokažu na sličan način, jer su ovi dečki svojim radom i zalaganjem zaslužili puno bolje uvjete nego što ih imaju.«

»Prostorije na stadionu su nam u kritičnom stanju. Dugo u njih nije ništa ozbiljnije ulagano, a ove

godine su nastale i nove štete zbog djelovanja enormne količine oborina i podzemnih voda. Stoga nam je prijeko potrebna hitna intervencija društvene zajednice, kako bi se objekt sanirao i time se izbjeglo njegovo urušavanje, jer klub, jednostavno, sredstava nema, a zbog teške gospodarstvene situacije nismo u stanju osigurati ni kvalitetne sponzore. Raduje me i da smo konačno riješili pitanje domara. Klub nije u mogućnosti za ovaj posao davati nikakvu nadoknadu, rad domara se kompenzira ustupanjem stambenoga prostora u sklopu objekta i pokrivanja dijela potrošene električne energije. Ljudi koji su se prijavili ponudnim su zadovoljni, sad nam je problem osigurati sredstva za hitno renoviranje prostorija namijenjenih njihovom stanovanju, jer evo, prvenstvo nam je na pragu i domar nam je neophodan«, kaže predsjednik Upravnog odbora **Marinko Domić**.

Ivan Andrašić

Izastanstvo općine Apatin u obilasku Dinamovih prostorija

Sanacija objekta hitno potrebna

U utorak, 10. kolovoza, zamjenik predsjednika općine Apatin **Miodrag Bakić** i zamjenik predsjednika Skupštine općine **Mirko Cvetičanin** sa suradnicima, u pratnji tajnika MZ Sonta **Renate Kuruc**, obišli su prostorije na stadionu Dinama. Nakon uvida u trenutno stanje zaključili su da je objektu hitno potrebna sanacija, kako bi se izbjegla svaka opasnost za veliki broj nogometaša svih dobi, koji prostorije i rabe.

»Izgradnjom sportske dvorane u Sonti stvoreni su odlični uvjeti za bavljenje mladih sportom, međutim ni u kom slučaju zbog toga ne smijemo zanemariti objekte poput ovoga. Dinamo ima zavidnu tradiciju, a znam da i danas okuplja oko 200 djece i odraslih, koji su na bilo koji način uključeni u rad. Ovdje su ponikli mnogi nogometaši koji su kasnije napravili karijeru u zemlji i inozemstvu. Ove prostorije su odista u kritičnom stanju i mi, jednostavno, moramo provesti sve mjere neophodne za renoviranje ovoga objekta. Tražit ćemo pomoć i od šire društvene zajednice, jer višenacionalna sredina poput Sonte to i zaslužuje«, rekao je **Miodrag Bakić**.

ŽELJKO KRAJAN, TENISKI TRENER

Odgovornost, obveze i nomadski život

Već na samom startu karijere ostvario je veliki uspjeh i odveo Ruskinju Dinaru Safinu do svjetskog broja jedan

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Ozbiljnija ozljeda ramena i puknuće mišića na nozi natjerali su *Željka Krajana* (1979.) na prerani prekid karijere profesionalnog tenisača (najbolji plasman – 88. mjesto ATP ljestvice u kolovozu 2002.), ali je svoj tenisački život odlučio nastaviti kao trener. Kako sam kaže, u vrijeme kada se počeo baviti treniranjem drugih nije niti pretpostavljao kako će ga život odvesti u ženski tenis, gdje je Ruskinju *Dinaru Safinu* doveo do prvoga mjesta svjetske WTA ljestvice i postao jedan od najcjenjenijih trenera današnjice.

»Nažalost, ozljede su uvjetovale moj prerani prekid karijere, iako sam nakon operacija pokušao igrati još godinu dana. Posljednji pravi meč na ATP touru odigrao sam u 2. kolu Umaga protiv *Carlosa Moye* i tu se moja ozbiljnija igračka karijera završava«, kaže *Željko Krajana*.

ULAZAK U SVIJET ŽENSKOG TENISA

Usljedile su četiri godine u kojima je *Željko Krajana* još uvijek bio u tenisu, igrajući povremeno ligu u Njemačkoj i trenirajući mlađe igrače. A onda se na preporuku *Ivana Ljubičića* dogodio veliki obrat u njegovom životu i trenerskoj karijeri.

»Ivan me je preporučio *Dinari Safin*oj, koja je u to vrijeme, prije dvije godine, bila bez trenera i željela je nekog novog coacha koji nije iz svijeta ženskog tenisa. Igrom slučaja, iako nisam nikada razmišljao o

ženskom tenisu, našli smo se i započeli suradnju koja je na koncu okrunjena njezinim usponom do prvoga mjesta na WTA ljestvici. Takav golemi uspjeh već u prvom poslu na samom početku trenerske karijere puno znači za daljnji tijek moga angažmana u svijetu ženskog tenisa. Smatram kako je iznimno važno, kao i u svemu drugom, napraviti dobar start, jer nakon toga sve ide u puno boljem smjeru. Tko zna, da nije bilo tako s *Dinarom*, vjerojatno bih se ubrzo vratio muškom tenisu.«

USPON PREMA SVJETSKOM BR. 1

»Na *Dinarinom* putu prema vodećoj poziciji u ženskom profesionalnom tenisu izdvojio bih nekoliko mečeva kada je već postajalo jasno da ima kvalitetu za broj jedan. Bilo je to na drugom turniru koji smo skupa radili u *Miamiu*, kada je izgubila u četvrtfinalu, ali je do tada uspje-

la pobijediti Amerikanku *Lindsay Davenport*, koju prije nikada nije uspjela dobiti. Zatim je tu pobjeda na turniru u Berlinu (svladala *Serenu Williams* i *Justine Henin*), koja ju je i definitivno katapultirala u sami vrh ženskog tenisa.

HRVATSKI ŽENSKI TENIS

Iako Hrvatska trenutačno ima jednog od najboljih svjetskih trenera, u ovom trenutku nacionalni ženski tenis ne spada niti blizu svjetskog vrha.

»Iskreno, ne pratim pretjerano hrvatski ženski tenis, osim možda nastupe *Petre Martić* koju imam priliku vidjeti na pojedinim turnirima WTA toura. Ona ima velikog potencijala, mlada je, talentirana, i pred njom je lijepa budućnost, dok za ostale igračice ne bih mogao ništa reći jer ih nisam gledao.«

ŽIVOT PROFESIONALNOG TRENERA

»Za razliku od igračkog, život teniskog trenera je na neki način još teži. Jer kada sam bio igrač igrao sam sam za sebe, kada mi je bilo dosta putovanja uzio bih odmor od dva do tri tjedna i isključivao se iz svega, a toga sada nema, jer ja sam taj koji mora o svemu brinuti i voditi igračicu kroz sve. Odgovornost i obveze su veće, a život je i dalje nomadski od turnira do turnira. Teško i naporno jest, ali se još uvijek mogu s time nositi.«

ODNOS IGRAČICA – TRENER

»U ženskom tenisu, za razliku od muškog, po mom mišljenju najbolje je razvijati prijateljski odnos. Cure su, istina, prilično zahtjevne, ali kada nekome vjeruju – to mora biti prijateljski odnos.«

USPOREDBA MUŠKOG I ŽENSKOG TENISA

Uvijek se laički uspoređuju snaga i kvaliteta muškog i ženskog tenisa, a evo prilike čuti i komentar vrhunskog stručnjaka za ženski tenis

»Objektivno rečeno, usporedba jednostavno nema nikakvog smisla. Najbolja ženska igračica ne može pobijediti niti jednog tenisača koji ima neki bod na muškoj ATP listi. Jednostavno, u pitanju su dva različita pojma i dva različita sporta. Ženski tenis je u mnogome napredovao, u tehnici i snazi, ali muški tenis je ipak mnogo jači zbog tjelesnih predispozicija muškog spola.«

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

PETAK
20.8.2010.

05.40 - Najava programa
 05.45 - Trenutak spoznaje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Pet zvjezdica 2, serija
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Između zemlje i neba:
 U zemlji plemena
 Venda, dok. serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - More ljubavi,
 telenovela
 13.15 - Ljetna slagalica
 14.10 - Vijesti
 14.20 - Sutra je novi dan 1,
 serija
 15.05 - Hrvatsko podmorje 5
 - Priče iz dubina:
 Mala mora
 15.35 - A sad u Europu!
 16.20 - Luda kuća 1,
 humoristična serija
 17.00 - Vijesti
 17.10 - Hrvatska uživo
 18.30 - Čarolija 10, serija (R)
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Bean... film vrhunske
 katastrofe, američko-
 britanski film (R)
 21.40 - Dnevnik 3
 22.10 - Vijesti iz kulture
 22.20 - Dr. House 2, serija
 23.10 - Paklena noć u
 Amsterdamu,
 nizozemsko-
 njemački film (R)
 00.45 - Libertinac: Otrav za
 žene, britanski film (R)
 02.35 - Zvezdane staze:
 Enterprise 4, serija
 03.20 - Knez i djevojka 3,
 serija
 04.05 - Studio 60 na Sunset
 Stripu, serija (R)
 04.50 - Fotografija u Hrvatskoj
 04.55 - A sad u Europu!
 05.40 - Ljetna slagalica
 06.30 - More ljubavi

07.00 - Panorame turističkih
 središta Hrvatske
 08.00 - Najava programa
 08.05 - TV vrtić: Brzina
 08.15 - Na kraju ulice: Odjeća
 08.30 - 101 dalmatinac
 08.55 - Šaolinski obračun
 09.15 - Dexterov laboratorij
 09.40 - Glazbeceda: Slovo F
 09.50 - Izazovi: Kao riba u

vodi, hrvatski
 dokumentarni film
 10.05 - Na prvi pogled,
 serija za djecu
 10.30 - Mali ptičar,
 iranski film
 12.00 - Afrika, čarobni
 kontinent,
 dokumentarna serija (R)
 12.25 - Beverly Hills 2, serija
 13.10 - Beverly Hills 2, serija
 13.55 - Simpsoni 18, serija
 14.15 - Crveni patuljak 7,
 humoristična serija
 14.45 - Zvezdane staze:
 Enterprise 4, serija
 15.30 - Knez i djevojka 3,
 serija
 16.15 - U grad!, američki film
 17.50 - Istraživači ledenjaka,
 dokumentarni film (R)
 18.40 - Mučke 6a, serija
 19.30 - Garaža-retro Stop
 20.05 - Večernja škola
 20.40 - Vijesti na Drugom
 20.50 - Bitange i princeze 2,
 humoristična serija
 21.25 - Bitange i princeze 2,
 humoristična serija
 22.05 - Mjesec Komanča,
 mini-serija
 23.40 - Studio 60 na Sunset
 Stripu, serija
 00.25 - Mučke 5a, serija
 00.55 - Mučke 5a, serija
 01.25 - Mučke 5a, serija
 01.55 - Mučke 5a, serija
 02.25 - Mučke 5b, serija
 03.25 - Kraj programa

07:00 Naši najbolji dani, serija
 07:55 Yu-gi-oh GX
 08:20 Bumba, crtana serija
 08:35 Peppa, crtana serija
 08:50 Fifi, crtana serija
 09:00 Dona Barbara, serija
 10:50 U ime ljubavi, serija
 12:50 IN magazin
 13:35 Baywatch, serija
 14:30 Dona Barbara, serija
 16:25 U ime ljubavi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:20 U ime ljubavi, serija -
 nastavak
 18:30 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Utrka s vremenom 1,
 igrani film
 21:40 Utrka s vremenom 2,
 igrani film
 23:15 Zaboravljeni, film
 00:50 Male noćne priče, show
 02:20 Osumnjičeni, film
 03:55 Poglavlje 27, igrani film
 05:20 Baywatch, serija
 06:05 IN magazin
 06:40 Kraj programa

07.45 Miffy, animirana serija
 08.00 YooHoo i prijatelji,
 animirana serija
 08.15 RTL ritam zona - Urban,
 glazbena emisija
 10.30 Bibin svijet, serija
 11.00 K.T.2, serija
 11.40 Ekluziv, magazin (R)
 12.00 Punom parom,
 kulinarski izazov
 12.30 Nestala, telenovela
 13.15 Los Victorinos,
 telenovela
 14.05 Andeo i vrag, telenovela
 (dvije epizode) (R)
 15.40 Cobra 11,
 serija (dvije epizode)
 17.25 Bibin svijet,
 serija (dvije epizode)
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekluziv, magazin
 19.10 Ne daj se, Nina!,
 humorna drama
 20.00 Vlak odmetnika,
 igrani film, akcijski
 21.40 Čelični Orao,
 igrani film, akcijski
 23.45 Vijesti
 00.00 Porkyjeva osveta,
 igrani film, komedija
 01.30 Astro show, emisija uživo

SUBOTA
21.8.2010.

07.15 - Najava programa
 07.20 - Glas domovine
 08.00 - Vijesti
 08.15 - Kinoteka - ciklus
 klasičnog vesterna:
 Karavana hrabrih,
 američki film
 09.40 - Fotografija u Hrvatskoj
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.20 - Kućni ljubimci
 10.55 - Normalan život,
 12.00 - Dnevnik
 12.35 - More ljubavi
 13.20 - Prizma
 14.05 - Ekumena: Religija
 u postkomunizmu,
 religijski program
 14.55 - Reporterji - izbor:
 Ubojstva albina u Africi
 15.50 - Znanstvene vijesti
 16.00 - Euromagazin:
 Španjolska fronta
 16.35 - Vijesti
 16.50 - Kulturna baština:
 Zagrebačke fontane
 17.05 - Jelovnici izgubljenog
 vremena (R)
 17.25 - Prirodni svijet 3,
 dokumentarna serija
 18.20 - Lijepom našom:
 Ilok (1.)
 19.16 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Kuća debele mame 2,
 američki film (R)

21.50 - Vijesti
 22.15 - Festival Dalmatinska
 šansona Šibenik,
 odložni prijenos
 23.50 - Filmski vikend s
 Liamom Neesonom:
 Darkman, američki film
 01.20 - Festival Dalmatinska
 šansona Šibenik,
 proglašenje pobjednika
 01.40 - Noć kulturnih filmova:
 Brza cesta, američki film
 03.20 - Noć kulturnih filmova:
 Baby Face, američki
 film (R)
 04.35 - Fotografija u Hrvatskoj
 04.40 - More ljubavi

07.00 - Panorame turističkih
 središta Hrvatske
 07.55 - Najava programa
 08.00 - Žutokljunac:
 Divlji zapad
 08.30 - Vrijeme je za Disneyja:
 101 dalmatinac
 -- -- - Vrijeme je za Disneyja:
 Moji prijatelji Tigar i
 Pooh
 09.15 - Cijele note, serija
 09.40 - Slučaj za ekipu BARZ,
 serija za djecu (R)
 10.05 - Sportske igre mladih
 (8/12)
 10.20 - Briljanteen
 11.05 - Scooby Doo i
 čudobište iz Loch
 Nessa, američki film
 za djecu (R)
 12.25 - Hrvatski pisci na TV
 ekranu - Tito Strozzi:
 Igra i zbilja
 13.35 - Čovjek i afrička fauna:
 Parkovi protiv prirode,
 dokumentarna serija (R)
 14.35 - KS automagazin
 15.05 - 4 zida
 15.40 - Oluja svih oluja,
 američki film
 17.45 - Početak gladi,
 dokumentarni film (R)
 18.40 - Mučke 6a, serija
 19.30 - Tuđinci u Americi,
 humoristična serija (R)
 19.50 - Cocco Bill, crtani film
 20.10 - HNL - utakmica
 22.10 - Struna u krvi 6, serija
 23.45 - Mini HNL
 00.05 - Mučke 5b, serija
 01.05 - Mučke 5b, serija
 02.25 - Mučke 6a, serija
 03.15 - Mučke 6a, serija
 04.05 - Kraj programa

07:00 Legenda o tri muškarca
 08:45 Dora, crtana serija
 09:10 Timmy Time
 09:25 Ben Ten Alien Force,
 crtana serija

HRT1, 21.8.2010. 17:25
Prirodni svijet 3, dok. serija
(NATURAL WORLD: THE
GREAT WHITE SHARK -
SWIMMING WITH JAWS)
Naslov epizode: VELIKA
BIJELA PSINA - PLIVAJUĆI
S RALJAMA
Epizoda: 10.

Mike Rutzen je svjet-
 ski poznati ronilac koji
 pliva s morskim psima.
 Napravio je više od
 stotinu urona s velikim
 bijelim psinama izvan
 kaveza. Zvuči li vam
 to riskantno? Mike ima
 jedinstvenu sposobnost
 da komunicira s njima

09:50 Naša mala klinika,
 serija
 10:50 Dodir s neba, serija
 11:50 Frikovi, serija
 12:45 Smallville, serija
 13:40 Legenda o tri muškarca,
 igrani film
 15:30 Naoružan i opasan, film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Nad lipom 35, show
 18:10 Lud, zbunjen, normalan,
 serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Elitni ubojice, film
 21:40 Krvavi zločin, film
 23:15 Smrtonosna zavjera,
 igrani film
 00:45 Male noćne priče, show
 02:15 Vožnja smrti, igrani film
 03:50 Zatišje, igrani film
 05:50 Frikovi, serija
 06:35 Kraj programa

07.35 Miffy, animirana serija
 08.15 2 glupa psa, crtana serija
 08.35 Bakugan, crtana serija
 09.00 Ne daj se, Nina!,
 humorna drama (dvije
 epizode) (R)
 11.05 Jedna od dečkiju,
 humoristična serija
 11.30 3 ninje, igrani film,
 akcijska komedija (R)
 13.05 Dracula: veseli mrtvac,
 film, horor komedija
 14.35 Pustolovine Pluto
 Nasha, film, komedija
 16.15 Rat, film, drama (R)
 18.30 Vijesti
 19.05 Zvijezde Ekstra: Farah
 Fawcett, zabavna
 emisija (R)
 20.00 Tigar i zmaj,
 igrani film, akcijski
 22.00 Slučaj Pelikan,
 igrani film, triler
 00.20 Pakleni red, film, horor
 02.05 Astro show, emisija uživo

putem govora tijela pa zbog toga uspijeva proći neozlijeđen. Međutim, pred njim je najveći izazov do sada. On treba zaroniti među te grabežljivce dok love i hrane se. Nitko do sad nije proučavao hranidbene navike velike bijele psine iz takve blizine. Jeste li znali?

Sa svojih 6 metara dužine i 2.250 kilograma težine, velika bijela psina

je najveća grabežljiva riba na svijetu. Od travnja 2007. godine velike bijele psine su zaštićene na udaljenosti 200 nautičkih milja (370 kilometara) od obale Novog Zelanda.
 Odabrao: Delo Hadžiselimović
 Producent: Joe Kennedy

NEDJELJA 22.8.2010.

- 05.25 - Najava programa
- 05.30 - Lijepom našom: Ilok
- 06.25 - TV kalendar
- 06.37 - Euromagazin: Španjolska fronta
- 07.10 - Ekumena: Religija u postkomunizmu, religijski program
- 08.00 - Vijesti
- 08.10 - U počast Carlosu Kleiberu: Bečka filharmonija i Riccardo Muti u Ljubljani (1. dio)
- 09.15 - Fotografija u Hrvatskoj
- 09.25 - Rijeke Hrvatske: Krka, dokumentarna serija
- 09.55 - Vijesti iz kulture (R)
- 10.00 - Vijesti
- 10.10 - Umorstva u Midsomeru 12, serija (R)
- 11.40 - manjinski MOZAIK
- 12.00 - Dnevnik
- 12.30 - Plodovi zemlje
- 13.25 - Rijeka: More
- 14.00 - Obale: Lofoten, komešanje u fjordovima - dokumentarna serija
- 14.55 - Mir i dobro
- 15.30 - Vijesti
- 15.40 - Klapa Intrade, snimka koncerta (2. dio)
- 16.40 - Biti ili ne biti, američki film
- 18.30 - Nevolje jednog Branimira, serija
- 19.05 - Baltazar, crtana serija
- 19.16 - LOTO 6/45
- 19.30 - Dnevnik
- 20.10 - Stipe u gostima, serija
- 20.55 - Troja, američki film
- 23.35 - Vijesti
- 23.50 - Vijesti iz kulture
- 00.00 - Filmski vikend s Liamom Neesonom:

- Kinsey, američko-njemački film
- 01.55 - Buđenje mrtvih 7, mini-serija
- 02.45 - Buđenje mrtvih 7
- 03.35 - Skica za portret
- 03.40 - Ritam tjedna, glazbeni magazin
- 04.20 - Plodovi zemlje
- 05.10 - Rijeka: More

- 07.00 - Panorame turističkih središta Hrvatske
- 07.55 - Najava programa
- 08.00 - Jura Hura, serija za djecu
- 08.30 - Trolovi, crtana serija (R)
- 08.55 - Trolovi, crtana serija (R)
- 09.20 - Željezni div, američki animirani film (R)
- 10.48 - Biblija
- 10.58 - Reka kraj Koprivnice: Misa, prijenos
- 12.05 - Putovanja željeznicom: Vlakom kroz Skandinaviju, dokumentarna serija (R)
- 12.55 - More trave, američki film (R)
- 15.00 - Nećak, irski film (R)
- 16.40 - Kronika jednoga kraha, nulta godina - dokumentarni film (R)
- 17.30 - Vaterpolo: Hrvatska - Rusija, reportaža
- 17.45 - Zürich: Atletika - Dijamantna liga, snimka
- 18.40 - Mučke 6a, serija
- 19.30 - Garaža: Swingers
- 20.05 - Majmunarije, film
- 21.40 - Zakon!, serija
- 22.15 - Video na(d)zor
- 22.45 - Prikrasni 3, serija
- 23.10 - Ritam tjedna, glazbeni magazin
- 23.50 - Zoran Todorovich i Nadia Michael u Dubrovniku, koncert ozbiljne glazbe (1. dio)
- 00.35 - Kraj programa

- 07.35 Dodir s neba, serija
- 08.30 Dora, crtana serija
- 08.55 Timmy Time, crtana serija
- 09.10 Ben Ten Alien Force, crtana serija
- 09.35 U slučaju frke, serija
- 10.00 Naša mala klinika, serija
- 11:00 Žene američkih vojnika, serija
- 12:50 Automotiv, auto-moto magazin
- 13:20 Naoružan i opasan, igrani film

- 14:50 Vitezovi Hollywooda, igrani film
- 16:25 Izazov života, film
- 17:00 Vijesti Nove TV
- 17:10 Izazov života, igrani film - nastavak
- 18:15 Lud, zbunjen, normalan
- 19:15 Dnevnik Nove TV
- 20:05 Nad lipom 35, show
- 21:05 Ubojiti predator, film
- 22:35 Red Carpet, showbiz magazin
- 23:40 Tko je Samantha?, serija
- 00:10 Divlji i žestoki, film
- 01:45 Nadine, igrani film
- 03:20 Red Carpet, showbiz magazin
- 04:20 Automotiv, auto-moto magazin
- 04:50 Nad lipom 35, show
- 05:45 Kraj programa

- 07.00 Miffy, animirana serija
- 07.35 2 glupa psa, crtana serija
- 08.00 Bakugan, crtana serija
- 08.20 Ne daj se Nina!, drama (tri epizode) (R)
- 11.05 Jedna od dečiju, humoristična serija (R)
- 11.30 Legenda o jeseni, igrani film, drama
- 13.40 Libby, igrani film, humorna drama (R)
- 15.35 Bez traga, film, drama
- 17.40 Discovery: Bez cenzure - Napad slona, dokumentarni film (R)
- 18.30 Vijesti
- 19.05 Ekkluziv, magazin
- 20.00 Patriotske igre, igrani film, triler
- 21.55 CSI: Miami, serija (dvije epizode)
- 23.35 Ralje: Osveta, igrani film, triler
- 01.05 Tigar i zmaj, film, akcijski

PONEDJELJAK 23.8.2010.

- 05.40 - Najava programa
- 05.45 - Mir i dobro
- 06.15 - Drugo mišljenje
- 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
- 07.05 - Vijesti
- 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
- 07.35 - Vijesti
- 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
- 09.15 - Pet zvjezdica 2, serija
- 10.00 - Vijesti
- 10.10 - Vijesti iz kulture
- 10.15 - Između zemlje i neba: U zemlji Himba, dokumentarna serija
- 11.10 - Oprah show
- 12.00 - Dnevnik
- 12.30 - More ljubavi, telenovela

- 13.15 - Ljetna slagalica
- 14.10 - Vijesti
- 14.20 - Sutra je novi dan 1
- 15.05 - Hrvatsko podmorje 5 - Priče iz dubina: U moru do koljena
- 15.35 - A sad u Europu!
- 16.20 - Luda kuća 1, humoristična serija
- 17.00 - Vijesti
- 17.10 - Hrvatska uživo
- 18.30 - Čarolija 10, serija (R)
- 19.30 - Dnevnik
- 20.10 - Potrošački kod
- 20.45 - TV Bingo Show
- 21.30 - Povijesne serije dramskoga programa: Družba Isusova
- 22.20 - Dnevnik 3
- 22.50 - Vijesti iz kulture
- 23.00 - Dr. House 2, serija
- 23.50 - Rođenje, američki film (R)
- 01.30 - Zvezdane staze: Enterprise 4, serija
- 02.10 - Knez i djevojka 3, serija
- 02.55 - Studio 60 na Sunset Stripu, serija (R)
- 03.40 - Potrošački kod
- 04.10 - Ljetna slagalica
- 05.00 - More ljubavi, telenovela

- 07.00 - Panorame turističkih središta Hrvatske
- 07.55 - Najava programa
- 08.00 - TV vrtić
- 08.15 - Na kraju ulice
- 08.30 - 101 dalmatinac
- 08.55 - Šaolinski obračun
- 09.15 - Dexterov laboratorij
- 09.40 - Na glasu: Galeb Jonathan Livingstone
- 09.50 - Brlog (R)
- 10.05 - Na prvi pogled, serija
- 10.30 - Teretnjak za Afriku, kanadski film
- 12.00 - Afrika, čarobni kontinent, dokumentarna serija (R)
- 12.25 - Beverly Hills 2, serija
- 13.10 - Beverly Hills 2, serija
- 13.55 - Simpsoni 18, serija
- 14.15 - Crveni patuljak 7, humoristična serija
- 14.45 - Zvezdane staze: Enterprise 4, serija
- 15.30 - Knez i djevojka 3, serija
- 16.15 - Ljepotica iz Montane, američki film
- 17.35 - Porezni rajevi: Veliko izbjegavanje, dokumentarni film (R)
- 18.25 - Mučke 6a, serija
- 19.15 - Cocco Bill, crtani film
- 19.30 - Garaža: Cinkuši
- 20.05 - Večernja škola
- 20.40 - Vijesti na Drugom
- 20.50 - Bitange i princeze 2, humoristična serija

- 21.30 - Hod po rubu, američko-njemački film (R)
- 23.45 - Studio 60 na Sunset Stripu, serija
- 00.35 - Ljetni retrovizor: Kalifornikacija 1, humoristična serija
- 01.05 - Ljetni retrovizor: Velemajstor 2, serija (R)
- 01.50 - Ljetni retrovizor: Kineska plaža 2, serija
- 02.35 - Kraj programa

- 07.00 Naši najbolji dani, serija
- 07.55 Yu-gi-oh GX, crtana serija
- 08.20 Bumba, crtana serija
- 08.35 Peppa, crtana serija
- 08.50 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
- 09.00 Dona Barbara, serija
- 10.50 U ime ljubavi, serija
- 12.50 IN magazin
- 13.35 Baywatch, serija
- 14.30 Dona Barbara, serija
- 16.25 U ime ljubavi, serija
- 17.00 Vijesti Nove TV
- 17.20 U ime ljubavi, serija - nastavak
- 18.30 IN magazin
- 19.15 Dnevnik Nove TV
- 20.05 Lud, zbunjen, normalan, serija
- 21.05 Pritajena vatra, igrani film
- 22.50 Večernje vijesti
- 23.05 IN magazin
- 23.50 Bračne vode, serija
- 00.15 Seks i grad, serija
- 00.45 Ezo TV, tarot show
- 01.45 Podvala, igrani film
- 03.30 Seks i grad, serija
- 03.55 Bračne vode, serija
- 04.20 Baywatch, serija
- 05.10 Kraj programa

- 07.05 Miffy, animirana serija
- 07.20 YooHoo i prijatelji, animirana serija
- 07.40 RTL ritam zona - Pop hitovi, glazbena emisija
- 09.50 Bibin svijet, humoristična serija
- 10.25 K.T.2, kriminalistička serija
- 11.05 Ekkluziv, magazin (R)
- 12.00 Punom parom, kulinarski izazov
- 12.25 Nestala, telenovela
- 13.15 Los Victorinos, telenovela
- 14.05 Andeo i vrag, telenovela (dvije epizode) (R)
- 15.40 Cobra 11, serija (dvije epizode)
- 17.25 Bibin svijet, serija (dvije epizode)

18.30 Vijesti,
informativna emisija
18.55 Ekkluziv, magazin
19.10 Ne daj se, Nina!,
humorna drama
20.00 Maloljetni špijun, igrani
film, akcijska komedija
21.30 Punisher, igrani film,
akcijski
23.15 Vijesti,
informativna emisija
23.25 Patriotske igre,
igrani film, triler (R)
01.20 Astro show,
emisija uživo

UTORAK
24.8.2010.

05.40 - Najava programa
05.45 - Normalan život,
emisija o osobama s
invaliditetom
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.15 - Pet zvjezdica 2, serija
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Novi istraživači s
Olivierom Aubertom -
Iznad horizonta: Iznad
australske unutrašnjosti,
dokumentarna serija
11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.30 - More ljubavi,
telenovela
13.15 - Ljetna slagalica
14.10 - Vijesti
14.20 - Sutra je novi dan 1,
serija
15.05 - Hrvatsko podmorje 5 -
Priče iz dubina: Morski
gradovi
15.35 - A sad u Europu!
16.20 - Luda kuća 1,
humoristična serija
17.00 - Vijesti
17.10 - Hrvatska uživo
18.30 - Čarolija 10, serija (R)
19.30 - Dnevnik
20.10 - Boje turizma
21.00 - U zamci, američko-
njemački film (R)
22.50 - Dnevnik 3
23.20 - Vijesti iz kulture
23.30 - Dr. House 2, serija
00.20 - Zvati se Kubrick,
britansko-francuski
film (R)
01.45 - Bez traga 6, serija
02.30 - Zvezdane staze:
Enterprise 4, serija
03.15 - Zakon i red: Zločinačke
nakane 3, serija
04.00 - Fotografija u Hrvatskoj
04.15 - Ljetna slagalica
05.05 - More ljubavi

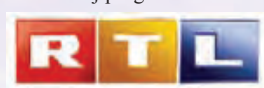

07.00 - Panorame turističkih
središta Hrvatske
07.55 - Najava programa
08.00 - TV vrtić
08.15 - Na kraju ulice
08.30 - 101 dalmatinac,
crtana serija
08.55 - Šaolinski obračun,
crtana serija
09.15 - Dexterov laboratorij
09.40 - Navrh jezika:
Žargonizmi i snobizmi
09.50 - Boli glava: Zašto stvari
plutaju (5/6)
10.05 - Na prvi pogled, serija
za djecu
10.30 - Indijanac, nizozemski
film
11.45 - Afrika, čarobni
kontinent,
dokumentarna serija (R)
12.10 - Beverly Hills 2, serija
12.55 - Beverly Hills 2, serija
13.40 - Simpsoni 18,
humoristična serija
14.00 - Crveni patuljak 7,
humoristična serija
14.30 - Zvezdane staze:
Enterprise 4, serija
15.15 - Knez i djevojka 3,
serija
16.00 - Susret u Las Vegasu,
američki film
17.50 - Tajna priča o
Arhipelagu Gulag,
dokumentarni film (R)
18.40 - Mučke 6a,
humoristična serija
19.30 - Garaža: Osmi putnik
20.05 - Večernja škola
20.40 - Vijesti na Drugom
20.50 - Bitange i princeze 2,
humoristična serija
21.30 - Bez traga 6, serija
22.20 - Zakon i red: Zločinačke
nakane 3, serija
23.10 - Studio 60 na Sunset
Stripu, serija
00.00 - Ljetni retrovizor:
Kalifornikacija 1,
humoristična serija
00.30 - Ljetni retrovizor:
Velemajstor 2, serija (R)
01.15 - Ljetni retrovizor:
Kineska plaža 3, serija
02.00 - Kraj programa

07.00 Naši najbolji dani, serija
07.55 Yu-gi-oh GX,
crtana serija
08.20 Bumba, crtana serija
08.35 Peppa, crtana serija
08.50 Fifi, crtana serija
09.00 Dona Barbara, serija
10.50 U ime ljubavi, serija
12.50 IN magazin
13.35 Hitni slučaj, serija

14.30 Dona Barbara, serija
16.25 U ime ljubavi, serija
17.00 Vijesti Nove TV
17.20 U ime ljubavi, serija -
nastavak
18.30 IN magazin
19.15 Dnevnik Nove TV
20.05 Lud, zburjen, normalan,
serija
20.40 Liga prvaka, utakmica
22.45 Večernje vijesti
23.00 UFC specijal
23.30 Sažeci Lige prvaka
00.00 Bračne vode, serija
00.25 Seks i grad, serija
00.55 Ezo TV, tarot show
01.55 Posljednji znak,
igrani film
03.25 Seks i grad, serija
03.50 Bračne vode, serija
04.15 Hitni slučaj, serija
05.05 Kraj programa

07.55 Miffy, animirana serija
08.05 YooHoo i prijatelji,
animirana serija
08.25 RTL ritam zona - Priča
o..., glazbena emisija
09.20 RTL ritam zona - Top 40
domaći, glazbena emisija
10.30 Bibin svijet,
humoristična serija
11.05 K.T.2,
kriminalistička serija
11.50 Ekkluziv, magazin (R)
12.10 Punom parom,
kulinarski izazov
12.35 Nestala, telenovela
13.25 Los Victorinos,
telenovela
14.15 Andeo i vrag, telenovela
(dvije epizode) (R)
15.50 Cobra 11,
serija (dvije epizode)
17.30 Bibin svijet,
serija (dvije epizode)
18.30 Vijesti,
informativna emisija
18.55 Ekkluziv, magazin
19.10 Ne daj se, Nina!,
humorna drama
20.00 U mašini, igrani film,
komedija
21.45 Zamalo junaci, igrani
film, avanturistička
komedija (R)
23.20 Vijesti,
informativna emisija
23.35 CSI: NY,
kriminalistička serija (R)
00.20 Maloljetni špijun, igrani
film, komedija (R)
01.50 Astro show,
emisija uživo

SRIJEDA
25.8.2010.

05.50 - Najava programa
05.55 - Među nama
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.15 - Pet zvjezdica 2, serija
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Novi istraživači s
Olivierom Aubertom -
Iznad horizonta: Nebo
Divljeg zapada,
dokumentarna serija
11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.30 - More ljubavi,
telenovela
13.15 - Ljetna slagalica
14.10 - Vijesti s
14.20 - Sutra je novi dan 1,
serija
15.05 - Hrvatsko podmorje 5 -
Priče iz dubina: Rat u
Jadranu
15.35 - A sad u Europu!
16.20 - Luda kuća 1,
humoristična serija
17.00 - Vijesti
17.10 - Hrvatska uživo
18.30 - Čarolija 10, serija (R)
19.16 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.10 - Prljavi pokvareni
varalice, američki film
22.00 - Klasici hrvatskog
dokumentarizma:
Zoran Tadić
22.40 - Dnevnik 3
23.20 - Dr. House 3, serija
00.10 - Bogomdan, američko-
kanadski film (R)
01.50 - Zvezdane staze:
Enterprise 4, serija
02.35 - Palača, serija
03.20 - Studio 60 na Sunset
Stripu, serija (R)
04.05 - Ljetna slagalica
04.55 - More ljubavi,
telenovela

07.00 - Panorame turističkih
središta Hrvatske
07.55 - Najava programa
08.00 - TV vrtić
08.15 - Na kraju ulice
08.30 - 101 dalmatinac, crtana
serija
08.55 - Šaolinski obračun,
crtana serija
09.15 - Dexterov laboratorij,
crtana serija
09.40 - Ta politika: Političke
stranke
09.50 - U zdravom tijelu zdrav
duh: Dišni sustav (5/6)
10.05 - Na prvi pogled, serija
za djecu
10.30 - Djevojčica, švedski
film

12.05 - Beverly Hills 2, serija
12.45 - Beverly Hills 2, serija
13.30 - Simpsoni 18,
humoristična serija
13.55 - Crveni patuljak 8,
humoristična serija
14.30 - Zvezdane staze:
Enterprise 4, serija
15.20 - Palača, serija
16.05 - Yamakasi: Samuraji
našeg doba,
francuski film (R)
17.35 - Ahilova peta Golfske
struje, dokumentarni
film (R)
18.25 - Mučke 6a,
humoristična serija
19.15 - Cocco Bill, crtani film
19.30 - Garaža: Franko
Krajcar
20.05 - Večernja škola
20.40 - Vijesti na Drugom
20.50 - Bitange i princeze 2,
humoristična serija
21.30 - Oliver Twist,
francusko-britansko-
češki film
23.40 - Studio 60 na Sunset
Stripu, serija
00.30 - Ljetni retrovizor:
Kalifornikacija 1,
humoristična serija
01.00 - Ljetni retrovizor:
Velemajstor 2, serija (R)
01.45 - Ljetni retrovizor:
Kineska plaža 3, serija
02.30 - Kraj programa

07.00 Naši najbolji dani, serija
07.55 Yu-gi-oh GX,
crtana serija
08.20 Bumba, crtana serija
08.35 Peppa, crtana serija
08.50 Fifi, crtana serija
09.00 Dona Barbara, serija
10.50 U ime ljubavi, serija
12.50 IN magazin
13.35 Hitni slučaj, serija
14.30 Dona Barbara, serija
16.25 U ime ljubavi, serija
17.00 Vijesti Nove TV
17.20 U ime ljubavi, serija -
nastavak
18.30 IN magazin
19.15 Dnevnik Nove TV
20.05 Naša mala klinika, serija
21.00 Dream team, igrani film
22.40 Večernje vijesti
22.55 IN magazin
23.45 Bračne vode, serija
00.15 Seks i grad, serija
00.45 Ezo TV, tarot show
01.45 Skriveno oružje, igrani
film
03.10 Seks i grad, serija
03.35 Bračne vode, serija
04.00 Hitni slučaj, serija
04.50 Kraj programa

07.50 Miffy, animirana serija
 08.05 YooHoo i prijatelji, animirana serija
 08.25 RTL ritam zona - Retro, glazbena emisija
 10.35 Bibin svijet, humoristična serija
 11.10 K.T.2, kriminalistička serija
 11.50 Exkluziv, magazin (R)
 12.10 Punom parom, kulinarski izazov
 12.40 Nestala, telenovela
 13.25 Los Victorinos, telenovela
 14.15 Andeo i vrag, telenovela (dvije epizode) (R)
 15.45 Cobra 11, kriminalistička serija (dvije epizode)
 17.35 Bibin svijet, humoristična serija (dvije epizode)
 18.30 Vijestimisija
 18.55 Exkluziv, magazin
 19.10 Ne daj se, Nina!, humorna drama
 20.00 L.A. Dragnet, kriminalistička serija
 20.55 11. sat, znanstveno-fantastična serija (dvije epizode)
 22.30 CSI:NY, serija (R)
 23.20 Vijestimisija
 23.30 U mašini, igrani film, komedija (R)
 01.05 Astro show, emisija uživo

05.40 - Najava programa
 05.45 - Riječ i život, religijski program
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 09.15 - Pet zvjezdica 2, serija
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Novi istraživači s Olivierom Aubertom - Iznad horizonta: Bušmanskim krajolici dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - More ljubavi
 13.15 - Ljetna slagalica
 14.10 - Vijesti
 14.20 - Sutra je novi dan 1, serija
 15.05 - Hrvatsko podmorje 5 - Priče iz dubina: Tajne odaje
 15.35 - A sad u Europu!
 16.20 - Luda kuća 1, humoristična serija
 17.00 - Vijesti
 17.10 - Hrvatska uživo
 18.30 - Čarolija 10, serija (R)
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Apokalipsa: Drugi svjetski rat, dokumentarna serija
 21.05 - Otvoreno
 22.10 - Kratki susreti
 22.45 - Dnevnik 3
 23.15 - Vijesti iz kulture
 23.25 - Dr. House 3, serija
 00.15 - Narko, američko-kanadski film (R)

ČETVRTAK
26.8.2010.

02.00 - Zvezdane staze: Enterprise 4, serija
 02.45 - Palača, serija
 03.30 - Studio 60 na Sunset Stripu, serija (R)
 04.15 - Ljetna slagalica
 05.05 - More ljubavi, telenovela

HRT 2

07.00 - Panorame turističkih središta Hrvatske
 07.55 - Najava programa
 08.00 - TV vrtić
 08.15 - Na kraju ulice
 08.30 - 101 dalmatinac
 08.55 - Šaolinski obračun
 09.15 - Dexterov laboratorij
 09.40 - Abeceda EU: Slovo E (1.)
 09.50 - Iznad crte: Centar mladih Ribnjak
 10.05 - Na prvi pogled, serija
 10.30 - Morrison će dobiti sestru, nizozemski film
 11.45 - Afrika, čarobni kontinent, dokumentarna serija (R)
 12.10 - Beverly Hills 2, serija
 12.55 - Beverly Hills 2, serija
 13.40 - Simpsoni 18, serija (R)
 14.00 - Crveni patuljak 8, humoristična serija
 14.30 - Zvezdane staze: Enterprise 4, serija
 15.15 - Palača, serija
 16.00 - Tigar i snijeg, talijanski film
 17.50 - Transsibirskom željeznicom: Od Moskve do Vladivostoka, dokumentarni film (R)

18.35 - Mučke 6b, serija
 20.05 - Večernja škola
 20.40 - Vijesti na Drugom
 20.50 - Bitange i princeze 2, humoristična serija
 21.30 - Legenda o motoru, novozelandsko-američki film
 23.35 - Studio 60 na Sunset Stripu, serija
 00.25 - Ljetni retrovizor: Dva i pol muškarca 4, humoristična serija (R)
 00.45 - Ljetni retrovizor: Velemajstor 2, serija (R)
 01.30 - Ljetni retrovizor: Kineska plaža 3, serija
 02.15 - Kraj programa

nova

07.00 Naši najbolji dani, serija
 07.55 Yu-gi-oh GX
 08.20 Bumba, crtana serija
 08.35 Peppa, crtana serija
 08.50 Fifi, crtana serija
 09.00 Dona Barbara, serija
 10.50 U ime ljubavi, serija
 12.50 IN magazin
 13.35 Hitni slučaj, serija
 14.30 Dona Barbara, serija
 16.25 U ime ljubavi, serija
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.20 U ime ljubavi, serija - nastavak
 18.30 IN magazin
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.05 Naša mala klinika, serija
 21.00 Navy CIS, serija
 22.55 Večernje Vijesti
 23.10 IN magazin
 23.55 Bračne vode, serija
 00.20 Seks i grad, serija

00:50 Ezo TV, tarot show
 01:50 Naličje terora, film
 03:30 Seks i grad, serija
 03:55 Bračne vode, serija
 04:20 Hitni slučaj, serija
 05:10 Kraj programa

07.50 Miffy, animirana serija
 08.05 YooHoo i prijatelji, animirana serija
 08.20 RTL ritam zona - Dalmatinski libar, glazbena emisija
 09.15 RTL ritam zona - Top 40 strani, glazbena emisija
 10.30 Bibin svijet, serija
 11.05 K.T.2, serija
 11.50 Exkluziv, magazin (R)
 12.10 Punom parom, kulinarski izazov
 12.35 Nestala, telenovela
 13.25 Los Victorinos
 14.15 Andeo i vrag, telenovela (dvije epizode) (R)
 15.50 Cobra 11, serija (dvije epizode)
 17.30 Bibin svijet, serija (dvije epizode)
 18.30 Vijesti
 18.55 Exkluziv, magazin
 19.10 Ne daj se, Nina!, drama
 20.00 Chuck, akcijska komedija (R)
 20.55 CSI, serija (dvije epizode)
 22.30 CSI: NY, serija (R)
 23.25 Vijesti
 23.35 L.A. Dragnet, serija (R)
 00.20 11. sat, serija
 01.05 Astro show, emisija uživo
 02.05 11. sat, serija

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radiotelevizije Vojvodine. Osim novosti iz života hrvatske manjinske zajednice, emisija donosi i informacije o događajima u zemlji i okruženju.

Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom od 14,35 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Populame melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kultuma povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • 'Stazama agrara' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
 • 18,15 'Vojvodanski tjedan'
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
 • 20,00 'Omladinska emisija', narodna glazba
 • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
 • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
 • 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
 20,55 Odjava programa

104, 4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kvistikoteka.hr

1001	NAJLIPSI PINOCHET	NOŠORJ GOV "PONOS"	ALATNA ZA USADJANJE PROBOJAC	HELL	KUĆA OD TRUPACA	EYO, SHO	ČAVENA PLAZA NA PAGU	RISE BENJAMIN SPOČA U PERALJANA	S-KOLING MJEŠTA	TONI FOGBERTY	AMON BU KANTON	NAŠ SKLA DITELI DRALET D- CITARNO BRČO	UNTRNA DA SILVA
KRAJ ZA LAKU ZARADU (SHO)													
SLAVNI AMERIKAN GLUMAC ŠMITTAC ROMANIN													
NEZI TURSKI FILMSKI				YOUNG FLOOD U STANCU ZEMUNSKA MISLA						HELMUTH KHO ANDR KORR			
SLOŽENO SLOVO		PETAJI ILI BRIJEDNI HONORO ZA PRES- KAMERU			ORGANIZA- CIJA DOKA NA CIPRU TJELESNA LUDAK						POČETAK SAPTANJA HONORS OBOR		
BODI GLUMICA NADAR- BROG POD- PLAČA							DRUGAČIJA PASTORAL- NA DRAMA NAPOČETKE						
DIO LUS- LAKA				GLUMICA SILVER- DER GLUMAC DAY LINES							REKVALI ZIVOTA DAY BRITISH		
SLAVNO JURIGA			GL. GRAD SERRADALA HIPPOCR- NOTICAM						TERCET UNDAJ				
DVOBRU BODEZ					DOGAJAO BODOLA OZNAKA BILANSKE KURSE								POSTIVNA ELEKTRODA
LAKI Z NE POD ORATJE						RAO U INO- ZEMSTAJ PRAZO I ASPIRANT ZA POSAO							
NAJNOGA JAGHNA SKA BROJKA								EMILIA KORIC TIMONSKI NOVAC SLOV SLOV				ARAGONA SLOVONA AMERIKANA DROVNA	
NAJNOGA SLOVO		NEODREĐ- NO RAKAT AMERIKAN PROMER KOSILINA									ARON DOKILA GRAB- VINSKI KAMEN		
NAJIN MERNJA					TURISTICH GRADIC U STRI LITOPIS								
VID POGLEDAJ				JAROSLAV DEBY BOLANSKI PLETAK			BRADJA SLOVENSKE NOGOMET- NI TRENER MILJAZ						
VICTORIN ABRI			POLIDRA- GULI S PRUGAMA ... U STI							ARON DOKILA SLOVENIJA			KRISTIN DE HODAN
ZAGORSKA KLAPA								OK SAKUL ALAN DELOV					
BYR HILGURON GOLGETER U ENGLIS KOL													
SEDER U MJEŠTAMA ILIRIJA							OSTANAK						

RIJEŠENJE KRIŽALJKE